

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI: MOHÁCSY LAJOS SZÁZADOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal
BUDAPEST, I. KER.,
BŐSZÖRMÉNYI-ÚT 21

Megjelenik
minden hó
1-én és 15-én

Előfizetési ára:
Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő

Telefón:
1-501-90

Postatakarékpénztári
csékszámla:
25.342

vitéz Falta László altábornagy, a m. kir. csendőrség felügyelője.

Kormányzó Úr Ő Főméltósága folyó évi január 26-án kelt Legfelsőbb elhatározásával vitéz Falta László altábornagyot a m. kir. csendőrség felügyelőjévé kinevezni méltóztatott.

Legmagasabb katonai előjárónk 1884 november 24-én született a csanádmegyei Apátfalván. Kecskeméten járt középiskolába, katonai előképzését pedig a nagyvárad honvéd hadapródiskolában kapta, onnan 1903-ban mint hadapródtiszthelyettes — mai zászlós — a pozsonyi honvéd gyalogezredhez vonult be szolgálattételre.

Elvégezte a honvéd felsőbb tiszti tanfolyamot Budapesten 1907—1908-ban, utána Wien-ben a hároméves cs. és kir. hadiiskolát, majd fél-évig századparancsnok volt Pozsonyban. Ezt követően, mint a 74. honvéd gyalogdandár vezérkari tisztje, Nyitrán teljesített szolgálatot. Hason minőségben indult a világháborúba, miközben 1914 augusztus 1-én a vezérkari testületben századosá lépett elő.

A világháború elején, 1914 augusztus—szeptemberben az 1. hadseregnek részben a Woysch német hadtesttel Lublin irányában végrehajtott győzelmes támadó hadműveleteiben vett részt. Vitéz magatartásáért már

1914 szeptemberében a hadidíszítményes III. o. katonai érdemkeresztrel és a német vaskeresztrel tüntették ki. 1914 szeptember végétől november elejéig a felső San melletti harcokban, Sandomiecz bevételénél, majd a Visztulától nyugatra Ivángorod irányában végrehajtott támadó hadműveletekben, a Góra Pulawska-i véres harcokban, majd a Tarnow irányában lefolyt utóvédharcokban vett részt. 1914 novemberében a Szerbiában működő cs. és kir. 5. hadseregparancsnokság hadműveleti osztályában nyert beosztást. Résztvett a Kolubara-menti harcokban, Belgrád elfoglalásában, az 5. hadseregnek Kragujevac irányában

támadó győzelmes hadműveleteiben, majd a visszavonulásban. Ezt követően a titeli Tisza-hídfő kiépítésénél, mint a hídfőparancsnokság vezérkari főnöke, működött.

Mikor az 5. hadsereg zömét 1915 januárjában az északi hadszíntérre irányították, a német „Déli hadsereg” — „Hoffmann” hadtest — 55. had-

osztály — parancsnoksághoz került. Résztvett a Vereckei szoroson át megindított téli, majd Halicznál a Dnyeszteren át a Zlota-Lipa-ig lefolyt tavaszi hadműveletekben. A Halicznál kierőszakolt Dnyeszter-átkeléstől a Zlota-Lipa-ig előrevitt győzelmes támadó hadműveletekben az 55. hadosztály vezérkari főnöke volt. Itt legfelsőbb elismerésül a hadidíszítményes bronz érdeméremmel tüntették ki.

1915 szeptemberében a cs. és kir. IX. hadtestparancsnokság vezérkari osztályában kapott beosztást és résztvett a 4. hadseregnek Lucktól keletre, majd 1916 áprilisától a német „von Eben” - hadseregcsoportnál Kelet-Galiciában Zborow-Pomorzány területén vívott védelmi harcokban. Itteni működését a hadidíszítményes ezüst érdeméremmel jutalmazta a Legfelsőbb Hadúr. Innen 1917 február

elején az olasz hadszíntérre került az 1. Isonzó-hadsereg kötelékében Konstanjevica környékén harcoló cs. és kir. 48. hadosztályhoz és résztvett a Vippach-völgy, továbbá a Fajtihib, majd a Baincica-i fensík, végül a Hermada birtokáért vívott védelmi harcokban. A 10. Isonzó-csatában a VII., majd az ezt követő ellentámadásnál a XXIV. hadseregparancsnokság vezérkari osztályába vezényelve működött. A Konstanjevica körül vívott 11. és 12. Isonzó-védelmi csatákban a 11. hegyidandár első vezérkari tisztje volt. Az 1917 őszen megindult nagy olasz offenzíva alatt az Udinén át a Piaveig folytatott győzelmes támadó hadjáratban, valamint

a Censon-i hídfőben folytatott harcokban, végül 1918 áprilisáig Feltre-től délre a Monte Tomba, Monte Spinuceia körüli védelmi harcokban a 48. hadosztály vezérkari osztályában fejtett ki tevékenységet. A 10. Isonzó-csatában a XXIV. hadtestparancsnokság elismerésével, a 11. Isonzó-csatában pedig — mint a cs. és kir. 11. hegyidandár első vezérkari tisztjét — vitéz és eredményes működéséért a III. oszt. vaskorona-renddel tüntették ki.

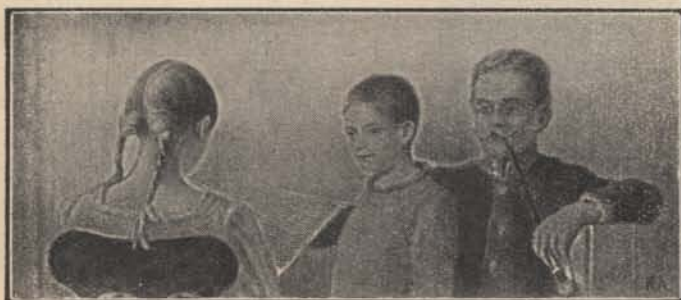
A világháború utolsó hónapjai alatt Pozsonyban a cs. és kir. katonai parancsnokságnál, mint a hírszerző osztály vezetője és a vezérkari főnök helyettese, teljesített szolgálatot; az 1918. évi őszi forradalom után, a cseheknek a Felvidékre történt betörésekor pedig a pozsonyi védőkörlet vezérkari főnöke volt. A gyászos emlékű tanácsköztársaság ideje alatt Győrben volt a IV. honvéderületi parancsnokságnál. A nemzeti megújulás kezdetén a honvédelmi miniszterium 1. osztályába került s a honvédség újjászervezésében szerzett érdemeiért honvédelmi miniszteri dícséretben részesült.

1920-ban a vezérkarban őrnaggyá, 1922-ben alvezredessé, 1924 szeptemberében ezredessé lépett elő. Utóbbi előléptetést követően négy évig volt a pécsi vegyesdandár parancsnokság vezérkari fő-

nöke. Ebben a beosztásában kifejtett eredményes munkásságáért a Magyar Érdemrend lovagkeresztjével tüntették ki. Ezután 1930 májusáig a hadtörténelmi levéltárban működött, majd 1933 novemberéig a szegedi vegyesdandár parancsnokság 1. gy. parancsnoka, azután 1935 novemberéig a budapesti vegyesdandár parancsnokság 1. gy. parancsnoka volt.

Tábornokká 1933 májusában nevezték ki. Őt és félévi gyalogsági parancsnoki eredményes működését Legfelsőbb Hadurunk 1935 novemberében a Magyar Érdemrend középkeresztjének adományozásával jutalmazta s egyidejűleg a m. kir. pécsi vegyesdandár parancsnokává nevezte ki. Ebben a beosztásában, 1937 májusában, lépett elő altábornaggyá.

A Legfelsőbb bizalom most a m. kir. esendőség élére állította. Katonához illő tisztelettel üdvözljük Felügyelőnket ezen a helyen, amelynek nemcsak a mi szemünkben, hanem az országos, sőt a határokentúli közvélemény szemében is dísz, csillogása van. Mi azonban tudjuk azt is, hogy a dísz és csillogás mellett nehéz felelőssége, súlyos terhe is van ennek a vezetőhelynek. Minden erőnkkel és akarattunkkal rajta leszünk, hogy ennek a felelősségnek a viselését legmagasabb parancsnokunk számára megkönnyítsük.

Sarlós hold.

Irta: ARATÓ ANDOR.

Mikor a madai újhídnál a kisebbik Sántha gyerek megint árokba taszította a kinestári forspontot, két beregszászi némettel, valami finom urakkal, meg elvett tőlük sok mindent: három köves gyűrűt, egy ezüst pecsétnyomót, két szép kövér órát, meg százötz forintot s az egyik oldalra fésült szakállú németet ostornyéllal még jól el is verte, hogy két hétig olajjal kenték az árvát a spotályban a doktorok, akkor rácsapott a combjára Kántor Gyurka, egy nagyot káromkodott és megesküdütt, ha végigrostálja a nyíri homokot, akkor is befogja most a gyalogbetyárt, a bitang zshiványát. Lóra ült hát haraggal, tizenhat legénye jött utána porfellelgen s egy nap alatt hét falut hajtottak meg Bogdánytól Záhonyig. Másnap a halászi határt járták le, lóval, legelől Kántor Gyurka magas pásztornyeregben s mind nagyobb haragban, láncban portyázták át a zombékost, meg a tocsogókat, estére holdvilágnál caplattak a vizesréten s harmadnap reggelre ráfordultak az ibrányi homokra. Négy nap, négy éjjel így

járták a földeket, de a Sántha gyereket elnyelte a Nyírség. Ötödnapra aztán szétfújta dühében a szakállát Kántor Gyurka s visszaparancsolta a legényeit sötétpiros arccal, de dobra tette a városban, a falukban és a tanyáknál is, hogy ötven forintot fizet a megye annak, aki nyomát adja a madai pajkosnak.

És még akkor sem szállt el a mérge, mikor meghallotta, hogy a selyemszakállú német, akit Sántha Pál ostornyéllal vert meg, nem volt más, mint a beregszászi főfinánc, akit nem szerettek erre a népek

Hatodnap napszállta után aztán elő is bújt Sántha Pál a gyürei malom padlásáról, ahová rejtette magát. Ott feküdt a hasán hatodfél napig, három korpászsákon, aludt jól, szép álmokat látott és elragott vagy tíz kalap tökmagot. Mikor pedig elhozták neki a hírt, hogy dobra adta a megye, csak felugrott a palláson, összeverte a bokáját s lemászott tüstént a létrán, mert tudta, hogy dobszó mutatja a hajtás végét. Jól megmosdott a malomtornáénál a Tiszában, fényesre fésülte a haját, egy köves gyűrűt meg tíz forintot adott a molnárnak, százat dugott a balzsebébe s elment kényesen. A gátról még visszaszólt, hogy menjön hajnalra, ha nem hamarabb, de többet se látták a malomnál, mert még az este befogta Kántor Gyurka a mártóni révnél.

Ment pihenten s könnyű lábbal a gátösvényen a Sántha gyerek, mert nem tudta akkor, hogy mifelé megy; füttyögött, füzvesszöt vágott magának s amint széthajtotta az ágakat, meglátta a füzesen fül, messze, alján az égnek, a várdai torony gombját. Nevetett, kiköpött Várda felé, mert gondolta,

A világgongresszus forgalmi problémáihoz.

Írta: VITÉZ RIDEGH RAJMOND őrnagy.

A folyó év tavaszán nálunk lefolyásra kerülő Eucharisztikus Világgongresszus képe napról-napra bontakozik. Az idegenforgalom olyan nagyméretűnek ígérkezik, hogy hasonló idegenlátogatásra hazánkban alig van példa. Érthető, hogy a világgongresszus előkészítése és megrendezése nagy feladatok elé állítja a lebonyolításával megbízott hatósági és társadalmi intéző köröket, akik hónapok óta vállvetve fáradoznak azon, hogy a síma lefolyását biztosítsák.

A közbiztonsági szervekre eső feladatok tekintetében kétségtelenül első helyen áll a várható nagyarányú forgalom biztonságának és zavartalan menetének biztosítása. Emellett azonban a nagymérvű idegenlátogatás természetesen a közbiztonsági és közrendészeti szolgálat egyéb ágazataira is kihatással lesz s e téren is fokozott tevékenységre és rendkívüli intézkedésre lesz szükség. A közlekedés szabályozása terén a fokozott forgalom annál súlyosabb kérdés, mert egyrészt e téren számottevő tapasztalataink alig vannak, hiszen hasonló rendkívüli alkalmak hiányában ilyeneket nem igen szerezhettünk, másrészt mert a közönséges, mérsékeltnek nevezhető forgalmunkhoz szabott egész szervezetünk nehezen állítható át máról-holnapra ilyen rendkívüli forgalomra. Ez a forgalom még hozzá nemcsak számbeli-

ség tekintetében, hanem a vegyes országbeli, különböző közlekedési szabályokhoz szokott vezetők, tekintetében is újszerű.

Tapasztalataink kiegészítésére azonban alkalmasnak látszanak azok a tapasztalatok, melyeket más államokban rendezett nemzetközi ünnepélyek alkalmával szereztek. Eszmeszolgáltatás érdekében foglaljuk össze a külföldi szakirodalom nyomán azokat a tanulságokat, amelyeket a Berlinben 1936. évben megtartott olimpiászról levontak.

A XI. olimpiász alkalmával a felmerülő rendészeti feladatok végrehajtására és lebonyolítására Berlinben hónapokkal korábban különleges parancsnoki törzset létesítettek, amelynek vezetőjévé Berlin rendőrfőnökét nevezték ki. Ez meghívta törzsébe a különféle szakelődőket. A törzs szorosan együttműködött az olimpiász szervező bizottságával. Hatáskörébe utalták mindazokat a rendészeti feladatokat, amelyeket az olimpiász alkalmából és idejére felsőbb vezetés kezében összpontosítani kellett. Ezek közé sorozták nemcsak a szárazföldi és vízi közlekedésrendészetet, hanem az idegen-, tűz-, iparrendészet feladatait is.

Igy a parancsnoki törzs feladatai közé tartozott kivételes intézkedések kiadása az ipar és kereskedelem számára. Az elárúsító helyek és zárórak tekintetében a gazdasági körök részéről számos külön kívánság merült fel. Ezért az ipar- és kereskedelmi kamarákkal összhangban több kivételt tettek, főleg a tej, sütemények, tényképészeti cikkek, virág, élelmi-szer és hírlapárusoknál.

ott vagdalja a földhöz fehér lószőrforgós pandurkalapját Kántor Gyurka s vakarja mákosra öszült fületövét, mert nem tudja, mit hazudjon majd a vicispánnak, ha kérdezi a madai zsványt. Ment az ösvényen, jól behúzta a mellébe a kiöntések és vadvizek poshadt-édes szagát, amit kedvelt, mert ezekre a földekre való volt. Igen szerette erre a határt, a nyírek között járó vizet, a forgóke gyűrűjét, a kicsiny szigeteket, amiket tavasszal mindig elhord az áradás, a lapos partot, a kukoricaerdőkben a csőszkunyhók hűvös sötétjét, a száradt s repedt-földű nádasokat, ahol jó feküdni hanyat, napsütésben, friss szélben és nézni a nádibunkók játékát, meg a kemény, pufók kis felhők futását az égen. Meg szerette ősszel a pásztorok tüzeit, a halászok sárral tapasztott sövényházát a partokon, a molnárok szállását a mély vizekre horgonyzott malmokban, az utmenti coesmákat télen, az ablak mellett a sarkot, ahol egyedül ül az ember, tenyerébe teszi az arcát, kint sok a hó a fákon és földeken, minden fehér-fehér, vékony piros bor áll az asztalon és mély citerahúr peng át a sötét ivón. De nem szerette a szolgálást, az úri majorokat, a cselédházat, se a pap beszédét, a búcsút, a dobszót, a vármegye fatönkös címerét, a grófi kertben a nyesett bokrokat, az ispánok Kossuth-kalapját, sem a köznapot a tanyán, sem a vasárnapokat a faluban és nem szerette a fehérbőrű s barnalábú lányokat se. Ilyen egymagába járó ember volt s hogy zsvány lett, félt tőle mindenki, mert tudták, hogy rosszabb az ilyen ejtettfejű, falukerülő bujnyik tizenkét betyárnál is, akik lovakat lopnak, selyemkendőt kötnek a szemük elé, magassarkú csizmát viselnek, a szűrt rézlánccal kötik a nyakukba, mint az urak a mentét

s gavallérbab némelyik, mint egy huszárcapitány. De az ilyen forspontdütögető gyalograblóból nem lesz más, mint ünneprontó lopó, aki fokos helyett fejszét hord a gubája alatt, fejbeveri az alvót, megtépi az asszonyok ingvállát, ha meg utat áll, nem a zablát kapja el, de a saraglyánál ugrik be és hátulról markolja meg a torkot; s ha megvénül, nem lesz más, mint serteszakállú, sötétpillantású csavargó, aki baltával töri fel a templomperselyt, vagy zsákkal lopja az ölből a malacot, s akit megszagatnak a tanyai kutyák és bottal kergetnek meg a mezőn a kanászgyerekek.

Lement a meredek töltésoldalon és átvágott a naptól megpörzsölt réten, ahol sok szekérvonatot mutatta az utat a révíó felé. Állt a bokrosban: loccsanva ment a víz előtte s messzi harangszó jött a habok tetején, mert sötétedett és az ávét verték valamelyik faluban a katolikusok. De ő csak nézett át a vizen a tulsó partra nézett és látta, hogy ott áll a komp üresen s látta a jelet is, ahogy az asszony üzente reggel: lámpa égett a révkocsma küszöbén. A sásban megtalálta a ladikot, kiverte belőle tenyerével a vizet, behúzta a kötélgúzsba a lapátot és átment a Tiszán. Hagyta, hadd vigye le a sodrás jól a csónakot: talán száz lépéssel a révház alatt szállt ki s mert nem volt közelben sem cövek, sem ág, csak kihúzta a partra a ladik orrát és a lapátot leszúrta az iszapba, a sás közé. Mikor pedig felkapaszkodott a gátra, érezte, hogy valami baj jön feléje a sötétben.

A gát alatt, a kiseréten először is egy lovat látott legelni. Rándultan járt ez a ló, mert nyűg volt a lábán, a hátán magas pásztornyereg, de ember a közelben sehol. Még gondolta okosan, hogy jobb

Intézkedések történtek abban a tekintetben is, hogy a külföldi látogatókat tolakodó utcai árusok, koldusok ne zaklassák. A csendőrség az utakon fokozott figyelmet fordított a csavargók, koldúsok ellenőrzésére.

Az élelmiszer-ellenőrzés terén különösen a gyorsan romló élelmiszereket vonták állandó ellenőrzés alá.

Számolni kellett azzal, hogy az olimpiai játékok a nemzetközi bűnözőket is vonzani fogják. Ezért a központban állandó bűnügyi szolgálatot vezettek be, ezenkívül a versenypályák közelében külön nyomozó alakulatokat állítottak fel, amelyeket különféle specialistákkal erősítettek meg. Rendelkezésükre bocsátottak egy rádiós gépkocsit is, amellyel bármikor felvehették az érintkezést a központtal, valamint a külföldi rendőrhatalóságokkal. Ennek a fokozott készsűltségnek volt köszönhető, hogy a főbenjáró büncselekmények, valamint a zsebtolvajlások és szélhámosságok száma igen alacsony volt. Felállítottak még az olimpiai játékok közelében külön útlevélosztályt, valamint gyermekek és talált tárgyak gyűjtőállomásait.

A sokféle szolgálat eredményes ellátásának biztosítására a birodalom különféle rendőrhatalóságainak területéről több ezer rendőrt összpontosítottak.

A feladatok homlokerében természetesen a fokozott forgalom kérdései állottak. Számos rendkívüli intézkedés vált szükségessé. A parancsnoki törzs nemcsak a szigorúan vett közlekedésrendészeti ügyekben intézkedett, hanem résztvett a vendégek szállításának kérdéseiben is, amit a köz- és magánközlekedési vállalatok láttak el. Képviselve volt az

egész közlekedési feladatkör intézésére megalakított olimpiai közlekedési bizottságban s így felelős volt nemcsak Berlin és szűkebb környékének, valamint a pályák, hanem a határtól e helyekre vezető útvonalak közlekedésrendészeti ügyeiért is.

A forgalombiztonság fokozása érdekében a külföldi vezetőket a határ átlépésekor kioktatták a német birodalom terén érvényes közlekedésrendészeti szabályokról. Berlin távolabbi környékén a nemzeti szocialista gépjárműcsapat emberei a jobb oldalon való hajtás szabályára figyelmeztették az utasokat. Ezenkívül a parancsnoki törzs rádióelőadások keretében figyelmeztette a német gépjárművezetőket azokra a veszélyekre, amelyek őket a balról hajtó országokból érkező vezetők részéről esetleg fenyegetik.

Berlinben magában 20.000 gépjármű többlet-forgalmával számoltak. E többletmegterhelés lehető csökkentésére különleges rendszabályokat léptettek életbe, amelyeknek végrehajtásával a rendőri segéd-szolgálatra beállított nemzeti szocialista motoros csapatot bízták meg. A kívülről Berlinbe érkező járműveket a külvárosokban állították le, ott napi 50 pfennigért parkhelyeket biztosítottak. Emellett a belvárosban is jelölték ki szükségparkhelyeket, sőt egész utcákat is lezártak parkhelyek céljaira. Ezzel párhuzamosan viszont parktilalmakat oldottak fel és egyirányú közlekedési vonalakat vezettek be. A gépjárművezetőket a legszigorúbb figyelemre hívták fel, különösen abban a tekintetben, hogy mellőzzék a megfordulást, helyette kerüljék meg a legközelebbi háztömböt. A berlini autós társadalmat felszólították arra, hogy az ünnepek helyein engedjék át a

lenne visszamenni a ladikhoz, de már dobolni kezdett a düh a torkában, mert régen hitte, hogy megcsalja valami pásztorral, vagy eseléddel ez az asszony, aki nem volt jobb és nem volt szebb, mint a többi útszéli özvegy kocsmárosné: tömörtestű, fénylőbőrű asszony volt, a haja zsíros, de szőke. Nem olyan úri-szőke, sötétebb, kenyérhéjszín, de az is ritkaság, mert errefelé csak a gyerekek szőkék, meg néha a fiatal lányok, az asszonyok megbarnulnak, vagy seszínűek lesznek, mint a szőlőföldek. Mondják, a révkocsmárosné zabszalma levében mossa a haját, azért marad meg szőkének, csak a vékony választékánál barnul, meg a kontya alatt vannak sötét kis fürtök, ahol a fehér nyaka hajlik puhán és szép vonalban...

Az ég sötét volt és a holdsarló ferdén állt a mezők felett.

Nem a réten ment át, mert azért félt, hogy megriasztja a lovat, hanem a kerítés mellett. Egészen este volt már, szél jött a vízről és zúgni kezdtek a kertben a fák. A lámpa már nem volt a küszöbön, hanem lóbálva vitte valaki a kezében: a fény ott járt a kocsmá előtt, aztán irányt váltott és egyenesen feléje táncolt. Behúzódott egészen a palánkhöz, de a lámpa csak jött mindközelebb s közelebb. Mélyen tartotta a lámpát a kezében, aki hozta, egészen közel a földhöz, mintha az árokban és a bokornál keresne valakit; olyan mélyen tartotta, hogy arcából és testéből semmit sem mutatott, csak a lába látszott térdig. Görbe lába volt a lámpahordónak, kurta és zömök láb, csizmájából csak a hegyes orra látszott, a szárát eltakarta a rézgombos

pantalló. Csak felnyögött ijedtében a Sántha gyerekek, mert már tudta, hogy a karikalábú várdai biztos, Kántor Gyurka jár a kocsmánál a lámpással, csak nyögött egyet és átdobta magát a kocsmakert palánkján. Kezét-lábát szétesapta s lapult nagyon a fűben, mint a béka, ha golya jár a réten. A biztos meg elment a palánk mellett a lámpával és esőnd lett, csak a szél sétált a kertben a szilvafák között.

A gyalogbetyár felemelte az arcát. Fázott, mert átvert a harmat az ingén és szeretett volna már átal lenni a kerítésen, meg a folyón is. Gondolta, megmássza a palánkot, elfut a parthoz és leereszkedik a ladikkal a gyürei malomig s tökmagon él még egy hétig a padláson, míg el nem maradnak a sarkából a megye kutyái. Lekönyökölt a földre s törte az esztét, hogy tudta meg a karikalábú perzekutor, hogy a kerecsenyi révhez jön estére Sántha Pál. Az asszonytól tudhatta, mástól nem, így emésztette magát, de akkor fejére gyújtja a kocsmát annak a főstött condrának, lámpással csalogatónak, biztos babájának; hogy csak asszonyba ne vesse hitét soha-soha férfiember, de legalább ne az ilyen kergetett, mert minden egyik hamis, ötven német forintért, egy selyemkendőért eladja hitét is... Kocsmásné.

Járt a melle, mint a fujtató, öklét meg úgy görcsölte a bosszú, hogy zömök ujjaira csavarta s marokkal tépte maga körül a füvet, mintha az asszony szőke haját csavarta volna karjára s már vonszolta volna maga után véres testét a lapos parton a Tisza felé, ahol a víz fut sötétben, éjszakai csendben s örvények között...

parkhelyeket a helyi viszonyokkal nem ismerős idegeneknek, ők maguk pedig állítsák le járóműveiket inkább a távolabbi utcákban. A főváros főútvonalain a legelénkebb forgalom időszakaira, főleg nap-pal, leállították a teherforgalmat.

A forgalom folyamatosságának biztosítására a városban 550 közlekedési rendőrt alkalmaztak, ami a rendes létszám kétszeresének felelt meg. A fontos közlekedési pontok (különösen külföldiek szállásainak, vasútállomások és más közlekedési gócpontok) közelében felvilágosítást nyújtó külön őrszemeket állítottak fel. Ezeket a saját, valamint más rendőrhatalóságok idegen nyelven beszélő legénységéből válogatták ki.

A rendőrség támogatására igénybe vett nemzeti szocialista mótóros csapat emberei, az alakulat egyenruhájában és „rendőr segédszolgálat” feliratú karszalaggal ellátva, a birodalmi rendőrség őrszemai mellett a forgalom irányításában és ellenőrzésében is részt vettek. Vidéken pedig, miután a csendőrség motorizálása még nem fejeződött be, igénybe vették a nemzeti szocialista mótóros csapat gépjárműveit. Az országutakon mótórkerékpárjaik oldalkocsijában szállították a csendőrség útellenőrző járóreit. Egyes forgalmas útszakaszokon az alakulat emberei önállóan is látták el a közlekedésellenőrzési szolgálatot, s a vasúti átjáróknál figyelmeztető őrszemeket állították fel. A mótóros alakulat kalauzosztagja a helyi ismeretekkel nem rendelkező idegen vezetőket kalauzolta Berlinben. A műszaki gépjárműszolgálat emberei pedig műszaki segítséget nyújtottak, segítségükre voltak a garázsszerzésnél, ellenőrizték az árszabást javítóműhelyekben stb.

Feltápászkodott, de lábbaállni már nem volt ideje, mert a kapunál sersegett a homok valami lépések alatt s lámpafény vágott végig a kerten, mint a villám. Úgy maradt ott a palánknál: térden és földnek tenyerelve s várta a biztost, aki a lámpást tartotta magasra. Tíz lépésnyire, ha volt tőle Kántor Gyurka s jól látta szakállas katonaaarcát, melyre ráhullt a lámpavilág s olyan volt, mintha fényből és sötét vasból kalapálták volna ki. Mellette állt az asszony, akit verjen meg ezért az úristen.

— Ha egy pisztolyom volna most — gondolta Sántha Pál —, egy kétesövű. Egyik csövit az asszonynak, másikat a megye huszárnak...

De nem volt pisztolya, csak kés feszült a eszímája szárában, mint a többi ilyen szegény zsvivány-nak, azért csak meghúzta magát rebegeve a kerítés árnyékába.

A biztos leengedte a lámpát s mélyre hajolva ment a kerítés felé. Minden fűszálat megnézett. Az asszony meg a nyomában.

— No — gondolta Sántha Pál —, most fogták meg a madai zsviványt...

A biztos ekkor megállt. Olyan közel volt hozzá, hogy jól látta horgos sarkantyújának csipkés taraját.

— Nincs az itt — mondta Kántor Gyurka.

— A szilvásnál keresse — igazította az asszony.

A zsvivány felhorkant; húzta volna magát hátrább, de már nem engedte a kerítés. A biztos meg megindult. Egy lépés, kettő és még egy... Límált egyet a lámpán s azt mondta:

— Itt van!...

Ugyancsak az alakulat építette ki Berlin körül 100 km-es körzetben a segélyhelyhálózatot. A segélyhelyek egymással is össze voltak kötve telefonon, jelentő-mótórosok által s így a legrövidebb idő alatt segélyt nyújthattak embernek, járóműnek egyaránt. A záróöv határán minden járóművet egy csendőr megállított, aki ott a mótóros alakulat 3 emberével szolgálatot teljesített. Minden vezető kezébe a legfontosabb közlekedési szabályokat tartalmazó emlékeztetőlapot adtak, tájékoztatták a segélyszolgálat hálózatáról és felkérték a szabályszerű és óvatos vezetésre.

Az egyes ünnepek helyei felé időnként özönlő fokozott forgalmat illetőleg megállapították, miként tehermentesíthetők ezek a vonalak. Számoltak a járóműveknek (számos bel- és külföldi járómű, sűrített helyi autóbuszjáratok, a versenyzők szállítására rendelt hadseregomnibuszok, a posta, vasút és más vállalatok vidéki autóbuszai, helyi taxik) tömeges forgalmával bizonyos órákban és kijelöltek mellékutakat, amelyekre ez a forgalom elosztható. Ilyen irányú intézkedéseknél különös figyelemmel voltak a forgalmi gócpontokra és azok várható forgalmi nehézségeire úgy, hogy az előzetes helyes megszervezés után később torlódások nem merültek fel. A parkirozás tekintetében a versenyek színhelyének közvetlen közelében 24 parkhelyet biztosítottak 7.500 gépjármű és kerékpár számára. A parkhelyeken leállított járóművek (lábhajtásos kerékpárokat bezárólag) különőrzése (az általános felügyeleti szolgálaton felül) csak megfelelő díj ellenében történt.

A gyalogjárók közlekedésének szabályozására is messzemenő intézkedések történtek. Utcákat zártak

Sántha Pál felállt, mert röstelte volna, ha négykézláb szorítják a palánkhoz, mint a szökött kutyát. Hunyorogva nézett bele a lámpafénybe.

A szakállas pandúrnak még a szeme is megdülledt, úgy bámult rá. A zsvivány akkor látta, hogy a balkezeiben lámpás van, a jobbkezeiben semmi. Fegyvertelen.

De már nem volt érkezése a eszimaszárhoz nyúlni, mert Kántor Gyurka lehajolt a fűbe, felkapott onnan egy fényes szerszámot s egy szempillantás alatt már az arca előtt csillogott a pisztoly rézkakasa.

— Fordulj hátra! — mondta a biztos. Csendesesen mondta, de erővel volt megvasalva a két szó.

A zsvivány megfordult a sarkán.

A biztos nekinyomta a fegyvert a hátának, ott érezte a pisztolyesövet a bordájánál. Jól hallotta, ahogy kattant a kakas.

— Ne moccanj, fiam, mert szétlívöm a girincedet! — fenyegetett rá nyájasan a kis biztos, míg kihúzta a kést a eszimaszárból.

— Tedd hátra a kezed! — kommandérozott tovább s egy perc alatt megkötötte a kezét valami vékony szíjjal. Rácsapott a vállára, előrependítette s egy frieskát adott az orrára.

— Jó estét, Sántha Pali! — köszöntötte s hogy az nem felelt semmit, rámordult —, tán elfogadnád, mi?...

— Adjon Isten! — ismerte el nevét Sántha Pál rekedten.

— Azér! — rántott egyet a rajthuzliján a pandúr —, no, mars előre...

le különleges alkalmakkor, egyébként pedig a gyalogjárókat is kioktatták, hogy fegyelmezett magatartást tanúsítsanak és a közrendészeti szervek meghagyásainak feltétlenül engedelmeskedjenek. Miután előző tapasztalatok alapján számolni kellett azzal, hogy a jegynélküli kíváncsiszkodók tömegei el fogják zárni a főbejáratok előtti térségeket, az ünnepek helyét kb. 1 km. körzetben gyalogjárók számára elzárták. A kört 9 helyen léphették át a belépőjeggyel rendelkező gyalogjárók.

Az intézkedések beváltak és azt bizonyítják, hogy nemcsak az előkészítésre, hanem a végrehajtásra is kellő gondot kell fordítani (rendészeti intézkedések közhírré tétele rádió és sajtó útján, figyelmeztető táblák felállítása). A nemzeti szocialista motoros csapat vezetője a sajtó útján külön felhívást intézett a gépjárművezetőkhez, kerékpárosokhoz és gyalogjárókhoz, amelyben figyelmeztette őket a rájuk vonatkozó legfontosabb közlekedési szabályokra.

Az olimpiász lezajlása után a következő tapasztalatok kristályosodtak ki:

A járóműfajták forgalmának elkülönítése legjobb módszere a forgalom gyors lebonyolításának. A gépjármű és lábajátós kerékpárforgalmat ép úgy szét kell választani, mint ahogyan a teherkocsik forgalmát a mellékutakba kell terelni.

A parkozás tekintetében hiányok mutatkoztak. Kitűnt, hogy a „nyugvó forgalom“ problémája mindinkább nagyobb követelményeket kezd támasztani, mint a mozgóforgalom. Ezért különös gondot kell fordítani parkhelyek, beállítóhelyek, parkutak, szé-

les úttestek teremtésére, amelyeken a járóművek sorai leállíthatók.

Villamosok és gépjárművek nem férnek meg ugyanazokban az utcákban, mivel a villamosok minden megállása szükségszerűen a gépjárműforgalom akadályozását idézi elő. Nem elegendő tehát a parkutak berendezése és más utakon a parkozás megtiltása, hanem a főközlekedési vonalakról el kell távolítani a villamosokat és ezeknek a helyét kell parkozás céljára kijelölni. Más utcákban viszont a gyalogjárókat (járdákat) kell szűkíteni, hogy a „halszálla“-szerű parkozás lehetséges legyen.

A körforgalom kétségtelenül a legjobb megoldásnak mutatkozott nehéz keresztezéseknél. Azonban kellő tágasra kell méretezni és a kört nem szabad villamosokkal és egyéb kivételekkel megszakítani.

A külföldi vezetők mintaszerűen viselkedtek. Ez annak tulajdonítható, hogy mint vendégek, szigorúan alkalmazkodtak az idegen országban a nekik szóban és írásban tudomásukra adott legfontosabb közlekedési szabályokhoz. Ezzel szemben sok benszülött azzal tűnt fel, hogy könnyen vette a szabályokat.

Mindazoknak a baleseteknek feldolgozására, amelyekben külföldiek érdekelve voltak, külön csoportot, a különleges közlekedési balesetek nyomozó csoportját állították fel. Ez az intézkedés igen bevált, mert lehetővé tette nemcsak az ilyen eseteknek központi feldolgozását egységes szempontok szerint, hanem kiválogatott, közlekedési baleseti ügyekben különösen jártas és nyelvismeretekkel rendelkező nyomozók beállítása az összes érdekelteknek javára

Már vitte is.

A lámpás ott állt az egyik szilvafa alatt, a fénykarika közepében az asszony. Mozdulatlan, mintha szél érte volna. A zsvány megállt előtte egy szóra:

— Te, rongy...

Mást is mondott volna, de a biztos megkapta a karját s lódított egyet rajta.

Csak a kertajtó csapódott utánuk.

A kocsmá előtt, a réten Kántor Gyurka hozzábogozta a rabszifj szárát a pásztornyereg kápájához s nagyot kiáltott:

— Révééész!...

Kompon vitte át a Tiszán a nyíri betyárt, hogy még az éjjel bezárja a váradi kóterba.

Valahol a víz közepe felé járt már a komp, mikor a biztos azt mondta:

— Az asszonnyal meg mi bajod van?... Hé?...

A zsvány nem szólt semmit, csak állt megkötött kézzel s a vizet nézte.

— Mert igaztalanul mocskoltad, azt tudd meg — így megint a biztos —, mert nem is téged kereslek én a kocsmánál, te nagy mafla...

— Tán' az asszonyt?...

— Tán' a nyavalyát, aki beléd üt. Két unokám van mán nekem... Ezt kerestem én...

Benyult a zsebibe s kihúzta a fényes szerszámot, amit a kocsmakertben kapott fel a füből. Egy pipa volt, kis parasztmakra, csillogó rézkupakkal tömzsi kis szárral.

— Látod?

— Látom.

— Mert úgy nézzed, hogy több esze van ennek a pipának, mint három német zsandárnak, meg még egy olyan buta zsványnak, mint te vagy. Mert ettől tanácsot lehet kérni: ez írni tud a füstjével. Öreg pipa ez, öregebb nálad, mert huszonhétéves...

— Én huszonhárom...

— Na látod, nem is leszél több, mert felakaszt a statárium. Egyszóval elvesztettem a pipát délután, aztán kerestem. A Kenyeri-majorba is visszementem érte: ott nem volt. A révkocsmánál néztem, mert Kenyeribe menet itt hevertem egyet a kertben, míg nem gyöngült a Nap. Meg is találtam a szilvasok alatt a fűben. Tudod már...

— Tudom...

— Nahát. Pisztoly se volt nálam a kertben. Az künn maradt a kápán...

Rácsiholt, taplót nyomott a nyersszagú dohányra. A kupak úgy kattant, mint a pisztolykakas.

— Él-e apád?...

— Nem él.

— Hát anyád?

— Az igen.

Kifujta a pipafüstöt s bozontos szemöldöke alól fölényes szájalommal mérte végig a legényt.

— Te kapcabetyár...

A komp szállt csendesen a vizen. Kék este volt s az égen a sarlós hold arca állott mozdulatlanul, sárga és gúnyos mosollyal.

vált. Az a körülmény, hogy ezek az ügyek mind egy kézben futottak össze, ezenkívül megkönnyítette a tapasztalatok leszűrését is.

Minden közlekedési balesetet, amelyben külföldi részes volt, a szakképzett specialistáknak lehetőleg 48 órán belül annyira el kellett intézniök, hogy az ügyész — pótmegállapítások — elrendelése nélkül — határozhatott. Az ügyekben a gyorsított eljárású bíróság ítélkezett. Olyan esetekben, amikor a külföldi el akart utazni, csak néhány óra állt rendelkezésre. Miután a gyakorlott baleseti szakemberek azonnal felismerték, hogy miről van szó, így huzavonák e téren nem származtak. Kényszereszközök alkalmazását (letartóztatás, visszatartás, vérpróba vétele, biztosítéknyújtás stb.) a külföldi csoport vezetője rendelte el, adott esetben az ügyészség megkérdezésével. Magánjogi téren a közvetítést is főleg a csoport vezetője intézte. A külföldiekre minden téren a legmesszebbmenő tekintettel voltak. Írásbeli idézéseket teljesen mellőztek. Ha a külföldit nem lehetett a baleset színhelyén kikérdezni, szállodájában, szállásán vagy tetszés szerinti más helyen is felkeresték. A kórházakba került külföldiek kikérdezésükkor csodálkozásuknak és elismerésüknek adtak kifejezést, hogy olyan gyorsan törődtek velük balesetükkel kapcsolatban. Az előadott óhajokat — még ha nem tartoztak is a szolgálati teendők közé — lehetőség szerint teljesítették. Az óhajok többnyire hozzátartozók, ismerősök, diplomáciai képviselők értesítésére, a megsérült járművekre irányultak.

Különös szeretettel és megértéssel kezelték a külföldi németseget. Voltak ezek között olyanok, akiknek otthon útlevelet nem adtak és így illegálisan lépték át a határt. Többnyire pénz nélkül lévén, útközben gépjárművekre kéredeztek fel és így érkeztek Berlinbe. Ezeknek a visszautazáshoz vasúti jegyeket szereztek és még élelmiszerekkel is ellátták őket.

Viszont gondoskodtak arról is, hogy közlekedési balesetek következtében véletlenül anyagi kárt szenvedett német állampolgárok jogos kártérítéshez jussanak. Többnyire sikerült is a vétkes külföldi vezető és a sértett között békés megegyezést létrehozni. Ha ellenben a sértett mértéktelen követeléseket támasztott a külföldivel szemben, javítóműhelyekben megbecsültették az okozott kárt. Ez az eljárás igen megkönnyítette egyezség létrejöttét. Egy esetben a károsult német állampolgár erőlyesen követelte a külföldi vezető gépkocsijának hosszabb időre való őrizetbevételét s azzal fenyegetőzött, hogy a rendőrséget anyagilag fogja felelőségre vonni, ha a gépkocsit idő előtt szabaddá teszi. Polgári peres eljárásra csak akkor szánta rá magát, amikor látta, hogy fenyegetőzése hatástalan maradt s a külföldit ügyészi intézkedésre 30 óra után mégis csak szabadlábra helyezték.

A rendőrség az olimpiász tartama alatt kivételesen és átmenetileg eltért a rendes körülmények között polgári ügyekben mindig követett tartózkodó magatartásától és ezért a közvetítésért — a kiegyezés előmozdításáért — a külföldiek igen hálásak voltak. Lélektanilag megítélve, ez indokolt is, mert polgári pereskedések az ilyen ügyeknek nem válnak előnyére.

Az olimpiász alatt 86 közlekedési baleset fordult elő, amelyekben 54 külföldi (26 államból) volt

érdekelve. 90 külföldit kérdeztek ki, és pedig 35-öt gyanúsítottként, 26-ot sérültként, a többieket sértettként (anyagi kár) és tanuként. Négy esetben külföldi gépjárművet átmenetileg őrizetbe kellett venni.

A fentiekben ismertetett intézkedések és tapasztalatok nem alkalmasak arra, hogy számunkra teljes egészükben irányadóul szolgáljanak, de tanulmányozásuk eszmetermelő lehet és így hasznosan értékesíthetők a sok körültekintést igénylő szervezési munkánál.

Magyar tavasz.

*Sírhatsz, sikonghatsz... hasztalan kíséri
Jajszód — sirályként — habját vad vizeknek —
Jövőbe látó jó sok lángigéi
Kövekre hullnak... semmiségbe vesznek:
Kihalt a hit... ledőlt a templomoltár,
Próféciaikban nincs többé varázs,
Intő, könyörgő szózat mitsem ér már, —
Korbács kell itt, vagy új Isten-csapás!*

*Korbács, mely zsibbadt, ernyedt tagjainkon
Szeges szíjjal ver, vág végig veszettül!
Hogy felserkentsen — tenni megtanítson,
S felszisszenjünk a fájó gyötrelmetül...
Isten-csapás, mely gyásszal földre sújtva
A bosszú poklát kebleinkbe oltja —
E nép csak úgy tud talpraállni újra,
Ha meggyalázva ott hevert a porba...*

*Tűnt ezredévek mártírszenvedése
S derűje kísért könnyfelhőkön át:
Oh! hányszor volt kereszt a jóknak bére,
Hányszor viseltünk fénylő glóriát!
Hányszor mosolygott biztató szivárvány
Borús egünknek pirkadó felén,
S hányszor zokogtunk elhagyatva, árván,
Mint most, — mikor csak áttat a remény!*

*Tavasz van... Szellő ring a tar fa ágán, —
Rajtunk enyészet, átok árnya ül...
Mimelt öröm, kéz, restség lomha ágyán
Hempergünk tétlen, tehetetlenül!
Pedig, ha gyáva rabtartóink látnák,
Hogy megmozdul az elnyomott keze
És rázza, rázza börtönének zárját:
A szolgál-csorda megfélemlene...*

*De így... de így... göggel, kacagva nézik,
Hogy egymást marjuk, mint dühödt vadak —
És nem félünk, hogy új örvény sötétlik,
Hajónk süllyed... a zúgó ár dagad...
És nem félünk... hogy ránk véres, vigyorgó,
Közélgő végzet szörnyű réme les:
Maholnap elfogy... nem lesz egy koporsó,
Egy koldus-rongy, egy rög, mely elfedez...*

*S ha nem lesz, úgy kell, akkor tán okulunk?
Előkerül ős-szentségünk: a kard,
Komor, királyi, hún haragra gyúlunk,
S parázsló vérünk bőszt tusára hajt...
Nyomor fulánkja öntudatra ébreszt
És nem tűrünk tovább kínzó nyűgöt:
Győzelmi torba fullasztjuk a szeggyent,
Mit homlokunkra gall gázság sütött!*

Vályi Nagy Géza.

Törvényszéki orvostani ismeretek.

Írta: Dr. BEÖTHY KONRÁD, egyetemi magántanár, törvényszéki orvos (Pécs).

(IV. közlemény.)

Vér és vérfoltok.

Nyomozások alatt az esetek zömében találkozunk a csendőr vérrrel, vérré gyanús anyagokkal, vérfoltokkal s nekünk, törvényszéki orvosoknak is nagyon sok dolgunk akad mindig a vérrrel.

Célszerűség szempontjából tárgyaljuk az erről szóló dolgokat a következő sorrendben: — a legfontosabb kérdéseket illetően:

1. Vér kimutatása.

2. Milyen állattól (embertől) származik a vérfolt?

3. Ha embertől származik, milyen vércsoportba tartozik?

A véryomok azok közé a legfontosabb nyomok közé tartoznak, amelyek a legjobban értékesíthető bizonyítékokat szolgáltatják valamilyen bűncselekmény kiderítésénél. A véryomokat a helyszínen, a holttesten, vagy annak környezetében, személyeken, akik a tett elkövetésével gyanúsíthatók s azokon a tárgyakon, amelyekkel a sértett vagy a sértő közvetlen érintkezésbe került, — kereshetjük. Minden esetben fontos, amit nem kell külön hangsúlyozni, hogy csak a véryomoknak a legkínosabb gonddal való megőrzése adhatja meg a sikeres további vizsgálatot s azoknak keresése és vizsgálata olyan kimerítő gondossággal kell, hogy történjék, mint amilyen nagy reménnyel indulunk a várható eredmények elé. Minthogy pedig éppen a hozzáértőnek a tapasztalata s szakismerete ebben az irányban nagyon sokat ígér és ad is, nagyon kívánatosnak látszik, hogy legalább is a fontosabbnak látszó esetekben már a helyszíni szemléhez is kikérjék. Ott, ahol nyomozó alosztályok működnek, szakértőknek az igénybevétele ha nem is éppen elengedhetetlen, mégsem olyan égetően fontos, mert tapasztalatom szerint a nyomozó alosztály csendőrei sokkal jobb eredménnyel dolgoznak, mint egy alkalmilag odahívott orvos. Nemesak, hogy alaposan és mindenre kiterjedően végzik feladatukat, hanem emellett még a sokszor kellemtelenül zavaró mellékkörülményekre is kitér a figyelmük, úgy, hogy a véryomok megőrzése körüli eljárásban eddig még semmi zavaró gondatlanságot nem észleltem.

Különösen ügyelni kell arra, hogy véres cselekedetknél minden felesleges személy — mint ahogyan az kis helyen történni szokott, kisbíró, halottkém, polgármester stb. — távoltartassanak, legalább is addig, amíg a véryomok körüli eljárást befejeztnek nem nyilvánítja a csendőr. Sokkal többet ér egy jegyzőkönyvvezetőnek a jelenléte, mint érdektelen s hozzá nem értőknek a csoportosulása. (L. később.)

Általános elv az, hogy bűntény színhelyén mindig keressünk véryomot. Minthogy azonban a véryomok nem minden esetben „pirosak“, mint ahogyan azt esetleg az ember gondolná, azért látszik mégis szükségesnek minden esetben szakértő orvosnak a segítsége, aki abban ki van képezve s a külső

körülmények okozta színváltozás nem kerüli el figyelmét s abban az esetben is meglátja a vért, amikor azon más keresztülsiklik. Rendkívül nehéz lehet egyes esetben a színhelynek a véryomokra való kutatása, hiszen nagyítólenecével, lupeval szokták azt eszközölni, nehogy kikerülje az ember figyelmét a legkisebb nyom sem. A véryomokra való vizsgálat nem tűr halasztást. Szabadban levő vérfoltokat nagyon kis eső is örökre megsemmisíthet s ezért elengedhetetlenül fontos, hogy minél hamarabb csináljuk ezeket a vizsgálatokat. Ha pedig a helyszíni szemle sürgőssége azt kívánja, akkor este, sötétben is lehet a véryomokat kutatni, erősebb lámpával, amikor is a véryomok sajátságos, ragyogóvörös színben tűnnek fel.

Tudjuk azt is, hogy milyen gyakran fordul elő az, hogy a tettes véres ujjával ajtót, ablakot nyit ki, klozettsinórt húz meg, vagy más módon lavort készít azért, hogy a vérszennyeződésektől megszabadítsa magát. Éppen ezért szükséges, hogy a mosdóvizét, általában a tárgyakat véryomokra megvizsgáljuk. Falak, padlók, fiókoknak, asztaloknak alsó fele stb., mind lehetnek vérrrel szennyezve, ami felület vizsgálatnál könnyen elkerüli az ember figyelmét. A padlót fel lehet szedni, vagy felületét legyalultatni s abban keresni a véryomokat. A mennyezetet is meg kell vizsgálni, különösen, ha a helyiség alacsony, mint pl. a legtöbb pince. A gyanúsított ruháit, vagy azokat a tárgyait, amelyeket magával hord, mindig meg kell vizsgálni. Ösztönyszerűleg teszi azt, hogy véres cselekedet után megtisztítja magát, ami azonban csak a legtrikább esetben sikerül tökéletesen. Egészen kiesiny véryomok, amelyek a köröm és a bőr között beszáradnak, vagy amelyek a köröm alatti szennyben vannak, figyelmét nagyon könnyen kikerülhetik, épp úgy a haján, vagy a bajuszán, szakállán megtapadó véryomok is, amiket aztán teljes biztossággal ki lehet mutatni.

Nem lehet sohasem elmulasztani a tettes ruházatának, fehérneműjének és lábbelijének a vizsgálatát. Zsebek, azoknak varratai, még akkor is lehetnek vérrrel szennyezve, ha az esetleges kimosás után szabad szemmel semmi sem látszik. Volt már olyan eset is, ahol az egyébként tisztára mosdott tettesre a nadrágnylásán belül kevés vér tapadt, nyilván vizelt a tett elkövetése után, de azután elfelejtette ruháját megtisztítani. A varratokat nemesak, hogy meg kell nézni, hanem azokat fel is kell nyitni. A lábbelinek a megtisztítását legtöbbször elfelejtik a tettesek, éppen azért azokat is alaposan szemügyre kell venni.

Tudjuk azt is, hogy véres cselekedet után azonnal igyekeznek eltávolítani a véryomokat. Még legjobban sikerül ez akkor, ha a véryomokat hideg vízben mossák le; a meleg víz, különösen pedig utána a vasalás, a véryomokat a ruhán rögzíti. De még a legalaposabbnak gondolt tisztítás után is maradhatnak vissza olyan nyomok, amiket szakértő szemmel azonnal fel lehet ismerni s ki lehet mutatni.

Azokon az eszközökön, amelyekkel állítólag véres cselekedeteket vittek véghez, nem minden esetben lehet véryomokat kimutatni. Lehet ennek oka az, hogy a kést azonnal kihúzták a sérülésből, még mielőtt nagyobbfokú vérzés állott volna be s éppen a

Német csendőrtisztek tanulmányúton a m. kir. csendőrségnél. Egy járőr felszerelését nézik.

késnek a sima pengéje nem nagyon alkalmas arra, hogy azon a vér megtapadjon. De éppen kihúzás közben a ruházat is tisztíthatja az eszközt. Az bizonyos dolog, hogy a késnek a sima pengéjét egyszerű lemosással vagy letöreléssel olyan tökéletesen meg lehet tisztítani a vértől, hogy azt a legérzékenyebb reakcióval sem tudjuk kimutatni.

Mégis: vannak olyan helyek a késen, amelyeken a vér rendszerint jól megmarad, így a kinyitásra szolgáló kis bemélyedés a pengén, a penge megerősítésére szolgáló tok, a késnyél belső felülete, vagy fejszénél a fejsze lyuka, ott, ahol a fanyelet beleszorították.

Téves felfogás az, amelyik azt mondja, hogy a tettesnek feltétlenül véresnek kell lennie akkor, amikor áldozatának súlyos sérülést okoz, olyanokat, amelyek egyúttal nagy ereknek a megsértésével vannak egybekötve. A vérnyomoknak a felismerése akkor, ha nem egészen frissek azok, nehézségekbe ütközhetik. Külső behatások, mint a talaj, amin van, a hőmérséklet, a vérfestékeknek a kémiai átalakulásai következtében a vérfoltok barnák, szürkésbarnák, szürkék, zöldek lehetnek, ezenfelül a köpettel együtt kiürített bagólé, festékek, növényi apró gombák, növényi nedvek és rozsda nagyon módosíthatják a vérnyomoknak a színét, kinézését s így tévútra vezethetnek, illetve felismerésük meg lehet nehezítve. Szabadban a vérnyomok sokkal hamarabb megváltozhatnak, eltűnhetnek, eső esik, széttaposás. Ilyenkor még a köveknek azon az oldalán, amelyik a föld felé van fordítva, vagy fatörzsön, fűszálakon, más növények levelein, alul még mindig meg lehet találni a vérnyomokat.

A megölt testen vagy ruháján levő foltok alakjának, minőségének is megvan a maga nagy jelentősége. Egy esetben megölt asszony bal kezének hátán ugyancsak véres balkéz lenyomatát találták. Kétségtelen lett, hogy gyilkosság történt.

Megfojtott embernél mindkét felkaron az ingen véres kéz nyoma látszott, nyilván onnan származtak a vérnyomok, hogy a tettes véres kezeivel lefogta áldozatát.

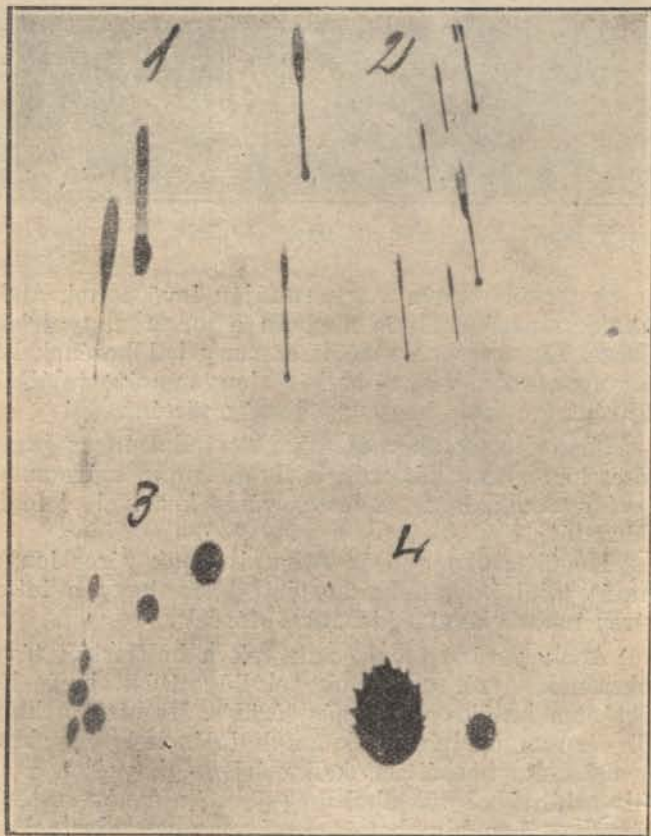
Megölt ember vállán ruhamintának véres lenyomatát találták, amely úgy jött létre, hogy a tettes véres nadrágjával áldozatára térdelt.

Azok a vérnyomok, amelyek a holttesttől távol fekszenek, arról adhatnak felvilágosítást, hogy hol történt a halálos vagy más sérülés. Ha ettől a helytől vérnyomok húzódnak a feltalálás helyéig, akkor orvosi szempontból azt kell mérlegelni, vajjon a sérült attól a helytől, ahol megsebeztek, a vérvesztés következtében elmehetett-e még, avagy odacipelték. Ennek a kérdésnek a megválaszolása csak akkor lehetséges, ha boncolás történik, mert a boncolásnál az elvesztett vér mennyiségére lehet következtetni azokból a belső szervi jelekből, amelyek elvérzéses halálnál lépnek fel. Csak a boncolás tudja megmondani, mennyi vért vesztett a megölt ember akkor, amikor a kiömlött vért nem találjuk meg. A felnőt ember — általános orvosi tapasztalat szerint — elvérzés következtében akkor hal meg, amikor egész vérmennyiségének a felét, vagy 70%-át elvesztette; viszont újszülöttnak elvérzése halálához elegendő 40—50 grammnyi vérmennyiségnek az elvesztése.

Hogy a vérnyomok elhelyezkedése milyen fontos eredményekre vezethet, azt tudja minden csendőr.

Pincelépeső alján asszonyt találnak halva. A boncolás azt deríti ki, hogy az asszony koponyatörés miatt halt meg, mert lezuhant és egyben eltörött a gerincoszlopa is. A helyszíni szemlénél a csendőr a legfelső lépcsőfok felett 160 cm.-nyire friss vérnyomokat talált, amelyek freccsenéstől származtak. Minthogy a halottnak a jobb halántékán volt egy sebe, amely a jobboldali halántékütőeret szakította széjjel, nyilvánvaló volt, hogy az asszony a sebet a legfelső lépcsőfokon állva szenvedte el s csak azután zuhant le a pincébe. Ezt aztán a nyomozás később kétségtelenül bebizonyította. De elveszett volna az ügy teljesen, ha a csendőr a helyszíni szemlénél felületesen jár el.

Vérfreccsenések azonban nem mindig verőérből származnak. Keletkezhetnek ezek olyan módon is, hogy tompa tárggyal sujt valaki a testre, majd újbóli odasujtáskor a meggyült vérbe jut az eszköz s így a vér a vértócsából minden irányban szétfreccsen. Útésre emelt, véres eszköztől ugyancsak lecsepeghet vagy egyszerűen lehull a vér. (Lásd 1. ábrát.)

1. ábra: 1—2. = vérnyomok falon, 3. = menetközben lehullt vércseppek, 4. = futás közben lehullt vércseppek.

Annál inkább elnyújtott üvegalakjuk van ezeknek a vérfoltoknak, minél ferdebben estek alapjukra. A vérfoltoknak a vastagabb része jelzi azt a helyet, amelyen először érte a vércsepp a talajt s innen aztán elnyúlva folyt le. Ha a vércsepp derékszögben érte az alapot, akkor kerek, vagy magasról való esésnél a vércseppnek elfreccsenő részei miatt tüskés lesz a vérfolt. Ha pedig a tárgy, amelyre a vércsepp hull: mozog, akkor medvetalp-szerűek lehetnek a vérfoltok.

Kérdés, hogy véres lesz-e a tettes véres cselekedetknél? Még akkor sem feltétlenül vérződik be, ha többször szúrt vagy metszett. A vérnek a tettesre való jutása függ a sebnak a minőségétől, a vérvesztéségtől, attól, vajjon a vér kicsurgott-e vagy kifeeskendezett, volt-e egyáltalán kifelé való vérzés vagy nem, fedte-e ruha a sebet, vagy nem, milyen testhelyzetben volt egymással a támadó és a megtámadott. Tátongó sebeknél rendszerint véres lesz a támadó, de lehet valakinek a nyakát álmában úgy elmetnszeni, hogy abból vér nem kerül a támadóra. Az a körülmény, hogy a támadó megfogta-e, érintette-e áldozatát, milyen ravasz módon járt el, sőt még a gyakorlat is nagy szerepet játszik abban, hogy valaki véres lesz-e vagy pedig nem. Volt már olyan eset is, ahol a tettes ruháit először levetette, majd egy másik esetben egy elmebajos, aki kettős gyilkossággal kapcsolatban először ruháira lepedőt borított, majd egy harmadik esetben a tettes kesztyűt húzott, hogy magát a vérrel való szennyeződéstől megóvja s nem is lehetett rajtuk semmiféle áruló vérvnyomot találni.

Előbb említettem, hogy a vérnyomokat szét-hordhatják, eltaposhatják, általában félrevezetésre alkalmas állapotba juttatják s ezáltal ártatlanok is gyanúba keveredhetnek.

Rendkívül fontos tehát a nyomok felvétele, nagyság, alak, stb. tekintetében. A fényképet itt mellőzni nem lehet! Egy szoba padlóján három mezítelen lábnyomat volt látható, amely keskenysége miatt azonnal női láb lenyomatának gyanúját keltette. Az áldozat saját lábai sokkal nagyobbak voltak, és nem véresek, a nyomokat tehát ő nem hagyhatta hátra. A házban csak két másik személy volt, egy asszony és egy férfi. Az előbbinek a lábnyomata megegyezett a talált véres lábnyommal s marhavérrel eszközölt próbák igazolták, hogy azok a talált vérnyomokkal mindenben megegyeztek.

Kérdés, vajjon a vérnyomok nem utólag keletkeztek-e? Segítségül hívott orvos a szobában talált vértócsába lépett, a vért egyikből a másik szobába hordta s később gyanúba keveredett a tettességet illetőleg s még szerencse, hogy akadt tanu, aki megmondta a való tényállást.

Másik esetben a vérnyomoknak a fontosságát megint csak a segítségül hívott orvos eljárása csökkentette, aki kalapáccsal történt gyilkossággal kapcsolatban a még élő áldozatnak segítséget nyújtva, a seb tisztítására szolgáló vattatampont eldobálta.

Ugyancsak a segítséget nyújtó orvosok mosták meg kezeiket s a később megérkezett nyomozó arra gondolt, hogy a tettesek voltak a kézmosók.

Felakasztott ember nyakán vérző sebet is találtak. Egy másik szobában a szekrény fiókjában véres kötélrövidítők voltak, amiből arra lehetett következtetni, hogy az ember először nyakának átmetszésével kísérlete meg az öngyilkosságot, majd, amikor ez eredménytelen maradt: ment a fiókhoz, keresgélt a kötelek között s azután akasztotta fel magát.

Öreg részeges embert kötőjére felakasztva találtak. Nem messze az oszloptól, amelyen lógott, a szénporban vértócsa. A férfi feje tetején vérző seb. Kiderült, hogy részegen jött haza, a pincében elesett és sajtógépnek vágta a fejét. Ezzel a friss sérülésével, amelyből az arcára is jutott vér, felakasztotta magát arra az oszlopra, amelyre már évekkel ezelőtt megkísérelte magát felakasztani.

A vérmennyiség megbecslésénél óvatosan s akkor is csak megközelítőleg nyilatkozhatunk. Laza, homokos talaj anélkül, hogy rajta tócsa keletkezne, nagyon sok vért vesz magába, a szabadon levő vért az eső el is moshatja, vagy más, porózus talaj is nagyon sokat vehet fel úgy, hogy a beszívárgás helye egyáltalán nem felel meg a már beszívódott mennyiségnek. Puha fa, a deszkák közötti eresztékek is nagyon sok vért felvehetnek s így a szemmel látható mennyiség esetleg csak nagyon kicsiny. A szabad szemmel történő meghatározás mellett finomabb meghatározást is lehet végezni. Agyagos, ledöngölt talajon a vér inkább szétfolyik, mint a mélybe hatol. A szabadban levő vérnyomokat a rovarok is megszállhatják, hangyák, legyek, s azoknak a nyüvei s néha bámulatosan rövid idő alatt mindent felemésztenek.

Kenyeres egyetemi tanár kísérletei szerint egy liter híg vér aszfalton 180×40 és $1\frac{1}{2}$ mm. vastag réteget képez. Egy liter vér egy milliméter vastagon elterülve egy négyzetméter területet foglal el. Gyakorlott ember szeme jobb, mint mindenféle kísérlet, de mégis csak meg kell azt említeni, hogy homokos talajba lassú csepegtetéssel egy liter vért be lehet juttatni úgy, hogy a felületen csak egy 7×4 cm. nagyságú folt lesz. Így van ez kerti, felásott földdel is. Durvaszemű porond átlag 30%, föld 30–58%, hamu 150–170% vért képes magába felvenni, flanel súlyának 4., 3-szorosát, 100 gramm vatta 548 gramm vért, keményített organtint 100 grammja 193, 100 gramm vászon 339 gramm vért, durva vászonból készült ing, olyan, mint amelyet földművesek viselnek, 300–400 grammot s ezért egy ilyen ing 1 kilogramm vért is felvehet teljes átlucskolódás esetén, stb. Ha a vér beszáradt, akkor, amint mondtuk, nem feltűnő s csak gyakorlattal bíró ember veszi észre szabad szemmel. Mi azonban sohasem elégszünk meg azzal, hogy szabad szemmel vérnek mondunk egy foltot, hanem nekünk azt bizonyítanunk is kell. A talált foltok a természetét különleges vizsgálatokkal biztosítjuk.

Egy kissé részletesebben, talán a csendőr szükeletein túlmenően fogom leírni ezeknek a bizonyításoknak egyikét-másikat; nem azért, hogy most a csendőr foglalkozzék ezekkel az egyébként kényes vizsgálatokkal, hanem azért, hogy láthassuk, hogy attól függően, hogy milyen állapotban van a vér: más és más vizsgáló eljárásokkal igyekszünk azt biztosítani.

Vannak úgynevezett kémiai előpróbák, amelyek a vérfoltok a megtalálását nagyon megkönnyítik és pozitív esetben megvan annak a lehetősége, hogy a folt vértől származik, negatív esetben szerfelett valószínűtlenné teszik azt, hogy vérről van szó.

Ilyen kémiai próbák a hidrogénhyperoxid próba, az ú. n. guajac-próba és a benzidin-próba. Mind a három egy kémiai szer, amit gyógyszerárban készen lehet kapni. Ezeknek a lényege az, hogy az oldatok vér jelenlétében színesekké válnak, illetve hidrogénhyperoxid esetén a vérfolt habzik.

Azért említem meg ezeket a próbákat, mert egyik-másik esetben tudomásom van arról, hogy csendőr ezeknek a próbáknak az elvégzésével meglepő eredményt ér el annak eldöntésében, vajjon a rablőgyilkossággal vádolt ruháján tapadó vörös foltok a kerítés festéséhez használt miniumtól, vagy valóban vértől származnak-e, mint ahogyan azt a csend-

őrök gondolták. Amikor a csendőr a próbát csinálta, örömmel kiáltott fel, mert vére jellegzetes elszíneződést észlelt, amire aztán a tettes mindent bevallott.

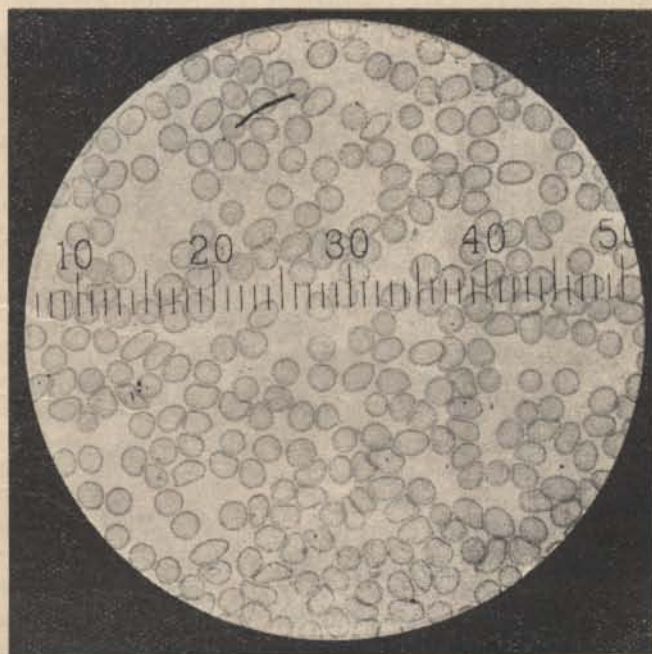
A guajac-oldat a következő: néhány köbcentiméter alkoholba késhegynyi, gyógyszerárban kapható guajacot adunk, azt abban feloldjuk. Most már: a vére gyanus foltot nedves itatóspapírral leitatjuk. Erre a papírra csepegtjük most a guajac-oldatot, majd egy-két csepp terpentint vagy hidrogénhyperoxidoldatot. Ha vér van jelen: akkor az itatóspapír azonnal kékeszöld lesz.

Másik előpróba a hidrogénhyperoxidpróba. Véres folttal érintkezve ez az oldat, finomszemű habosodást mutat. Vigyázzunk, hogy ne az egész, vizsgálandó foltot öntsük le ezzel az oldattal, hanem annak csak egy részét.

Harmadik ilyen próba a benzidinpróba, amely olyan erős, hogy még mumiák vérével is ad reakciót. 2 ccm ecetsavba késhegynyi benzidint oldunk, majd ebből 10 cseppet kémcsőben, 30 cseppet 3%-os hidrogénhyperoxid-oldattal összekeverve, fehér csészében vizsgáljuk a kérdéses foltot úgy, hogy abból tühegygel vagy más módon egy-két darabkát lekarcolunk. Ha a folt vértől származik, akkor nagyon szépen lehet látni a kék színben leváló felhőcskéket, amik vért jelentenek.

Ezek voltak az előpróbák. Biztosan azonban csak akkor nyilatkozhatunk arról, hogy vérről van szó, ha megtaláljuk a vére jellegzetes alkatrészeket, a vörösvérttesteket. Ilyenkor már szabad szemmel nem boldogulunk, hanem a nagyító eszközt, az ú. n. göröcsövet kell igénybe vennünk.

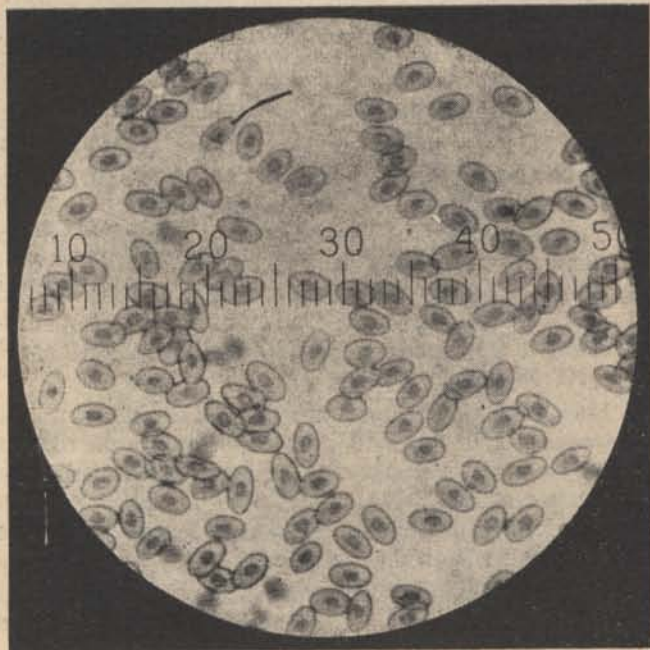
A vörösvérttestek keresése: friss esetekben igazán nem nehéz. Abból az anyagból, amely még egészen vagy részben friss, egy keveset 1 ezrelékes konyhasóoldatban úgynevezett tárgylemezre teszünk s közvetlenül vizsgálhatjuk, vajjon vannak-e benne vörösvérsejtek? Ha vannak benne, akkor a 2. ábrán látható sejteket észlelhetjük:

2. ábra: Emlős állat (ember) vörösvérsejtjei mikroszkóp alatt; középen a mérték, amellyel a vörösvérsejtek nagyságát meg lehet mérni. A vérsejteknek nincs magjuk.

Többé-kevésbé kerek, magnélküli, kicsiny testeskék ezek, amelyeknek a jelenléte tehát bizonyossággal mutatja, hogy a vizsgált folt vértől származik. Ezek az emberi, illetve az emlős állatokból származó vörösvérsejtek a kép közepén látható apró mérték segítségével megmérhetők.

A madaraknak, kétélűeknek, halaknak a vörösvérsejtjei mások: különböznek alakban is, amennyiben ezek egészen oválisak, egyben azonban szembe tűnik az, hogy mindegyiknek a közepén egy-egy mag van, tehát ezek magtartalmú vörösvérsejtek. (Lásd a 3. ábrát.)

3. ábra: Magvas vörösvérsejtek (madárvérsejtek).

Ezek a képek azonban nem elégségesek arra, hogy meg tudjuk mondani, hogy melyik állattól származik a vizsgált vérfolt, mert hiszen a vörösvérsejtek nagysága között a különbség nagyon kicsiny. Egyébként is a megbízhatatlan nagysági mérésnél sokkal jobb, egészen biztos módszereink vannak, az ú. n. biológiai módszerekkel.

Embernek a vörösvérsejtjei olyan kicsinyek, hogy egy 1 milliméter távolságon sorjában 123 darabot lehet egymás mellé rakni, a kutyaééből 135 darabot, egér, ló vörösvérsejtekből 138-at, nyulból 139-et, disznóból 141-et, marhából 147-et, kecske- és birkából 222-öt. Látható tehát, hogy milyen kicsinyek ezek a különbségek.

Nem szabad azonban azt sem elfelejtenünk, hogy még régi, beszáradt vérfoltokból is külön lehet választani, azaz szabaddá lehet tenni a vörösvérsejteket, aminek az a nagyon nagy jelentősége, hogy ha ez a gyanús foltban sikerül, akkor azonnal meg tudjuk mondani azt is, hogy a folt valóban vértől származik, vagy, hogy legalábbis vér is van azon a foltban. Ez az elkülönítés olyan vérfoltban is sikerülhet, amely esetleg már évek óta van beszáradt állapotban, de ilyenkor a kötelékeiből szabaddá tett vörösvérsejtek természetesen nem olyan szabályosan kerek, mint ép, friss vérben, mert hiszen egymáshoz száradva, nedvességüket elvesztve, alakjukat megváltoztatták. Ha a vér vékony rétegben, mint pl

füvegen beszáradt, akkor az változatlanul évekig szépen eláll, s nem pusztul el 200 fokos hőmérséklet hatására sem (a víz, mint tudjuk, már 100 fokon forr).

Vannak olyan eszközök is, amelyek segítségével a fémeken, fán, elefántcsonton, porcellánon, köveken tapadó vért minden további nélkül megvizsgálhatjuk. Ezt csak azért említtem, hogy ez is tudjuk, részletesen nem ismertetem, mert hiszen egészen speciális vizsgálóeszközök ezek, amelyek a csendőri nyomozásban nem jöhetnek szóba.

Ha a vér nagyon száraz, úgy hogy egyszerűen, vízzel, nem lehet kezelni, akkor olyan folyadékokat, kémiai anyagokat használunk, amelyek a vörösvérsejteket felduzzasztják, de a festéket, amitől a vér a színét kapja: nem teszik tönkre. Ezek az anyagok a vérfoltokat úgy dolgozzák meg, hogy a vörösvérsejteket felduzzasztják, azokat tönkre nem teszik s mégis csak épnek mondható vörösvérsejteket látunk magunk előtt. Ilyen folyadék az ú. n. Hofman-Pacini folyadék, amelyben 300 rész víz, 100 rész glicerin, 2 rész konyhasó s egy rész szublimát van, de jó erre az egész egyszerű 30%-os kálilúg is, majd még az ú. n. pepsin-glicerinoldat is, ha pedig a vérfolt nagyon régi, akkor az egyszerű desztillált vizet alkalmazzuk, amit viszont friss vérfoltoknál nem lehet használni, mert a vörösvérsejtekből kivonja a festéket s azokat fel is oldja.

Ha most aztán góreső alatt nézzük, hogy mi történik egy olyan régi folttal, amely állítólag vértől származik, akkor azt látjuk, hogy a fentnevezett folyadékok hozzáadása után a tárgylemezre tett rögzítőből a vörösvérsejtek lassanként elkülönülnek, először egymáshoz nyomott, sokszögű, sárga, magnélküli sejtek szabadulnak fel, amelyek úgy fekszenek egymás mellett, mint az utcai köveket kockái.

Amikor a törvényszéki orvos vért vizsgál, szerencsés helyzetben lehet, mert nemesak vért, hanem esetleg a vérrel elkevert idegen anyagokat is megismerheti a góresőben. Így pl. orrvérzés esetében, véres köpet, bőrdarabok, agyszövetrészek, izomrostok, terhességi bolyhok, hullóhártya darabok stb., mind felfedezhetők. Egy esetben a bicska tulajdonosa a késen tapadó vérről azt állította, hogy néhány nappal ezelőtt lómáját darabolt szét vele. Valóban: vörösvérsejtek mellett májsejteket lehetett meglátni; másik esetben papírdarab került vizsgálatra, amelyen sárga, részben elmosódott, vörhenyes foltok voltak, amelyek miatt vérrel való szennyeződést vettek fel. A gyanúsított azt állította, hogy abba a papírba füstölthúst csomagolt. Mikroszkóp alatt valóban a füstölthúsnak parányi kis részecskéit lehetett felfedezni.

Azt is meg tudjuk mondani, hogy a talált vér havivérzésből származik-e vagy sem? Ezek nagyon precíz vizsgálati eljárások, éppen csak megemlítem anélkül, hogy részletesen ismertetném az eljárást.

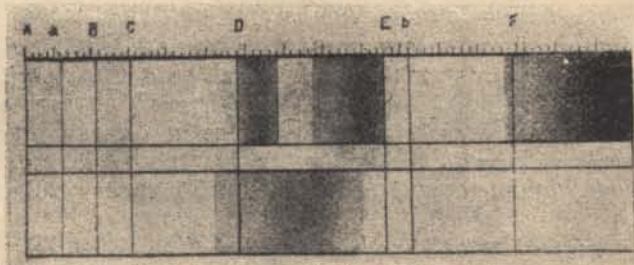
A vér kimutatására használjuk még a vérfestéket a kimutatását. Ahol vérfesték van, az vérből származik s így még abban az esetben is, ahol vörösvérsejteket nem találunk, de a vérfestéket ki tudjuk mutatni: bizonyossággal mondhatjuk, hogy vérről van szó. Ez a vérfesték vízben oldódik. Ha vízben már nem oldódik, azért, mert a vér régiebb, akkor még mindig tovább vizsgálhatjuk a vérfoltot, amikor az ú. n. haematint mutatjuk ki benne. (Haematint képződik a vérből akkor, ha a vért forró vízben

mossák, vagy vasalják.). Ha a vért 120 fokra hevítettük, akkor a vízben már nem, de nátronlúgban és jégecetben igen. 210 fokos hőn való állás után a vér még mindig oldódik tömény kénsavban.

Friss vér vízben oldódik s azt megfesti. Ha a vér egyszerűen beszárad, akkor oldhatósága nagyon hosszú ideig megmarad, akár évekig is. Ha a folt mozgó levegő és napfény hatásának van kitéve, akkor a vér oldhatósága lassanként elvész s végül egészen oldhatatlanná válik. Minél vékonyabb rétegben van beszáradva a folt, annál gyorsabban mennek végbe ezek az elváltozások. Annak is van szerepe, hogy milyen erősen süt a napfény. Kicsiny vérfolt néhány nap alatt oldhatatlan lehet, ha közvetlen napsütés éri, míg egyébként az oldhatatlanság csak néhány hét alatt jön létre. Azok az elváltozások, amelyek a vérfesték átváltozásában mennek végbe, a vérfolt színében is megláthatók. A fehér alapon elkent vér vörös színe csakhamar barnavörös, majd szürke lesz. Ezek a folyamatok is gyorsabban mennek végbe napon. Ha egy véres lepedőt a napra teszünk ki, akkor annak a színe a nap felé néző oldalon szürke lesz, amikor a másik oldal még változatlan.

A vérfestéknek a kimutatása történhetik a vérfesték elnyelési színképének az előállításával is. Mindenki ismeri azt a tüneményt, mikor a napsugár a pohár vizen megtörik, színeire bomlik; ezt a szivárványszínt nagyon ismerjük már gyermekkorunkból. Van egy készülék, amely a fényt ugyanígy fel tudja bontani, ez a színképelemző készülék. Mi, törvényszéki orvosok, azt a fajtáját használjuk, amit zsebben lehet hordani. A vizsgálat úgy történik, hogy a gyanus vérnek akár vízben, akár lúgban, vagy savban való oldatát üvegedénybe tesszük s most ezt az üvegedényt helyezzük a színképelemző készülék rése elé, amikor is egészen sajátos képeket kapunk, olyan képeket azonban, amelyekből teljes biztossággal megmondhatjuk, milyen anyag oldatát vizsgáljuk s épp így meg tudjuk azt is mondani, hogy vért vizsgálunk, de nemcsak azt, hanem azt is, hogy a vért miben oldottuk fel a vizsgálatra: egyszerűen pompás bizonyítékot tudunk szolgáltatni. Helyszűke miatt a készüléket nem mutatom itt be képen, de bemutatom azokat az ú. n. elnyelési csíkokat, amiket az ember a színképelemző készüléknek a rése előtt lát akkor, amikor különböző anyagban oldva vizsgáljuk a vért.

A színképelemző készülék nyílásán keresztül nézve, akkor, amikor véroldatot tettünk az üvegtartályba, a következő csíkokat látjuk:

4. ábra: Felül: a vérfesték színképe, alul: oxigénés vérfesték színképe.

Ha most ehhez redukáló anyagot teszünk, akkor az alsó egybeömlő széles, halványabb vonalat kapjuk. A felső az oxigénés vérfesték színképe, az alsó pedig a redukált vérfesték színképe.

Ha most aztán különböző mérgek hatnak az emberre, amik bekerülnek a vérbe, vagy, hogyha a vért nem vízben, hanem a vízben való oldhatatlansága miatt lúgban vagy savban oldjuk, s akkor vizsgáljuk a színképelemző készülékkel: akkor megint más, de minden esetben szigorúan jellegzetes csíkokat kapunk hol jobb, hol baloldalt, a csíkoknak a száma változik, majd baloldalon, majd középen keletkeznek új, sötétebb, világosabb csíkok, majd meg jobboldalon.

Ezeket a vizsgálati eredményeket azért említem meg, mert: rendkívül csekély mennyiségű vérről el lehet végezni ezeket a megbízható vizsgálatokat, másrészt pedig azért, hogy lássuk, hogy valóban szinte megszámlálhatatlan sok vizsgálati eljárásunk van arra, hogy a vért kimutassuk. Ha nem sikerül az egyik, megpróbáljuk a másik eljárással, addig, amíg eredményre jutunk. Azt lehet talán mondani, hogy lehetetlen, hogy ne tudjuk kimutatni a vért akkor, ha valóban vérről van szó. Van azonban egy egészen egyszerű kis eljárás, amellyel a vért szintén ki lehet mutatni, anélkül, hogy valami nagy laboratóriumi berendezésünk lenne.

A vérnek a kimutatása történhetik még az ú. n. haemin-jegecek előállításával a következőképpen: a gyanus foltból egy nagyon kicsiny mennyiségűt veszünk, majd ahhoz tárgylemezen annyi konyhasót teszünk, amit egy tű hegyével felemelhetünk s ehhez teszünk egy csepp jégecetet s aztán melegítjük a tárgylemezt. Néhány pillanat alatt az 5. ábrán látható apró kristályok jelennek meg, amiket természetesen csak mikroszkóppal lehet látni. Fontos ebben a kísérletben az, hogy: konyhasó, jégecet és melegítés után csak a vérfolt ad ilyen kristályokat, ezért a haemin-jegecek előállításának éppen olyan bizonyító ereje van, mint akármelyik más próbának.

5. ábra: Haemin-jegecek mikroszkópos képe.

vagyis felül van két csík, egyik a D vonalon fekszik s keskenyebb, a másik az E vonal előtt és szélesebb.

Miért fontosak mindezek a kísérletek, amelyek csak egy részét teszik ki azoknak, amelyekkel ma a vér jelenlétét bizonyítjuk? Azért, mert a gyakorlat azt mutatja, hogy barna, vörös, barnavörös foltok, festék, gyümölcsnedv, rozsdá stb. mind vérnek tarthatóak majd meg a fakéregnek is van olyan színe, mint a vérnek, az eszközökön a legkülönbözőbb anyagok tapadhatnak, amik megint zavarba hozhatják az embert.

Azért is fontosak ezek a reakciók, mert olyan kicsiny mennyiségű vérrrel is meg lehet ezeket csinálni, mint amennyi egy poloska, légy, bolha, tetűpiszok, amelyekben a vért emésztetlen állapotban meg lehet találni. S mindez adja az eddig említett reakciókat.

De nemesak a vérnek a jelenlétét, hanem azt is meg tudjuk mondani, hogy a vér milyen állatfajtól származik.

Tavaszi dal.

Mozdul a föld, megrázkódik,
Imbolygó fényt ül az ugar,
Tavas nap önti zuhanyát
S az élet zsendül s zeng a dal.
A tél fagyában elhalt ének
Friss ritmusokban tör elő,
Új kezdést ölel át a vágy,
S a vágyban új hit, új erő
Hirdeti Isten szent szavát.

És a földön járó élet
Elvont magasban székelő
Fenséghez zengi himnuszát.
Ez súlytón zúgó s vakmerő,
Gyémántos égi kaput vágó,
Magyar könnyekkel áztatott,
Magyar vér magván serkedett!
Korbácsolt bánatos rabok
Zengik most ezt az éneket.

Ez nem márciusi ének!
Gyászba fogant szomorú dal!
Ettől nem ver szikrát a szív
S nem vet öklöt a férfi kar!
— A márciusi ének gyűjtő,
Mint ősi dombon vésttűzek,
A vérbe merést pergető
Diadalmas szent hevület,
Sziklasírt nyitó szent Erő.

Mitől Jerikó porba dül
És minden rabbilincs kinyúl
S a szerteszejült dal szaván
Megmozdul minden ősi sír.
Élő és halott regimentek
Száguldva győznek új csatát
És nyögő Kárpátok között
Ígéretföldet, nagy hazát,
Amit Trianon — összetört.

Ilyen légy Március dala,
Nyúl felhőt ontó büszke íjj!
Ne reményt szító fájdalom!
Többet ne kérj. Többet ne sírj!

vitéz dr. Gereöffy Géza százados.

Portyázás.

Született katona a magyar. Ha nem az lenne, már ezer évvel ezelőtt — a népek nagy vándorlásában — el kellett volna tűnnie a történelem színpadáról. Kard vágott neki utat a Kárpátokig, kard teremtett neki itt új hazát és a kard tartotta meg neki ezt a hazát. S amikor egy-egy országrészünket idegenek özönlötték el, mindig a magyar kard mondotta ki az utolsó szót: ez a föld pedig a mienk! S ami annyi évszázadon át így volt, az így lesz ezután is.

Tiszteletreméltó minden kulturtörökvés, amely bennünket az európai népek közösségébe von, tiszteletreméltóak és szükségesek azok a gazdasági kapcsolatok, amelyek ebben a közösségben nekünk használhatóságot, szerepet biztosítanak, tiszteletreméltó minden más eszköz és mód, ami a népek versenyében szellemileg, anyagilag vértéz bennünket, de létünk alapja mégis mindig a kard volt és az is marad. És a magyar sors nemcsak azt követeli, hogy katonák legyünk, hanem azt, hogy jobb, sokkal jobb katonák legyünk népek egész soránál. S hogy ez így van, elég csak a világháborúig visszamennünk példakért. A magyar katonának egészen mindegy volt, hogy olasz sziklák között, vagy az orosz síkon, francia földön vagy a földkerekség miféle pontján kellett verekednie: verekedett. Ha a pokol ördögét szabadították volna rá, akkor is rálötte volna a tőtényeit, azután megfordította volna a puskát a túsára s ha az sem elég, szarvánál fogva csavarta volna ki az ördög nyakát, de olyan ellenség sem a földön, sem a föld alatt nem volt, nincs és nem lesz, amitől a magyar katona megszaladjon. Csak a föld fölött, fent a végtelenben ismer maga fölött erősebbet, akihez mindennap elküldi a Miatyánkot.

Ne higgye senki fiatalabb, — aki a világháborút nem élte át —, hogy ezek a szavak itt a magyar katonáról csak szavak, mert a magyarság katonáértékének a leírásához bátran használhatjuk a legszebb szavakat és még mindig marad róla írni való. Ez bennünk a legnagyobb nemzeti érték, ezért becsüljük a barátságunkat nagy nemzetek és ezért állanak össze ellenségeink olyan kényszerszövetségbe, aminek egyetlen összetartója a mi katonai értékünk, más-különben már régen szétugrottak volna. Kilenccmillió magyar minden lépését és lélekzetét sokszorosan több millió másfajta lesi, hát ez a barátságatlan, mégis megtisztelő figyelem nem a tyúkfarmjainknak, hanem a magyar katona különleges erejének szől.

Ezt a tudatot mindennap újból és újból fel kell ébresztenünk magunkban és ébren kell tartanunk abban a népben is, amelynek körében portyáztatunk. A trianoni sors nehéz és minden bokorban akad álpróféta, aki a csüggedés felé tereli a magyar ember lelkét. Láthatatlan, de annál konokabb és veszélyesebb hadjárat folyik a magyarság katonai ön-

értékelésének a lemorzsolására. Seregestől prédikálják fogadatlan és rosszhiszemű prédikátorok, hogy kevesen vagyunk, gyengék vagyunk, nincs fegyverünk, rajtunk már csak a megalkuvás, a szolgaság segít. Hát, ha kevesen vagyunk és gyengék vagyunk, akkor minek egyáltalában a kisantant? Gyenge népek ugyan ki tartana ilyen óriás börtönört?

Az az igazság, hogy magyarok vagyunk, katonák vagyunk és tudják a határokon túl, hogy a magyar katonától tartani kell. És ha eddig az volt a baj, hogy nincs fegyverünk, most már az is lesz. Miniszterelnökünk győri beszéde meghozta a legszebb katonáünnepet, amiben az összeomlás óta magyar katonának része lehetett. A magyar hadsereg kilép most a Hamupipőke-cipőből. Milliárd pengő gondoskodik az elkövetkező években arról, hogy legyen fegyverünk és kevesebb gondja legyen a magyar katonának az otthonhagyottakra. Milliárd pengő nekünk magyaroknak tengerpénz s ennek nagyobb része a honvédelemé, a hadseregé lesz. Minden magyar katonának boldog napja ez, amelyik a nagy fel szabadulást, ezt a hatalmas előrelendülést végre meghozta nekünk. A megaláztatások hosszú éveinek vége s a magyar megint azzá lehet, aminek született és amit hiába próbáltak megölni benne: katoná. S ha ez megvan, nem kell félnünk az elkövetkezendő időktől.

A másik öröm ebben a milliárd pengőben az, hogy a harmincas évek elején szinte húszpengős megerőltetéstől is óvni kellett nemzetünk gazdaságunkat. Amerre néztünk, mindenütt lefaragást, kényszer-takarékoskodást, lemondást, reménytelenséget, már-már a kétségbeesésig süllyedt állapotokat láttunk. De ezt is kibírtuk. A nélkülözések olyan korszakát, ami sok más népnél végzetes lehetett volna. Hogy ez nálunk nem következett be, azt nemcsak az ország vezetőinek, hanem elsősorban a nemzet élet erejének köszönhetjük. Nem is olyan sok esztendő alatt üres kasszától eljutottunk oda, hogy milliárd pengőt képes a nemzet előteremteni. Még aki a számokhoz nem sokat ért, ez a különbség annak is elég világos beszéd, hogy Trianon tulajdonképpen célja nemcsak katonai, hanem gazdasági vonatkozásban is — megbukott, mert a katonalelket bennünk lezüllesztetni nem sikerült és gazdasági téren is megtaláltuk az új életlehetőségeket. Ez a két trianoni cél volt a fejünk fölött a legnagyobb veszély s ha ezt a kétőt elkerültük, ha ebből a temetési komédiából élve, sőt megerősödve kerültünk ki, akkor idővel már bírjuk, amíg Trianon a határokon is megbukik.

A harmadik örömünk pedig a győri beszéd nyomán az, hogy miniszterelnökünk szavai szerint „ebben az öt-tíz esztendőben a városnak szerényen, de jószívvel hátrább kell állania”. Ez azt jelenti, hogy a milliárdos erőfeszítésből a honvédelem mellett, illetve azzal kapcsolatban a falu fogja megkapni azt, amire legelőtöbb szüksége van. Utak, egészségügyi berendezések és más intézkedések sora lesz hivatott a falu sorsát szebbé, jobbá tenni.

Nem először mondjuk és mégsem hallgathatunk felőle, hogy minden fillér, ami a falunak jut, a csendőr dolgán is javít. Az utóbbi időkben pedig mind több és több figyelem jut a falu, a föld népének s

Német esendőrtisztek a Böszörményi-úti esendőrlaktányában megkoszorúzzák a vértanúk szobrát.

ezen az úton a győri bejelentés nagyjelentőségű lépést jelent előre.

A nagy megpróbáltatások, szenvedések évei után a győri beszéd úgy melenget és simogat bennünket magyarokat, mint nehéz tél után az első tavaszi napsugár.

Egy csaló felhúzta magára az egyenruhánkat és sorra járta az üzleteket. Egy kereskedő szemfülességén csúszott el, különben bizonyára alaposan megpakolhatta volna magát mindenféle portékával, amiknek az árát aztán leshették volna a léprement kereskedők.

Bosszantó ez a visszaélés, de van benne valami elismerés is számunkra: a csalónak az a meggyőződése, hogy a csendőr egyenruha előtt megnyílnak az ajtók és az áruraktárak, ami persze úgy is van. A csalók szimata nem szokott tévedni és igazán megtisztelő, hogy a tiszti, lelkészi ruhák után most a csendőrruha is megkapta a márkát: csak ezt kell felvenni és sarkig tárulnak az ajtók. Amihez más emberek ezrei igazolványokkal, körülményes utánjárással jutnak, azt egy csapásra, csak úgy ránézésre megoldja a csendőr egyenruha.

Vannak persze ennél felemelőbb példák és bizonyítékok is amellett, hogy a mi egyenruhánknak mindenfelé megvan a maga tekintélye, de azért ezt a legújabb bizonyítékot is elkönyveljük. S reméljük, mielőbb lesz szerencsénk személyesen is találkozni

a mi számlánkra ügyeskedő csalóval, hogy a törvény nevében mondjunk neki köszönetet ezért a kitiintető utánzásért. Annál inkább vágyunk erre a találkozásra, mert bizony némelyik becsapott kereskedő még azt találja hinni — ha csak rövid időre is —, hogy igazi csendőr dözsmálta meg a polcait. Ha tehát valamelyik kereskedő ilyesfélét mondana valamelyikünknek, fel kell világosítani, hogy nem csendőr csapta be, hanem közönséges bűnöző, aki a csendőrség becsületét akarta írógépre és nadrágtartóra váltani.

Magyarosan — katonásan.

Magyartalanságok a szolgálati nyelvben.

Közismert megállapítás, hogy „a nyelv a népek faji természetének, lelki alkatának kifejezője”, vagyis a sajátos népi szellem hordozója. Minden népnek s így nyelvének is megvannak a maga jellegzetességei, sajátosságai, amikben a többiektől feltétlenül különbözik. A magyarság népi-faji természetének pl. egyik legősibb jellegzetessége az *egye-nesség* és a *nyílt szembeszállás* készsége. Ez a belső jellemtulajdonság nyelvünkben úgy tükröződik, hogy a magyar ember nem szeret általánosságban, azaz személytelen szerkezetekben beszélni, hanem mindig igyekszik megnevezni a cselekvés személyét, vagyis hogy ki mit tesz. Példák: a német *zahlen* mintájára elterjedt *fizetni!* alak helyett *fizetek* a magyarosabb, az általános értelmű *utasítatik* helyett *utasítom*, a cselekvő személyt elrejtő *közölve lesz, ki lesz adva, meg lesz tartva* stb. kifejezések helyett a személyes cselekvő alak a helyes, tehát *közlöm, kiadom, megtartom*, vagy az értelem szerint megkívánt más személyes alak. (Természetesen ugyanez vonatkozik a multidejű igealakokra is.)

Az indogermán nyelvekben, különösképpen a latinban és a németben — népeik lelki és jellembeli természetének megfelelően — igen otthonos pl. a szenvedő ige és az ú. n. gerundiumos szerkezet, amely az általános, személytelen kifejezőmódot segíti előtérbe. Ezzel szemben a magyarban ezek a szerkezetek eredetileg nem voltak meg s ma előforduló alakjukban (*-tatik, -tetik; -va, -ve* végű igenév a *lesz* igealakokkal összekapcsolva; *-andó, -endő* végű igenévnek igei használata) éppen a latin-német minták szertelen és szolgálai utánzásaként terjedtek el nálunk.

Ezeknek a fölösleges és nyelvünk eredetiségét elhomályosító idegenszerű szerkezeteknek az átvételét a történelmünkben tartós latin és német (osztrák) befolyás magyarázza meg. Tudjuk, hogy nálunk hosszú időn át latin volt nemesak a katolikus egyház, hanem a tudomány, irodalom, törvényhozás, sőt az iskola nyelve is. (Még a mi nagyapáink is tudtak latinul!) Nem esoda tehát, ha itt-ott mindmáig megmaradt (és sokaknak ma sem ellenszenves) a latin hatás nyelvünkben. A német (osztrák) hatás, bár évszázadokra nyúlik vissza, valójában csak az utóbbi évtizedekben erősödött meg és lett kifejezett nemesak a hivatali, hanem a köznyelvben is, főként a napisajtó közvetítése útján. Természetes, hogy az 1869-ben felállított m. kir. honvédség, valamint később a csendőrség szolgálati nyelve — a szabályza-

toknak fordításban való átvétele, valamint a sűrű érintkezés következtében — szintén nem maradt mentes ettől a német (osztrák) nyelvi hatástól.

Bennünket e helyen most ez a kérdés érdekel: hol és milyen formában fordulnak elő személytelen (magyartalan) szerkezetek a mai szolgálati használatban? Kiirtásukra, magyaros alakokkal való helyettesítésükre mi a megoldás?

Személytelen szerkezetekkel a „hivatalos” nyelv egész területén találkozunk: jelentésekben (közlésekben), kérelmekben és a parancsadásban egyaránt. A személytelen kifejezőmód sokat árt a katonás stílus két főtulajdonságának: a határozottságnak és a világosságnak, miknek fontosságát pedig szabályzataink is külön hangsúlyozzák. Ezért nem lehet érdektelen, ha az előforduló feltűnőbb hibákra röviden rámutatunk.

1. **Jelentések** nyelvében, közelebbről a közlő és megállapító stílusban ma már ritkábban, de még előfordul a *-tatik, -tetik* szerkezet, sokszor az *által* névutóval súlyosbítva. Példák: Az összeg *kifizette-tett*. Nevezett *utasítatik*. A parancs *végrehajtatott*. A jegyzőkönyv *felterjesztetett*. A magyar ember természetével kérdezzük: *Ki fizette ki az összeget? Ki utasította „nevezettet”? Ki hajtotta végre a parancsot? Ki terjesztette fel a jegyzőkönyvet? Ezekből* a mondatokból nem kapunk pontos választ kérdéseinkre, mert a kertelő, homályoskodó kifejezőmód elsikkasztotta belőlük a személyes cselekvő alanyt, akit (amit) pedig — a magyaros nyelvérzék kívánalmai szerint — könnyen meg is nevezhetünk az adott helyzeteknek megfelelően, pl.: Az összeget a *g. h. kifizette*. Nevezettet *utasítom (én, a parancsnok, főnöke)*. A parancsot a *járőr végrehajtotta*. A jegyzőkönyvet a *parancsnokság felterjesztette*.

Ha az ilyen „szenvető” szerkezetekhez még az *által* névutót is hozzátesszük, akkor már szószaporítást is követünk el, pl.: A kioktatás az őrsparancsnokok *által foganatosított*. Helyesen: A kioktatást az őrsparancsnokok *foganatosították* (elvégezték). Még helyesebben: A legénységet kioktatták.

Régi tréfás szabály: „*-tatik, -tetik* a magyarban nem használtatik”. Ez ugyanis idegen mintára alkotott szenvedő szerkezet. A csángóknál van ugyan szenvedő ige, de a mi köznyelvünkben csak e néhány szóban fordul elő: *születik, dicsértessék, méltóztassék*. Eredeti, de elhomályosult szenvedő igéink más alakúak: *hallik, török*. A közhasználatban, de főként a hivatali nyelvben előforduló idegenszerű szenvedő szerkezetek helyett tehát személyes cselekvő igealakot használunk, esetleg általános alannyal, pl.: Az ügy felsőbb helyen már *elintéztetett*; helyesen: Az ügyet felsőbb helyen már *elintézték*. Sokszor igen jó megoldást ad az ősmagyar visszaható ige, pl.: Az értekezlet *befejeztetett*; helyesen: *befejeződött*. A kérdés *megoldatott*; helyesen: *megoldódott*, vagy: a kérdést *megoldottuk*.

Ki tudta?

Az a babona, hogy 13-nak nem jó együtt ülni egy asztalnál, onnan ered, mert Jézus Krisztus az utolsó vacsorát 12 apostollal együtt költötte el és utána keresztelődött.

Hasonló — még csúnyább — idegenszerűség az, ha a *-va, -ve* végű melléknévi igenevet a *lesz* igealakokkal kapcsolják össze. Ez a szerkezet a jövőidejű cselekvés kifejezésére még csak megjárja (pl.: Az intézkedés majd csak hat órákor *lesz kiadva*), bár itt is helyesebb a személyes cselekvő alak (az intézkedést a parancsnok vagy parancsnokság hat órákor adja ki), de teljesen rossz személytelen *szenvedő* értelemben való használata, pl.: Az ilyen ügy gyorsan *lesz elintézve* (es wird erledigt). Helyesen: Minden ilyen ügyet gyorsan *intézznek*, vagy *intézzünk el*. Még helyesebb, ha megnevezzük a személyes cselekvő alanyt, pl. a parancsnokság vagy más szerv, személy.

Még tűrhetlenebb ez az idegenszerűség multidejű alakjában, pl.: Az ezred *értesítve lett* (das Regiment wurde benachrichtigt). X. *le lett tartóztatva* (X. wurde verhaftet), a parancs *ki lett adva*, *meg lett magyarázva* stb., stb. A személyes cselekvő alany bátor megnevezése helyett sokszor a szószaporító által névutót is alkalmazzák a *-va, -ve* végű igenévvel kapcsolatban, pl.: X. főhadnagy a parancsnokság *által értesítve lett*, az ügydarab személyesen *lett kiadva*. Helyesen: X. főhadnagyot a parancsnokság *értesítette*. Az ügydarabot X. (pl. a segéd-tiszt) személyesen *adta ki*.

Ez a németesség (bátran mondhatjuk: sült németesség) igen-igen árt a stílus világosságának és tel-

jességgel ellenkezik a magyar természettel, amely nem szereti a burkolt, homályoskodó kifejezőmódot, hanem mindenkor a személyes cselekvő alany megnevezésére törekszik, kivéve természetesen azt az esetet, ha az értelem éppen személytelen szerkezetet kíván meg (pl. általános alanynál). Ez a kifogásolt szerkezet a német *werden* segédigének szolgálai — és hibásan felfogott — utánzásából terjedt el nálunk. (A *werden* segédigének ugyanis kétféle szerepe van a németben: a jövőidejű és a szenvedő igealak képzése, pl. er wird geben, es wird-wurde gegeben. Ezzel szemben a magyar *lesz* igealak *csak* a jövőidejű igealak képzésére szolgál!)

A *-va, -ve* végű melléknévi igenevet azonban a *van* igealakokkal — de csakis tárgyias igéknél — lehet összekötni, pl. *meg van írva, el van rontva*, de tárgyatlan igéknél helytelen, pl. *el van utazva, ki van vonulva*, — helyesen: *elutazott, kivonult*.

2. Kérelmekben is gyakran találkozunk idegenszerű személytelen szerkezetekkel. Legtöbbször az az — immár megrögződő — hiba fordul elő, hogy az igéhez a német „Zu-szerkezet” vagy a latin „accusativus cum infinitivo” mintájára főnévi igenevet kapcsolnak. Példák: *Kérem a parancsnokságot intézkedni, engedélyezni, kiutalni, elrendelni*. Azt tudjuk ebből, hogy valaki a parancsnokságot kéri de hogy *ki* fog intézkedni, engedélyezni stb., azt legfeljebb csak sejtjük. A helyes magyar nyelv-

érezék így szerkeszti meg ezeket a mondatokat: *Kérem a parancsnokságot, intézkedjék, engedélyezze, utalja ki, rendelje el.* Szóbeli használatban így is helyes és magyaros: *Tessék intézkedni, engedélyezni stb.*

Még rosszabb az ilyen szerkezet: *Hallottam öt csúnyán viselkedni. Elhatároztam az ellenséget megtámadni.* Helyesen: *Hallottam, hogy csúnyán viselkedik. Elhatároztam, hogy az ellenséget megtámadom.* (Ez a szerkezet abban az esetben helyes, ha cél kifejezéséről van szó, pl. *Elmegyünk vadászni.* De a nehezkesebb célhatározós kifejezéseket inkább bontsuk fel külön mondatba, pl.: Minden eszközt felhasználta az ellenséget nyugtalanítani, helyesen: Minden eszközt felhasználta, hogy az ellenséget nyugtalanítsa.)

Végeredményben itt is az a szabály, hogy az általános értelmű, legtöbbször idegenszerű személytelen szerkezet helyett a személyes alakot kell a magyarban használnunk.

3. A parancsadás nyelvében különösen ügyelnünk kell a félre nem érthető határozottságra és a szembeszökő világosságra, mert „amilyen a parancs, olyan a végrehajtás”. Mégis azt látjuk, hogy a legtöbb személytelen — egyúttal homályt és bizonytalanságot keltő — szerkezet itt fordul elő.

A latin mintára elterjedt *-andó, -endő* szerkezet valósággal otthonossá vált a katonai nyelvben. Ez mindenesetre bizonyos kényelmet és látszólagos rövidegességet jelent a parancsadó számára, de a cselekvés személyének elhallgatása a végrehajtásban sokszor zavaró és erélytelenséget okozhat. Pl.: A mai nap folyamán *megállapítandó és jelentendő*, hogy... Az adott helyzetben a homályos és magyartalan szöveg ellenére is bizonyára kitalálják az alárendelték, hogy kinek szól a parancs, de miért ne írhatta volna előljárójuk mindjárt így, magyarosan és félre nem érthető módon: Az őrsparancsnokok *állapítsák meg és jelentsék*, hogy... Talán, mert ez így hosszabb? A rövidegre való törekvés nem lehet magyarázat, hiszen nagyon sokszor a szószaporító *által* névutó is szerepel az ilyen szerkezetekben, pl. X. a parancsnokság *által utasítandó, értesítendő, megfenyítendő* stb. Itt pedig a helyes magyaros szerkezet a rövidebb, tehát X.-et a parancsnokság *utasítsa, értesítse, fenyítse meg*.

Találunk a parancsokban ilyen egészen rövidre szabott kifejezéseket is: Az összeg *kiutalandó*. Nevezett okmányai *helyesbítendők*. Szolgálati gyakorlatunkban természetesen tudjuk, hogy a pénz! legtöbbször a g. h. fizeti ki, az okmányokat pedig az állományvezetők helyesbítik, de a helyes magyaros és mindenki számára világos kifejezőmód kedvéért néha egy-két szótaggal többet is írhatunk: Az összeget a g. h. *utalja ki*, az okmányokat az érdekeltek *helyesbítik*.

Végeredményben: „az *-andó, -endő* kerülendő” — mondja az iskolás szabály. Ez a szerkezet célhatározós vonatkozásban sem helyes, pl.: Ügyemet *elintézendő*, hazautazom. — helyesen: *Hogy* ügyemet *elintézzem*, hazautazom. Természetesen *mint jelzőt* bátran használhatjuk, pl. *imádandó* Isten, *elvégezendő* feladat, *követendő* példa stb., mert ilyenkor az *-andó, -endő* helyes és magyaros. Hiszen néhány önálló névszónk is van ilyen képzéssel: *jövendő, mulandó* stb.

A parancsadás nyelvében a személytelen kife-

jezőmód másik alakja a főnévi igenevek — szintén idegenszerű — használatával fordul elő. Ezek az ú. n. figyelmeztetők: *Leülni! Felállni! Kinyitni!* stb. A magyar vezénylő nyelv mindig magyaros volt. Kuruc vezényszavaink, pl.: *Készülj a tüzeléshez! Fordulj félbalra! Harapd el a tötést! Térdepöljetek le!* szintén azt mutatják, hogy a magyar katonának 2. személyben kell parancsolnunk, nem pedig főnévi igenevvel. Bár Rákóczival a gyökeres nemzeti érzés is hosszú időre elbujdosott Hazánkból, az 1848/49-es honvédség vezényleti nyelve — a kénytelen és sürgős németből való fordítás ellenére is — ismét egészen magyaros volt. Mai vezényszavaink: *Vigyázz! Indulj! Allj!* stb. mind kifogástalanok a helyes magyarság szempontjából, a közhasználatban mégis gyakran találkozunk a németes felszólítás, felhívás vagy parancsadás szóalakjaival. Ezeket kerülnünk kell.

Igaz, néha nehéznek látszik a hiba kiküszöbölése, pl.: *A lábakat letörülni! Az ajtót becsukni!* De ez csak a megszokás miatt van. Ezeket a felírásokat mindig úgy látjuk és olvassuk, ezért érezzük szokatlanoknak a magyaros alakot: *Csukd be az ajtót! Töröld le a lábad* (de nem: *lábaidat!*) Ez kissé keményen hangzik, az igaz. De ha már valakiről fel tételezzük, hogy az ajtót: különben nem csukná be és nem töröli le a lábát, akkor magyarán is figyelmeztethetjük az illendőségre. Az enyhítésre egyéb ként használhatjuk a *tessék* szót: *Tessék besétálni, tessék leülni, tessék becsukni* stb.

Nyelvünk eredetiségének megőrzése s ezáltal nemzeti öntudatunk fenntartása és nagyra-növelése ma már nem „száraz elmélet”, hanem mindennél égetőbb szükség. Olyan időket élünk, amikor napról-napra keserű tapasztalatok érlelik bennünk valóságossá Széchenyi elkopott mondásának igazságát: *„Nyelvében él a nemzet!”*

vitéz Rózsás József százados.

Boldog ember dala.

*Parányi fészek a mi fészünk,
De tolla selymes és meleg
Van benne minden, amit kértünk. —
S leginkább álma rengeteg!*

*Huszonötéves már a fészek.
Sok év meséje hullt bele.
Elhangzott benne sok víg ének, —
S volt szívettepő sok tele...*

*De elviseltük az időnek
Reánkcsapott korbács-szavát:
A kis fiókák nagyra nőttek.
Dalolják apjuk sok dalát.*

*Parányi fészek, légy te áldott!
Legyen a tollad jó meleg.
Hullass szívünkbe még sok álmat. —
S ne tudják meg az emberek!*

*Mit álmodunk, ne tudja élő!
S ne lássa senki, hol lakunk!
Te tudd csak Isten, — ránk lenéző, —
Hogy milyen boldogok vagyunk!*

Móra László.

A spanyol harcokból.

Vallomások a kártyáról.

— Egy pályázat anyagából. —

VIII.

Atyám 1914-ben vonult be háborúba és négy nevetlen gyermeket hagyott hátra, köztük engem is. Igaz, már 11 éves voltam, így némi örömet is éreztem, hogy megszabadultam az erős fegyelem alól. El is határoztam, hogy ezentúl az istállóba fogok aludni, ahol anyám ellenőrzése alól jobban ki tudom vonni magamat, mint a szobából.

Akadtt is egy barátom, kinek az atyja szintén valamelyik harcúterén harcolt és bevezetett egy kétes-életű családhoz. Eleinte csak tanítgattak bennünket kártyázní: „ramslí“-ra „ferbli“-re, amikor pedig látták, hogy megszerettük és nem kell iskolába járni, pénzbe kezdtek velünk játszani. Persze, mindig a családfő nyert. Búsan mentünk haza a pipa-füsttől átitatott szobából és megfogadtuk, hogy soha többet nem játszunk vele. De ez csak fogadás maradt. Ha el tudtunk csenni pár fillért, már megint játszottunk. De vesztesek csak mi maradtunk. Amikor pedig már minden pénzforrásunk kiapadt, rászedett bennünket, hogy ő megvesz mindent, csak hozzunk hazulról. Így lettünk tolvajok. Saját magunkat loptuk meg. De mindegy volt, csak kártyázhassunk. Sőt annyira vittük ezt, hogy anyám egyszer pénzt bízott rám és azt is elkártyáztam és azt

hazudtam, elvesztettem. Hiába vert meg anyám, mit sem használt, csak a kártya lebegett előttem. Közben apám a harcúteren elesett. Így még jobban a kártyaszennvedélyemnek éltem. Ezt megtudta az egyik nagybátyám, aki akkor községi bíró volt és éjnek idején a csendőrök meglepték az illető házat. Akkor haragudtam a nagybátyámra, de most hálás vagyok neki. Ekkor a család közbelépett és először egy másik faluba lakó nagybátyámhoz lettem valósággal internálva, majd ugyancsak nagybátyáim intézkedései folytán a csendőrséghez kerültem.

Boldog voltam, hogy így meg tudtam káros szenvedélyemtől szabadulni és fel is használtam mindent, hogy a jóért ezután csak jót csináljak. A próbacsendőri tanfolyamon mintaképpen állítottak előjáróim a többi elé, tanfolyamelső lettem és néhai Ambrózy tábornok vizsgakor kezét szorított velem. Ez felvillanyozott és talán esküdöztem is, hogy addig nem nyugszom, míg az örsön is az első helyet el nem foglalom.

Alig véglegesítettek, már egy forgalmasabb örsre helyeztek át, ahol állandó járőrvezető lettem. Nem bíztam el magamat, egyik dicséretem a másikat érte. Alig lettem őrmester, megkaptam az első őrsparancsnokhelyettesi kinevezésemet. Erre büszke lettem, de annál szorgalmasabban végeztem kötelességemet. Így jutottam el 1928-ig, amikor kezdték a nyomozó alosztályhoz a legénységet kiválasztani. Én is belekerültem, amikor pedig a felvételi vizsga volt,

a legnagyobb dicsőségemre a kerületben én lettem az első. Minden vágyam teljesült. Csak most még így az őrsparancsnoki iskoláig és nyugodtan mondhatom, elértem a célokat, amit ember elérhet. De nem így történt.

Nem mondom, szorgalmas voltam, a nyomozó tanfolyamot jelesen elvégeztem és az egyik nyomozó alosztályhoz lettem beosztva.

Mindent a szolgálatnak szenteltem. Gyomorhajót kaptam, mire orvosi engedéllyel kintétköztem. Ez vitt a bajba. Ugyanis az egyik vendéglőben kaptam olyan étkezést, ami nekem megfelelt. Itt ismerkedtem meg két, illetve három egyénnel, akikkel hamarosan igen szoros barátságba kerültem. A vasora utáni időt eleinte beszélgetéssel, majd utóbb a veszélytelen máriásozással töltöttük el. Itt került közénk egy valóságos ördög, mert annak kell neveznem, egy kereskedő személyében. Alig melegegett meg társaságunkban, máris a ferblit tartotta a legjobb szórakozásnak. Eleinte csak filléres alapon, majd 10—20 fillér, sőt pengős alapon kezdtünk játszani. Ment is a kártya eleinte éjfélig, majd reggelig. Mindjobban rabjai lettünk ennek az átkos szenvedélynek. Már én is úgy kezdtem kinézni, mint aki a hullaházból szökött meg és gyomrom nemhogy javult volna, de mindjobban tönkrement a sok dohányzástól és a mértéktelen ivástól.

Ez meg is hozta nekem a dicsőség helyett a szégyent. Lemaradtam minden egyes őrsparancsnoki iskolából, mert elhanyagoltam önképzésemet és én, aki az italt előbb meg sem kóstoltam, rövidesen ittasságomban elkövetett szabálytalanság miatt háromszor lettem megfenyítve. De mit használt ez, a lejtőn nem tudtam megállni. Szabadságot kértem és kerestem, hogy hol tudnék kártyázni. Nem néztem sem az alapot, sem a társaságot, csak játszani, míg felébredt bennem a gondolat: elmegyek innen és mindennel szakítok. Gondolatomat tett követte és előálltam e kérelmemmel. Ment, kicsit nehezen, de ment.

Újból őrsön voltam. Bizony nem úgy, mint ahogyan elmentem, hanem megbélyegezve és anyagilag sehoggy. Új életkezdésem bizony eleinte dőcögött, de ment. Félév sem múlt el, amikor kezdtek előljáróim értékelni. sőt el sem akarták nekem hinni, hogy én annyira a lejtőre léptem volna. Pedig így volt.

Ma már borzadva gondolok vissza a multra. Azóta szereztem egy kis házat, pedig a kijövetelem csak 1933 tavaszán történt. Egészséges vagyok. Megnőtültem, boldog családi életet élek, pénzem is van és ami a legfontosabb: becsületelem. Csak az őrsparancsnoki iskolám hiányzik, de ami késik, az még jöhet. Kártya azóta nem volt a kezemben és esküszöm, nem is lesz!

IX.

Nálam azt lehet mondani, hogy az alkalom szülte a kártyaszzenvedély kezdetét, ami onnan ered, hogy gyermekkoromban a lakásunkon, a hosszú téli esteken folytatott szórakozási, illetve időtöltési kártyázás közben — amit apám és barátai rendszeresen folytattak — megismertem a kártyalapokat és ahogy az idő múlt fölöttem, mindig jobban fejlődött ki bennem a kártyajáték iránti érdeklődés, ami később aztán szerencsejátékká, majd szenvedéllyé alakult át.

Kezdetben, mivel még fiatal voltam és szegény napszámocsaládból származom, csak gyufaszálakra ment a játék. Később azonban, amikor már valamennyire felcseperedtem és egy pár fillér is jutott a kezembe, első dolgom az volt, hogy szerencsét próbáljak vele és kártyára szántam, amit nehezen megszereztem. Ennek folyamánaképpen előfordult az is, hogy szüleim által szabad helyen hagyott pénzhez hozzányúltam és amennyit tudtam, hogy nem igen veszik észre, elloptam.

A későbbi időben, amikor már dolgozni tudtam és pénzhez jutottam, az is megtörtént, hogy a kártyaszzenvedély miatt ruhát sem tudtam magamra venni, csakhogy a kártyaszzenvedélyemnek hódolhassak.

Az már velejáró dolog, hogy a kártya egyébként is gyakran letéríti az embert a jó erkölcs egyenes útjáról, csakhamar bűneselekmények elkövetésére csábítja és romlásba dönti, de mindennek dacára a polgári életben nem bírtam letérni a kártyaszzenvedély útjáról.

1922-ben a csendőrséghez felvettek s így még jobban módomban állott a kártyaszzenvedélyemnek hódolni, mivel minden hónapban megkaptam a havi zsoldot. A szenvedély folytatását nagyban elősegítette még az is, hogy amikor a próbacsendőri tanfolyamot elvégeztem, egy olyan örsre nyertem beosztásomat (mintha a sors akarta volna így), ahol szenvedélyemnek még szabadabban élhettem, mert az őrsparancsnokom alárendeltjeit nem ellenőrizte, teljesen magukra hagyta és az örsön levő idősebb bajtársaktól látva, hogy szolgálatmentes idejükben, éjszakáról-éjszakára a koresmákban és magánházaknál kártyáznak, mindig jobban-jobban nekimerülve én is résztvettem a társaságukban, sőt erre már ők maguk is, — majdnem kötelezőleg — befolyásoltak, hogy velük tartsak.

A kártyázás és az összejövetel rendszerint nem jár alkoholfogyasztás nélkül, így az alkoholra is rászoktam. Ebben azonban szerencsém volt, mert nem tudott teljesen hatalmába keríteni, ami talán nagy befolyással volt a kártyaszzenvedélyem későbbi meletére, mert részben annak köszönhetem, hogy a kártyaszzenvedélyről le tudtam szokni.

Az így folytatódó kártyaszzenvedélyemnek aztán az lett a következménye, hogy adósságba keveredtem és a hónap első napján, ahogy megkaptam a havi zsoldomat, egy-két nap alatt egy fillér sem volt a zsebemben és így egész hónapom át pénz nélkül voltam, ami arra kényszerített, hogy kölcsönkérjek pénzt. Gyakori volt az is, hogy a hónapközben kölcsönként összeget a következő hónapban nem voltam képes kiegészíteni, így az adósságom később annyira növekedett, hogy azt már egy összegben megfizetni képtelen voltam.

Az így keletkezett adósság később már annyira emelkedett, hogy tartottam attól, egyszer összeesap fejem felett a hullám és elmerülök, ezzel vége a fiatal éveimnek és vége a jól megválasztott pályámnak, mert ha a csendőrségtől kitesznek, mehetek akárhová, egész életemre meg leszek bélyegezve.

Ebben a helyzetemben, ha egy-egy bajtársamtól hallottam, hogy mennyi megtakarított pénze van és láttam, hogy zsebében állandóan nagyobb összegű tartalékpénz van, az eziránt táplált irigységtől vezelve, ellenszenvvel viseltem irántuk.

Ebben az időben már őrmester voltam, sőt már a törzsořmesteri előléptetés előtt álltam és a család-

alapítás is foglalkoztatott. Ekkor következett be az, hogy jelenlegi feleségemmel megismerkedtem és hamarosan a nősülés iránti kérvényemet is beadtam, ami döntő befolyással volt a kártyaszzenvedélyemről való lemondáshoz, mert attól kezdve mindig erősebb lett az akaratom és elhatározásom a szenvedély elhagyására és a volt társaságom elkerülésére.

Az a véleményem, hogy a szenvedélyről való lemondáshoz nem kell más, mint erős elhatározás, vasakarát és az olyan társaságnak az elkerülése, ahol az folyik. Ha az érdekelt ezt az elhatározását az akaratával állandóan ébrentartja, le kell, hogy szokjon róla. Ezt azért állítom, mert velem történt meg és nem máson tapasztaltam.

Az tény, hogy míg a kártyaszzenvedélyemnek rabja voltam, a sok éjszakázás és a rendszerint vele járó alkoholfogyasztás következtében fáradt, levert és kedvetlen voltam. Minden munka iránt, ami fáradtságot igényelt, gyűlöletet éreztem. Állandóan kábultnak éreztem magamat. Az adósságok törlesztése és a pénzszerzési vágy miatti gondokat nem voltam képes legyőzni, sőt gyakran előfordult az is, hogy még aludni sem tudtam tőle, annyira hatalmába kerített. Mióta nem kártyázom, nem vagyok levert, az éjszakáimat nyugodtan alszom végig, a munkát nem kerülöm és fölösleges gondokkal nem küzdök. Míg kártyaszzenvedélyemnek éltem, sajnálni senkit és semmit nem tudtam, ezeket az érzéseket nem ismertem. Minden közömbös volt számomra. Azokat a bajtársakat és embereket, akik nem kártyáztak, kerültem, sőt bizonyos fokú gyűlöletet éreztem irántuk. Most mindennek az ellenkezője van.

Erkölesileg is megvan a hatása. Míg kártyáztam, nem válogattam meg sem az embereket, sem a társaságot, mindig a magamfajta kártyások között találtam jól magamat. Züllött egyének társaságába kerültem, akik azt lesték, mennyi pénz van a zsebemben és mennyit tudnak elesalni tőlem.

Természetesen ezt nem úsztam meg csak úgy szárazon, mert a kártyaszzenvedélyem folytán előállott gondok miatt a csendőrségi szolgálatomat és kiképzésemet hanyagoltam el és ezek s miattuk közébejött más okok miatt 1927-ben egymásután, rövid időközökben, három ízben voltam fenytve. Ennek következménye volt az is, hogy előjáróim előtt megbízhatóságomat teljesen elvesztettem, pedig annak idején, amikor az örsre kikerültem, igen szépen haladtam előre és előjáróimtól minden szemle alkalmával csak dicséretben részesültem. Természetesen hosszú évek kellettek, míg megbízhatóságomat és becsületemet előjáróim előtt ismét visszaszereztem. Azóta kétszer részesültem dicséretben és ami a legnagyobb örömömre szolgál, elértem azt is, hogy az altiszti iskolába is bekerültem.

Mióta nem kártyázom, természetesen anyagiakban is nagy változás állott elő, mert amíg kártyáztam, az előjáróim által elrendelt összeget sem tudtam a postatakarékba betenni, mert a zsoldom az adósságaim törlesztésére sem volt elegendő. Azóta minden megváltozott. Tudok takarékoskodni, sőt most már 5 éve, hogy megnősültem, háromtagú családom van és a család rendes háztartásán felül már tudtam annyit takarítani, hogy egy 2000 pengős lakást vettem, azonkívül párszáz pengőt már kölcsön is tudtam adni és családommal megértésben és boldogan élek.

(Folytatjuk.)

Ökörstítés.

Írta: BELÉNYI JÓZSEF tiszthelyettes (Makó).

Akkor már esztendeje mult annak, hogy a határok összeroppantak s hogy új urak tapodták a nemzet földjét. A történet, amit elmondok, róluk szól.

A város nyugtalan volt, jobban, mint amikor az első idegen katona megjelent az utcákon, mert azóta már a századik családot dobták át az „urak“ az ideiglenes határon... Nyugtalan volt a város, az eltávozottak helyére új arcok tódultak. Amazok halottsápadtan, emezek vidám piroosan. Emezek vonatanál nagy hejehujázás volt, a kidobottak vagonjai előtt az idegen csendőrök vigyáztak. Nem azért, hogy a belétuszkoltak szíve meg ne hasadjon, másért.

Átkutatták a kétségbeesésbe menők holmiját. Levetkőztették és megtapogatták a család minden egyes tagját, hogy nem visznek-e át a határon aranyat, ékszert. A csecsemők pólyáira is kíváncsiak voltak.

Emlékszem, egyik szombati napon a vasútállomásról jöttem haza, elsírtam ott az egyik rokont, akinek ép annyi bűne volt, mint a többi földönfutóvá tettnek: semmi. Hazafelé tartottam, útközben a piaetéren kellett átmennem. Akkor tudtam meg, hogy az új urak nagy, fényes ünnepségre készülnek. A bevonulásuk első évfordulóját ünneplik. A városháza előtt hatalmas kecskebak-állványt állítottak fel. Mellette egy felvirágzott, ritkaság ökor nyugtalankodott.

A régi honvédlaktanyából katonazenekar vonult ki, furesa, hangos zenéje felverte a várost. A zenekart körülvette és kíváncsian kísérte a csöcselék. — Hová mennek?...

Egyenesen a városházához vitt a zenekar útja. Ott egy kanyarodással az ökor elé kerültek. Szegény jámborfajta megriadt a szokatlan látványtól, cintányeresörömpöléstől, nagyot ugrott, ennél fogva magával rántva az ugyancsak felvirágzott mészároslegényeket. Azok sem voltak azonban máléból, segítség is érkezett: hasonszörű legények, tehát az ökröt legyőzték. Az ökor megadta magát a sorsának. Elindult a tarka sereg. Elöl a gyerekek, aztán a zene, mögöttük a nyugtalan, ugráló, díszes ökor, mellette és mögötte kötélvégen izmos legények, akik annyit bukdácsoltak, ahányat az ökor a nyakán rántott. Nem lehet azt mondani, hogy egyenletes menetütemben haladtak. Két oldalt a járókelők s ezek serege egybeolvadt az út közepén haladó, az ökrös csoportot követő kíváncsi tömeggel. Így járták be a nagyobb utcákat s így nőtt lassan a tömeg. A cél nem is volt más.

Végül is a menet a városháza előtt levő emelvény előtt állott meg. Itt kezdődött a tulajdonképeni ünnepség. Ott láttuk a város új előkelőségét teljes számban. Az arcokon ünnepies hangulat ült. Amikor a zenekar elhallgatott, mindenki csendben várta a továbbiakat.

Az emelvényen elhelyezkedett előkelőségből az ünnepség szónoka egy magas, cilinderes úr volt. Felállt, — a torkát megköszörülte. Beszélt, időnkint az ökorre nézve. Csak egyes szavakra emlékszem:

„Évszázados küzdelmeink gyümölcse... valamennyien itt... ünnepség... te, az áldozati ökor, mint az ókori népeknél...“

En láttam, hogy az ökör a balszarvát a földnek szegezte, nagy és könnyes szemével a szónokat figyelte. Mintha hallgatta volna a szép beszédet.

A tömeg hangos rivalgással üdvözölte a szónokot, közben a halálraítelt ökröt figyelte, mert tudta már, hogy peccsenye lesz belőle.

Az ünnepi beszéd után a lánerafűzött ökröt a program szerint az egyik mézszároslegény a néhány lépésnyire levő vesztőhely felé indította volna. Ha az ökör is úgy akarta volna. De úgy látszik, e tekintetben nem egyeztek. Az ökör nem mozdult. Orrlikai kitágultak, jobb első lábát felemelte s nagy erővel toppantott patájával a durva ember lábfejére, mire az harképtelenné válva, jajgatva sántikált el az ökör mellől. Útközben azonban szörnyű bosszút állott az ökrön: hasbarúgta. Az ökör bőre megrándult. A másik legény a kollégáján keresztül a mézszarósságot ért bántalmazásért akart valószínűleg bosszút állni, amikor a vastag kötéllel szemközt esapta a nyomorult állatot. A kötélvégek nagyot csattantak, az állat szembéja sűrűn reszketett. A tömeg jót nevetett, az előbbi szónok a homlokára feltolta a cilindert és zsebrevágta ökleit. Mikor pedig a legény másodszor esapott, még nagyobb, az előkelőségek feje szinte egyszerre bólintott elismerőleg. Viszont az ökör olyat ordított, hogy a mézszároslegény majd hanyattesett. Az ökör az ordítás után felugrott a levegőbe, a kinzóját magával rántotta, az hasraesett, a tömeget egy láthatatlan óriás tenyere mellbelökte, az előkelőségek kihúzták az öklüket a frakkzsebből. Az ökör ezzel mind nem törődött. Súlyos kemény fejét derékvastag nyaka tolt a föld felé s ott a legényt egyetlen nyomással elnémította. Örömeben-e vagy mérhetetlen dühében, újat bődült s nem szünt meg ordítani, míg a cilinderes, új polgármestert is fel nem dobta a levegőbe, a szónokot meg a pénztárcatartózséb felől lódította meg.

A tömegből ordításokat, sikoltozásokat lehetett hallani, hirtelen üres utcák is keletkeztek a fekete tömegben, az ökör a faemlévénynek ugrott, összerúgta, a homlokából csorgott a vér. A zenekar katonáimból állott, tehát nem mozdult, amíg az ökör vissza nem fordult. Akkor aztán egy szempillantás alatt szétszórta őket. A kisdob pergamenjébe az ökör belelépett, a nagydob elé fogott kis ló a lármától és esörömpöléstől megvadulva vágatott a főtér felé. A gyors vágatásban a nagydob kocsija felborult és egy éppen arra robogó villamos alá került, amitől a villamos kisiklott és csak egy kávéház terraszán tudott megállni.

Az ünnepség karhatalmi parancsnoka, akit egy szobor rácsoskerítése mentett meg a felökleléstől — a helyőrség riadóztatását kérte. Egyesek a rendőrségre, mások pedig a tűzőrségre telefonáltak. A véssz szírénaajléssel robogó tűzoltókoszik láttára az egyik toronyőr tüzet sejtve, félverte a harangokat, amit a többi templomok harangozói is átvettek.

Az egész város megriadt... Az ökör kifutott a városból s a dombok alatt valahol bődült még egyet, aztán lepihent. Még napokig rémítgette a határt, végül is a katonaság rajvonala ölte meg.

Az erdélyi csendőrpáncsnokság rendelte el 1878-ban, hogy a csendőrök használatára megengedett saját fejpárna huzatának fehérnek kell lennie.

CSENDŐR LEKSZIKON.

17. Kérdés. *Lehet-e a leventeköteles ifjút arra kötelezni, hogy ne a saját községében, hanem egy másik községben tartott leventegyakorlaton vegyen részt? Elővezethető-e ilyen célból idegen községbe?*

Válasz. A leventekötelezettség helyi kötelezettség, ami azt jelenti, hogy a levente csak annak a leventeegyesületnek lehet tagja, következésképpen csak abban a helységben van testgyakorlásra kötelezve, amelyben lajstromozták. Az 1921. évi LIII. t.-e. végrehajtása tárgyában kiadott 9000/1924. V. K. M. rendelet 11. és 15. §-ai szerint ugyanis a városok és a községek kötelesek a területükön lakó testnevelésre kötelezettek nyilvántartani és a lajstromokat évenként a testnevelési bizottságnak átadni. A testnevelési bizottság a hivatkozott rendelet 18. §-a, illetve a 124.000/1924. számú belügyminiszteri rendelet értelmében köteles leventeegyesület alakítani, amelybe a testgyakorlásra kötelezettek a lajstromok alapján utalja be. Ezekből a rendelkezésekből világosan következik, hogy olyan ifjú, aki valamely község vagy város lajstromában nem szerepel, annak leventeegyesületébe nem utalható be s így annak foglalkozásain sem vehet részt, illetve erre nem is kötelezhető.

A rendelet mint kivételt engedni meg, hogy a testgyakorlásra kötelezett saját kérelmére nem az illetékes, hanem más leventeegyesületbe legyen utalható, ha a kérelmet elfogadhatóan meg tudja indokolni (pl. mert a munkahelyén könnyebben tud eleget tenni kötelezettségének, mint a lakóhelyén.) Saját kérelme nélkül erre senki sem kötelezhető.

Csak egy esetben van megengedve a leventének a lakóhelyén kívüleső más helyre való elővezetése: a 69.000/1927. számú V. K. M. rendelet 7. §-ának esetében, amikor t. i. a főszolgabíró a fegyelmi vétséget elkövetett leventét lakóhelyére vagy más helységbe (de legfeljebb 10 km távolságra) megfédés végett maga elé idézheti, de elővezettetnie ilyen esetben is csak akkor lehet, ha a levente az idézésnek nem tett eleget.

A rendelkezés alatt, hogy a levente „a foglalkozás helyére” elővezethető, csak azt a foglalkozást lehet érteni, amelyen a levente résztvenni köteles. Ha a levente lakóhelyén leventeegyesület működik és abban ő lajstromozva van, akkor az ő számára „a foglalkozás helye” mindig ez és nem az idegen községben vagy városban tartott foglalkozás.

Mind a testnevelési törvénynek, mind az e tárgyban kiadott rendeleteknek az a célkitűzése, hogy a testgyakorlásra kötelezettek e köteleességüknek minél könnyebben, minél kisebb megterhelhetőség mellett tudjanak eleget tenni. A törvénynek és a rendeletnek e szellemével ellentétes minden olyan intézkedés, amely e kötelezettség önkényes súlyosbítását célozza, vagy amely a leventékre a jogszabályokon túlmenő kötelezettséget hárít. Ilyen önkényes követelmény lenne az is, ha valaki a leventéket arra kötelezné, hogy ne a saját városuk vagy községük, hanem — habár csak esetenként is — valamely szomszédos község vagy város foglalkozásán vegyenek részt.

Természetes azonban, hogy ha a közigazgatási hatóság esetleg mégis ilyen intézkedést tartalmazó felhívást ad ki az örsnek, azt az örs teljesíteni köteles, mert a végzendő szolgálat (az elővezetés) a csendőrség tennivalóinak körébe tartozik. A felhívás tartalmáért a felelősséget az intézkedő hatóság viseli.

18. Kérdés. *Az Országos Társadalombiztosító Intézet kerületi pénztára megkeresi az örsöt annak megállapítására, hogy X. Y. pénztári tag, aki mint keresésképtelen beteg or-*

vosi kezelés alatt áll, valóban beteg-e, mert a pénztár által kiküldött betegellenőr őt nem találta otthon; a beteg állítólag makrot szedni járt az erdőbe. A megkeresés szerint az örsnek ezt a megállapítást megbízható tanúk főkérdezősége útján kell eszközölnie. Fogatosíthatja-e az örs ezt a megkeresést, tekintve, hogy a Szut. 65. pont e) alpontja szerint a csendőrség cseledek és munkások társadalombiztosítási bejelentési ügyeinek ellenőrzésére nem vehető igénybe, viszont azonban a betegséget színelelő pénztári tag cselekménye az 1927:XXI. t.-c. 208. §-ába ütköző kihágás?

Válasz. A csendőrség minden kihágási ügyben, így természetesen az 1927:XXI. t.-c.-be ütköző társadalombiztosítási kihágások ügyében is eljárni köteles. A Szut. 65. pont e) alpontja nem is ezt tiltja, hanem azt, hogy a csendőrséget a cseledek és munkások társadalombiztosítási ügyeinek „ellenőrzésére” vegyék igénybe. Az „eljárás” és az „ellenőrzés” ugyanis két különböző dolog.

A társadalombiztosítás, amely fontos nemzeti és szociális célokat szolgál, a feladatának csak úgy tud megfelelni, ha a vele szemben fennálló kötelezettségeket mindenki pontosan teljesíti. Ha valaki a biztosításra kötelezettek bejelentését elmulasztja, vagy ha a biztosítási járulékokat meg nem fizeti, az intézetet megkárosítja és megnehezíti, hogy az intézet a biztosítottakkal szemben fennálló kötelezettségeinek eleget tegyen. Az intézetnek érdeke tehát, hogy állandó ellenőrzést gyakoroljon, hogy a biztosításra kötelezettek a törvény szerint hiánytalanul és idejében bejelentik-e. Miután pedig a bejelentési kötelezettség a munkaadót terheli, a társadalombiztosító intézet ilyen ellenőrzése is elsősorban a munkaadókra terjed ki.

A törvény 135. §-a ezt az ellenőrzést a Társadalombiztosító Intézet jogává, illetve köteletségévé teszi, a munkaadót pedig kötelezi, hogy a szükséges adatokat (bérjegyzék, nyilvántartás stb.) az ellenőrző szerv vagy személy rendelkezésére bocsássa. Ennek az ellenőrzésnek természetesen nincs büntető eljárási jellege; valamennyi munkaadóra kiterjed, nemcsak azokra, akik kihágás gyanúja alatt állanak. Közigazgatási természetű szemle ez, amelynek a célja annak a megállapítása, hogy a munkaadó nem követett-e el olyan mulasztást vagy cselekményt, amely miatt ellene eljárást kellene indítani.

Ezt az ellenőrzést az intézet nem háríthatja a csendőrségre, hanem a saját közegeivel köteles elvégeztetni; nemcsak azért, mert a törvény így rendel, hanem azért sem, mert ez a csendőrségnek, mint kimondottan közbiztonsági szervezetnek nem feladata. Az ilyen ellenőrzések rendszerré válása a néhány főből álló örsök idejét annyira igénybevenné, hogy a csendőrnek nem maradna ideje arra, amiért az állam a csendőrséget fenntartja: a közbiztonsági szolgálatra. Sem személy, sem intézmény nem sajátíthatja ki magának a csendőrséget, már pedig az örsöknek a hivatásuktól távoleső feladatokra való egyoldalú és túlzott igénybevétel a csendőrség kisajátításával egyértelmű.

Nem vehető igénybe a csendőrség annak ellenőrzésére sem, hogy pl. egy pénztári tag, akit a pénztári orvos keresetképtelennek minősített, valóban keresetképtelen-e vagy sem. Ez ugyanis lényegében nem a biztosítottnak, hanem a pénztári orvosnak az ellenőrzését jelenti, amire a csendőr nem képzett, de nem is hivatott. Az ilyen ellenőrzés is az intézet belső közigazgatási ügye, amit a saját közegeivel, az ún. betegellenőrökkel köteles és szokott is végeztetni. Ha a csendőrségnek betegellenőri tennivalókkal megbízása rendszerré válnék, a járó egyebet sem tenne, mint házról-házra járni annak ellenőrzése végett, hogy a betegnek minősített pénztári tagok valóban betegek-e vagy sem. Ezt senki sem kívánhatja a csendőrtől, mert ez nem csendőri feladat.

Egészen más az eset, ha megállapítást nyer, hogy valaki a bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, vagy hogy betegség színelésével vagy más módon az intézetet megkárosította. Itt már meghatározott kihágás gyanúja forog fenn, amelyben a csendőr eljárni és feljelentést tenni köteles. Vagyis: a csendőr nem köteles minden munkaadót ellenőrizni, hogy a társadalombiztosítási bejelentési kötelezettségének eleget tette-e, de ha megtudja, hogy egy munkaadó ilyen bejelentést elmulasztott és ezáltal kihágást követett el, a szükséges megállapításokat fogatosítania kell és az illető ellen feljelentést kell tennie. Vagy: nem köteles minden munkaképtelennek nyilvánított pénztári tagot ellenőrizni, hogy valóban beteg-e; ha azonban megtudja, hogy egy bizonyos személy az intézetet betegség színelése által megkárosította, feljelentést köteles tenni ellene, mert itt

Csak tisztán mutat.

Bülint Géza örm. felv.

már határozott kihágás gyanúja forog fenn. Hogy hasonlatos eljünk: a csendőrség nem kötelezhető arra, hogy az örskörletben levő üzemek, vállalatok stb. ügyvitelét, számadásait, anyagkezelését állandó ellenőrzés alatt tartsa annak megállapítása végett, vajjon nem történik-e azoknál lopás, sikkasztás, csalás, vagy hüflén kezelés; ha azonban ilyen bűncselekmény a tudomására jut, köteles eljárni.

A társadalombiztosító intézetnek az örsökhöz intézett megkeresését a Szut. 65. pont e) alpontja értelmében tehát nem teljesítheti az örs, ha az csupán valamely munkaadónak vagy pénztári tagnak az ellenőrzését kéri; ellenben eljárni köteles az örs, ha az intézet vagy az intézetnek megbízottja (pl. a betegellenőr) valaki ellen — akár munkaadó, akár biztosított ellen — feljelentést tesz amiatt, hogy kihágást követett el. A feljelentésben természetesen meg kell jelölni, hogy a feljelentett egyén a kihágást milyen cselekményével vagy mulasztásával követte el.

19. Kérdés. A községben tüzvész ütött ki. A járó felszólítja a lakosságot, hogy az oltásban segédkezzék, egyesek azonban a segédkezdést a járó ismételt felszólítására is megtagadják. Mit tehet a járó a vonakodókkal szemben?

Válasz. Annak, hogy a tüzvész alkalmával egyesek megtagadják a segédkezdést, rendszerint két oka lehet: vagy a káros ellenszenves egyesek (esetleg az egész lakosság) előtt, vagy pedig biztosítási csalás gyanúja, amiről az oltani vonakodóknak tudomásuk van. Ha az első eset nem állapítható meg, jó mindig a második esetre gondolni és a nyomozást ebbe az irányba is kiterjeszteni.

A tüzvészre és a tűzoltásra vonatkozó legújabb rendelkezéseket az 1936 : X. t.-c. és az ennek végrehajtása tárgyában kiadott 180.000/1936. számú belügyminiszeri rendelet tartalmazza. De mind a törvény, mind a rendelet csak általánosságban határozza meg a kötelezettségeket, amelyek tüzvész esetén a tűzoltóságon kívül a lakosságot terhelik; e kötelezettségek részletezése a községi, városi vagy vármegyei szabályrendeletek feladata, amelyet ezek a 180.000/1936. évi B. M. rendelet 3. §-a, illetve a községek és megyei városok az 1886 : XXII. t.-c. 21. §. a) pontja, továbbá 27. és 28. §-ai, a törvényhatóságok pedig az 1886 : XXI. t.-c. 3., 27. és 28. §-ai értelmében megalkotni kötelesek.

Azt tehát, hogy közveszély (tüzvész, vízáradás) esetében az oltási és mentési munkálatokban ki, milyen személyes vagy anyagi szolgáltatással (pl. fuvarral) köteles részt venni, vármegyei (városi) vagy községi szabályrendeletnek kell megállapítania. Miután pedig szabályrendelet nem tartalmazhat a törvénytől eltérő büntető rendelkezéseket, az, aki a szabályrendelet rendelkezéseit megszegi, a kbtk. 141. §-ába ütköző kihágást követi el és pénzbüntetéssel, illetve, ha tüzvész kitérőse alkalmával teszi, három hónapig terjedhető elzárással büntethető. A kbtk. 141. §. 1. és 2. bekezdésében említett „szabályok”-on egyébként természetesen nemcsak szabályrendelet, hanem miniszteri rendelet is érteni kell, továbbá a tűzrendelettel kapcsolatos törvényt is, ha nem tartalmaz a kbtk. 141. §-ában foglaltól eltérő büntető rendelkezést.

Ebből azonban nem következik, hogy tehát ott, ahol szabályrendelet ilyen személyes kötelezettséget nem állapít

meg, a lakosságot nem lehet oltásra és mentésre kötelezni. A tűzoltás és a mentés elsősorban az önkéntes vagy a kötelezett tűzoltóság feladata ugyan, de ott, ahol még ezek egyike sincsen megszervezve, vagy ahol ez nem mutatkozik elegendőnek, a hatóságnak nemcsak joga, de kötelessége a közveszély elhárítására érdekében minden intézkedést megtenni, tehát a tűzoltóságon kívüli lakosságot is igénybevenni és pedig vagy személyes közreműködésre, vagy pedig anyagi szolgáltatásra (pl. fuvarszolgáltatásra). Erre utal — a hatóságokat terhelő általános gondoskodás kötelezettségén kívül — a kbtk. 142. §-a, amely kihágás miatt rendeli büntetni azt, aki a hatóság ilyen felszólításának nem engedelmeskedik.

Jól meg kell tehát jegyezni: ha valaki olyan kötelezettséget sért vagy tagad meg, amelyre szabályrendelet van: a kbtk. 141. §-ába ütköző kihágást követi el, ha pedig a hatóság — tűzvész vagy vízáradás esetében — olyan szolgáltatást rendelt el, amelyre nincs ugyan szabályrendelet, de amelyet a közveszély elhárítására elkerülhetetlenül szükségessé tett, az ezzel szemben tanúsított engedetlenség a kbtk. 142. §-ába ütközik.

A kirendelést „hatóság”-nak, tehát a községi előljáróság-nak kell foganatosítani; a csendőr felszólítását nem lehet hatóságtól eredőnek tekinteni, annál kevésbé, mert a lakosság ilyen természetű teljesítményének vagy szolgáltatásának közmunka-jellege van (abba be is számít), a csendőrnek pedig nincs joga közérót kirendelni.

Kérdés már most: mit tegyen a járőr azzal, aki e felszólításának nem engedelmeskedik? Kétségtelen, hogy az illető ezzel kihágást követett el és pedig: ha szabályrendelet van rá, a kbtk. 141. §. 2. bekezdésébe ütköző, ha pedig nincsen szabályrendelet, a kbtk. 142. §-ába ütköző kihágást. A Szut. 312. pont 12. alpontja szerint az, aki a büntetendő cselekményt a járőr figyelmeztetése ellenére folytatja, elfogható. Igen, de a Szut. ezzel a rendelkezésével nem a csendőrrel szemben tanúsított engedetlenséget kívánja megtorolni, hanem a büntetendő cselekmény folytatását vagy befejezését szándékozik megakadályozni. A kérdésben tárgyalt esetben azonban ezt a célt a csendőr az elfogással nem éri el, mert ha az illető addig is vonakodott az oltásban és a mentésben részt venni, az elfogatása után még kevésbé fogja megtenni, sőt most már a csendőrnek kell őt ebben meggátolnia, mert az elfogott egyént őrizet alatt kell tartania. Még ha több csendőr van jelen, az elfogás talán nem ütközik nehézségbe, de ha csak egy-két járőr áll rendelkezésre, nem lehet ésszerű a csendőröket tömeges elfogással és az elfogottak őrzésével elvonni a sok fontos és halaszthatatlan feladattól, ami tűzvész esetében reájuk hárul. De ettől eltekintve is: az elfogott és bekísért egyéneket a közigazgatási hatóság rendszert csak csekély büntetéssel sujhathatja és nem áll módjában a járőr intézkedésének — az elfogásnak — szigorú büntetéssel kellő nyomatékot adni annál kevésbé, mert a gyanúsítottak egy része minden bizonnyal talál elfogadható kibúvót, amelynek valóságát a járőrnek a nagy sietségben és zűrzavarban nem igen állhatott módjában ellenőrizni.

Nézetünk szerint tehát a járőr rendes viszonyok között elégedjék meg azzal, hogy a vonakodókat a kbtk. 141. vagy 142. §-ába ütköző kihágás miatt a főszolgabíróhoz feljelenti.

Adódhatik azonban kivételes eset, amikor nem elég az utólagos feljelentés, hanem a járőrnek a vonakodót mégis csak el kell fogni. Ilyen főképpen az az eset, amikor a vonakodó rossz példája az egyébként segíteni kész lakosságra rossz hatást gyakorol s attól kell tartani, hogy ennek következtében mások is tömegesen meg fogják tagadni a segítséget. Ilyen esetben egy kellő eréllyel alkalmazott elfogás megmentheti a helyzetet. Minden esetben el kell fogni azt, aki a segítéstől másokat visszatart, vagy arról másokat lebeszél (kbtk. 142. §. 2. bek.).

Olyan örskörletekben vagy vidékeken, ahol a biztosítási család gyanújában álló tüzesetek elszaporodtak és ahol a lakosság általában húzódozni szokott az oltásban való részvételtől, nincs akadályozni annak, hogy a szárnyparancsnok az illetékes főszolgabíraktól általános felhívást eszközöljön ki arra, hogy az ilyen gyanúsítottakat a járőrök minden esetben fogják el és kísérik a főszolgabíróhoz, akinek ilyen esetben bizonyára egyébként is gondja lesz arra, hogy az ilyen káros jelenségek megszűnjenek.

Szolgálaton kívül.

— Pályázat. —

A csendőr szolgálaton kívül sem felezheti el hivatását. Ha a szemét és fülét nyitva tartja, lát és hall olyan dolgokat, amelyeket a szolgálatban hasznosítani lehet. Ilyen esetek megírására hirtetünk most pályázatot. Mindegy, hogy az eredmény egyszerű kihágás, vagy nagyjobbzású bűncselekmény felfedése, avagy bármilyen más természetű volt, csak az a fontos, hogy az eredményt a csendőr szolgálaton kívüli szemfülessége és lelkiismeretessége biztosította. Pályázni lehet a legegyszerűbb esetekkel is.

Határidő: április 15. az eredményt a május 1-i számunkban fogjuk közölni. A legjobb pályázatot jó fényképezőgéppel jutalmazzuk.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Gyűjtogatás és biztosítási családi eset nyomozása.

Irta: BORBÉLY VIKTOR tiszthelyettes, Tiszalök.

1935 július 11-én 23 órakor a tiszalöki örs legénye a szokásos tűzriadóból arra értesült, hogy a községben tűz ütött ki. Bihari György tiszthelyettes, örsparancsnokhelyettes, Balogh Áron törzsőrmester és vitéz Lacikó István próbaesendőr azonnal a helyszínre siettek s a helybeli tűzoltóságnak segélyt nyújtottak.

A kérdéses éjjelen egy külszolgálatban álló járőr ellenőrzése végett távol voltam s így kint a határban értesültem a tűz kiütéséről. Szolgálatomat megszakítva azonnal a helyszínre mentem, hová 1935 július 12-én 1/25 órakor érkeztem meg. A lakóház ekkor már teljesen leégett s a tűzoltóság is befejezte a munkáját. Helyettesem jelentette, hogy a 15 m. hosszú náddal fedett és leégett ház Kövér János* isaszegi lakos tulajdona. A házban mint bérlő Roboz József tiszalöki lakos cipésmester lakott. A tűz 1935 július 11-én 1/223 órakor keletkezett. A járőr megérkezésekor a tetőzet teljesen lángokban állott úgy, hogy a tűz eloltására gondolni sem lehetett. Roboz bérlő öttagú családjával nagynehezen csak úgy tudott menekülni, hogy a szomszédok az ajtót rájuk törték, mert mélyen aludtak és nem vették észre a tüzet.

A tűzoltóság munkája ezért arra szorítkozott, hogy az égő háztól 3 m-re levő, eseréppel fedett, szomszédos lakóházat és az égő ház telkén 11 m távolságban levő szalmakazlat mentse meg, ami sikerült is. A tűz keletkezésének okát még nem sikerült

Ki tudja?

Mennyi 100-nak másfél harmada?

* A nevet megváltoztattuk.

rült megállapítani. Csupán annyi ismeretes, hogy a tűz a kémény mellett, az északi oldalon keletkezett.

Első intézkedésem a helyszín lezárása volt. Kikérdeztem azután a ház lakóit, hogy a tűz keletkezése előtt mikor tértek nyugovóra, mikor jártak a padláson, ott lámpát, gyufát vagy más fedetlen világító eszközt használtak-e, végül, hogy mikor, milyen anyaggal és meddig tüzeltek a tűzhelyben.

Ezután a helyszíni szemle megejtéséhez fogtam. Elsősorban is a leégett ház padlásán maradt törmelékét vizsgáltam át, hogy nincsen-e ott olyan anyag, mely öngyulladás idézhetett volna elő, vagy ha gyújtogatás történt, a gyújtogatásnál használt tárgy kanóc, stb. nem található-e. A törmelék, hamut szaglással is vizsgáltam. Azután a lakás egyetlen kéményét a kerületi kéményseprőmesterrel együtt átvizsgáltam, hogy a kéményben nincsen-e olyan faanyag beépítve, mely ott tüzet fogva tüzet idézett volna elő, stb. A kémény azonban tűzbiztos volt s benne a korom sem volt égett. Az eddig látottakból arra a meggyőződésre jutottam, hogy a tüzet gyújtogatás idézte elő. Ezért a helyszíni szemlét még alaposabban igyekeztem megtartani. Az épület fala körül a földön, a tetőzetről lehulló törmelékét is átforgattam. Az épület keleti végénél, a padlásfeljárónál a törmelékek alatt, egy kissé égett létrafokot találtam. E létrafok, mint később a helyszíni szemlénél megállapítottam, a leégett ház keleti végétől 11 m. távolságban álló szalmakazal mellett talált és félig széthullott állapotban levő létrához tartozott. Ezt a létrát Roboz a tűz keletkezése előtti napon használta ugyan, de azután visszahelyezte a szalmakazal mellé. A tűzoltásnál résztvevők kikérdezése után megállapítást nyert, hogy a létrát a tűzoltásnál senki sem használta. Feltevésem az volt, hogy a létrát a tettes használta a padlásra való feljutásra. A padlásra könnyen feljuthatott, mert az nyitott állapotban volt. A létra foka a létrából akkor eshetett ki, amikor a tettes a helyszínéről menekült.

Mivel a leégett ház körül más érdemleges nyomot nem találtam, a helyszíni szemlét az udvarra és a kertre is kiterjesztettem, azzal a feltevéssel, hogy ha a tettes idegen volt, akkor a lakóházat legjobban a kerteken keresztül közelítette meg s ugyanott is távozhatott észrevétlenül, mert egy másik telken át egy néptelen utcára lehetett jutni. Ezért elsősorban a kert napraforgóköréből álló kerítését kezdtem átvizsgálni. Egy helyen a napraforgókör szét volt húzva és ott taposási nyomok is voltak. A kertben burgonya volt ültetve, a házbéliek ott naponta megfordultak s így a kert talajában igen sok lábnyom látszott. A kerítés kérdéses részétől néhány méternyire találtam egy lábnyom csapást, amely a kert ellenkező oldala és a lakóház keleti vége felé vezetett. A csapást követve a lakóháztól 50 m-re egy burgonyabokor tövében, rögzítésre és azonosításra alkalmas, eszimatól vagy cipőtől eredő lábnyomot találtam. A tűzoltásban résztvevők alapos kikérdezése és lábnyomainak megvizsgálása után megállapítottam, hogy a tűzoltásban résztvevők közül ezen a helyen senki sem járt. Ezért a talált lábnyomot gipszöntéssel rögzítettem.

A nyomozás további folyamán azt igyekeztem tisztázni, hogy ha gyújtogatás történt, kinek és miért állott érdekében a lakóházat felgyújtani. Így megállapítottam, hogy a lakóház telekkönyvileg

Kövér Ferenc, Kövér János atyja nevében állott. Kövér János régóta Amerikában él, azóta itthon tartózkodó feleségétől törvényesen elvált s már évtizedek óta nem ad életjelt magáról. Itthon élő három gyermeke a Tiszalök községben levő ingatlanán egymás között megosztott. A lakóház Kövér János használatába került, melyet azután bérbeadott. A házat saját neve alatt tűz ellen 1932 április 1-én 10 évre a Magyar Általános Biztosító Intézetnél 1050 P-re bebiztosította. A tető igen elhanyagolt állapotban volt és így az épület forgalmi értéke csupán 600 P-t tett ki.

Roboz bérlő kikérdezésekor előadta, hogy egy alkalommal panaszkodott Berecz Bálintné, Kövér Máriának, aki Kövér Jánosnak testvérnénje, hogy Kövér János a lakás tetejét nem csináltatja meg. Bereczné ekkor azt mondta, hogy egy valaki ígért neki 100 P-t arra az esetre, ha a lakóházat felgyújtja. Gyujtsa fel ő és akkor megkapja a 100 P-t. Bereczné azt a kikérdezése alkalmával beismerte ugyan, de azzal védekezett, hogy Robozzal csak tréfált és eszé ágában sem volt a házat felgyújtani, sem mással felgyújtatni, mert arra senki sem kérte fel.

A helyszínen talált nyomokból és Roboz előadásából ítélve most már nem volt kétes, hogy gyújtogatás történt és pedig a biztosítási összeg megszerzése céljából. Kövér János a családjával szűkös anyagi viszonyok között élt. Feltevésem az volt, hogy a lakást az ő felbujtása folytán gyújtotta fel valaki. A tettest elsősorban az ő hozzátartozói között kellett keresni, mert Bereczné kijelentéséből az világott ki, hogy a gyújtogatásra ő is vagy esetleg a családjának valamelyik tagja kéretett fel. Sorra vettem tehát Kövér rokonait. Megvizsgáltam alibijöket és a lábbelijöket. A délutáni órákban került sor ifjú Király János 21 éves, tiszalöki lakos földműves kikérdezésére, aki szintén unokatestvére Kövér Jánosnak. Ifjú Király János a járőr hívására ünneplő eszímában jelent meg a községházánál. Alibijét szüleiyei igazolta. Állítása szerint a kérdéses este egyedül aludt lakásuk konyhájában és a tűzoltásban sem vett részt, mert a napimunkától nagyon fáradt volt. Az ünneplő eszímára vonatkozólag feltett kérdéseinkre azt mondta, hogy más lábbelije nincsen, azt pedig tiszteltatlenségnek tartotta volna, hogy a járőr hívására mezítláb jelenjen meg. Ezt a magyarázatot természetesen nem fogadtuk el, hanem őt egy járőr őrizetében a községházán hagyva, a lakására mentünk megállapítani, hogy van-e az ünneplő eszímáján kívül más lábbelije is. Szülei elmondták, hogy van egy pár barna fűzős félcipője. Mindjárt keresni is kezdték, de nem találták meg.

A községházára visszatérve, Királyt felszólítottam, hogy a barna félcipőt adja elő. Király elismerte, hogy valóban volt egy pár barna fűzős félcipője, de mivel olyan rossz állapotban volt, hogy nem akarta tovább viselni, munkahelyén, a tiszalöki vasúti állomásnál, a vasúti árokba dobta. A cipőt a jelzett helyen meg is találtuk. Összehasonlítottuk a burgonyáskertben talált lábnyomról készült gipszöntvényvel. A cipő és az öntvény mind méret és alak, mind jellegzetességek szempontjából egyezett. Ezt a megállapítástomat Király elé tártam, aki most már felhagyott a tagadással és a gyújtogatás elkövetését a következők szerint ismerte be:

1935 május havában Kövér János náluk járt

látogatóban. Négyszemközt panaszkodott neki, hogy nincsen pénze, pedig a tiszalöki házában a teteje olyan rossz állapotban van, hogy feltétlenül meg kellene javíttatni. A ház tűz ellen biztosítva van és így pénzhez lehetne jutni, ha leégne. Ezután kérte, hogy gyűjtsa fel a házat, ha sikerül, megfizet érte. Ő erre ígéretet is tett. Unokabátyja eltávazása után sokat gondolkodott a dolgon és az az elhatározása, hogy a házat felgyújtja, mindjobban megérlelődött benne. Csak kedvező alkalmat várt. Július 11-én ruhástól feküdt le az ágyába és megvárta, amíg a szülei elalszanak. Ezután felkelt és a Kövér háza felé indult. Egyideig az utcán kellett ólálkodnia, mert a szomszédok még nem feküdtek le. Ezalatt azon tanakodott, hogy a házat miként tudná észrevétlenül megközelíteni. Fél 23 óra tájban a szomszédos lakóház, majd a Kövér háza kertjén keresztül, a napraforgókerítésen átbújva, a házhoz lopódzott. Útközben a szalmakazal mellett széthullott állapotban lévő létrát talált. Ezt összerakta és odatette a padlásfeljáróhoz. A létrán felment és a nyitva levő padlásajtón belépett a padlásra. A náddal fedett lakóház tetejét belülről, az északi oldalon, a kémény mellett egyetlen gyufaszállal meggyújtotta, azután ugyanazon az úton, amelyen jött, eltávazott. E közben a létrát maga után húzva, a szalmakazal mellé dobta. Mire hazaért, már halotta a tűzilármát. Otthon nem szólt senkinek és lefeküdt. Atyja hívta a tűzhöz, de arra hivatkozva, hogy nagyon fáradt, nem ment.

Beismerte, hogy a gyűjtogatást azért követte el, hogy unokabátyja a biztosítási összeghez jusson, ő pedig megkapja a megígért jutalmat.

Kövér Jánost az isaszegi őrszel elfogattam és Tiszalökre kísértettem. Kövér tagadta, hogy Királyt a gyűjtogatásra jutalom ígéréssel felbujtatta volna. Tagadása ellenére elfogtam és gyűjtogatásra való felbujtás, valamint biztosítási csalás büntetének kísérlete miatt Királlyal együtt a nyiregyházi kir. ügyészségnek átadtam. Ugyanoda beszolgáltattam a lányomról készült gipszöntvényt és Király barna félcipőjét, mint egyedüli tárgyi bizonyítékokat.

A főtárgyaláson Király a járőr előtt tett beismerő vallomását részben visszavonta és azt állította, hogy a gyűjtogatást nem Kövér János felbujtására, hanem önszántából, bosszúból követte el, mert a házat nem az ő anyja használhatta. Így a törvényszék, mivel más bizonyíték ellene nem volt, Kövért felmentette és szabaddá helyezte. Király Jánost azonban gyűjtogatás büntetésében bűnösnek

mondta ki és az enyhítő körülmények figyelembevételével jogerősen egy évi fogházra ítélte.

A tüzesetek nyomozása azért is nehéz, mert a tűz romboló hatása elpusztítja azokat a nyomokat és bűnjeleket, amelyek az eset felderítéséhez támpontul szolgálhatnának. Tökéletes romboló munkát azonban a tűz nem végez mindig, éppen ezért a helyszíni szemle gondos és alapos megtartásával, a helyszíni szemlének a távolabbi helyszínre való kiterjesztésével arra kell törekedni, hogy ilyen adatokhoz jussunk, ami ebben az esetben is sikerült.

Német esendőrtisztek tanulmányútja a magyar esendőrségnél. Roettig német esendőrezredes és Radtke német esendőrszázados, akik a német birodalmi belügyminisztériumban teljesítenek szolgálatot, március 1-én tíznapos tanulmányútra érkeztek hozzánk. A vendégek bemutatkoztak a m. kir. esendőrség felügyelőjénél, helyettesénél és beosztott tábornokánál, a honvédelmi miniszternél, a belügyminiszternél, a belügyi államtitkároknál, a közbiztonsági, karhatalmi főosztályok főnökeinél, a VI. b. és VI. c. osztályok vezetőinél. Március 3-án Visegrádon megtekintették az őrszolgálatot, majd Esztergomban a szárnyparancsnokságnál tettek tanulmányi látogatást és megnézték a város történelmi nevezetőségeit. Március 4-én megkoszorúzták a Böszörményi-úti lakatanyá udvarán a Vértanúk szobrát, utána a budapesti kerületi parancsnokság szervezetről, szolgálatmenetről, a esendőrség és a hatóságok viszonyáról előadásokat hallgattak. Ezután ebéd volt a tiszti étkezdében, amelyen résztvett a m. kir. esendőrség felügyelője, a belügyminisztérium VI. b. és VI. c. osztály vezetője és minden budapesti esendőr csapatparancsnok, továbbá a nyomozó osztály parancsnoka. A vendégeket az ebédén vitéz Falta László altábornagy köszöntötte, amire Roettig ezredes igen szívélyesen válaszolt.

Március 5-én előadásokat hallgattak a nyomozó alakulatokról és a közlekedési szolgálatról. A következő napon megtekintették a hévízi esendőrségi gyógyházat — útközben a székesfehérvári kerületi parancsnokságot is —, majd Szombathelyre gépkocsiztak. Március 7-én a szombathelyi őrsparancsnok-iskola és járőrvetői tanfolyam tamenetét, a esendőr szolgálati fellépésének fontosabb gyakorlati mozzanatait tanulmányozták. A következő napon a kiskunhalasi lovas tanosztálynál megtekintették a pótló állományt és ki-

Lendvay Zsigmond Fiai

JAPAN EZÜST
FÉMFONAL
ÉS SODRONY

Csendőrségi és katonai arany,
ezüst egyenruházati cikkek,
zsinórok gyára.

"GOLDIN"
FÉMFONAL
ÉS SODRONY

Kicsinyben eladás nincs.
Bevásárlásánál kérje a véd-
jegyünkkel ellátott árukat.

képzést, a zártrendű és harszerű gyakorlatokat. A lovasok diszmenete rendkívül mély hatással volt a vendégekre.

Március 9-én megtekintették a törökszentmiklósi lovas-örsöt, onnan a debreceni kerületi parancsnokság érintésével a nagyhortobágyi örsre utaztak a puszta szolgálat tanulmányozására. Március 10-én a Gellért-szállóban ebédet adtak, melyen mindazok résztvettek, akik a csendőr tisztí étkezdeben rendezett ebéden jelen voltak és mindazok a tisztiek is, akik a vendégek számára rendezett előadásokon szerepeltek.

Március 10-én a vendégek elutaztak. Az összekötő tiszt teendőket Zámory Árpád őrnagy látta el, aki a vendégeket Szobnál fogadta, egész magyarországi tartózkodásuk során kísérte és elutazásuknál együtt volt velük a határállomásig. A vendégek a magyar csendőrségnél látottakról egész tanulmányútjuk során, mindenütt és ismételten a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak.

A szv. altiszti tanfolyam záróvizsgálója. A számvivő altiszti tanfolyam, amely mult év szeptember elsején kezdődött, február 28-án, a záróvizsgáló befejeződött. A vizgabizottság tagjai vitéz Doóry László, a m. kir. csendőrség felügyelője mellé beosztott tábornok elnöklelete alatt: Szűtsy Imre ezredes, a belügyminisztérium VI—b. osztályának vezetője, Hertelendy Ignác alezredes, a belügyminisztérium VI—c. osztály vezetőjének helyettese, Balassa Nándor belügyminisztériumi számvevőszéki főtanácsos és vitéz Sasváry József őrnagy, a tanfolyam parancsnoka voltak. A tanfolyamot 46 hallgató végezte el eredményesen. Ezek közül 5 kiváló, 23 igen jó, 16 jó és 2 megfelelő eredményt ért el. Tanfolyamelső lett Zsidi Miklós szegedi V. kerületbeli törzsrőrmester (képét itt közöljük). Kiváló még: Keresztény József székesfehérvári II. kerületbeli, Bazsó Sándor miskolci VII. kerületbeli, dr. Révész János budapesti I. kerületbeli és Papp Kálmán szombathelyi III. kerületbeli törzsrőrmesterek.

Vívás. A HTVK egyik válogatóversenyéről szóló tudósításban a *Nemzeti Sport* a következőket írja dr. Meszlényi Egon kvj. őrmester — csendőrtiszti tanfolyamhallgató — vívásáról: A legigazibb törvívást a mezőnyben ezúttal is dr. Meszlényi vívta. Tusereje nem áll arányban technikai felkészültségével, de éppen azért remélhető, hogy sokat fog még fejlődni. Erdemes lenne tanulmányútra küldeni Olaszországba, vagy Franciáországba, mert törvívó tehetségeink kiképzése minden áldozatot megérdemel.

A csendőrségi jutalmazási alap javára felajánlott jutalékok. A budapesti I. kerület állományából: Tölgyes Ferenc tiszthelyettes és Málnás József őrmester fejenként 5.76 P, Madarász Péter őrmester 12.42 P, Boros Lajos csendőr 12.93 P, Simon János csendőr 2.50 P, Fodor Péter próbacsendőr 2.50 P; a székesfehérvári II. kerület állományából: Iker Gyula törzsrőrmester és Erdélyi István csendőr fejenként 19.88 P; a szombathelyi III. kerület állományából: Katona József törzsrőrmester és Csizmadia András őrmester fejenként 2.48 P, Szabados Molnár Lajos tiszthelyettes és Horváth Lajos I. csendőr egyenként 12.45 P, Horváth József VII. törzsrőrmester és Borbély István csendőr egyenként 4.96 P; a pécsi IV. kerület állományából: Pákozdi Gábor őrmester és Koroknai József csendőr fejenként 6.80 P; a szegedi V. kerület állományából: Dombóváry Gyula törzsrőrmester és Szilágyi Imre csendőr egyenként 2.50 P, Járomi Lajos tiszthelyettes és vitéz Nagy Imre csendőr fejenként 0.52 P, Faragó András csendőr egyenként 2.50 P, Kerekes János törzsrőrmester v. 1.43 P, Kecskés Károly és Baranyi Péter csendőrök egyenként 0.67 P, Gáthi Béla és Palotás Pál csendőrök fejenként 0.80 P, Turós István törzsrőrmester és Balogh György csendőr fejenként 1.74 P, Kerekes János II. törzsrőrmester és Fias József őrmester, Szobathy Lajos és Bálint Lajos csendőrök fejenként 1.18 P, Fülöp István tiszthelyettes, Antal József törzsrőrmester, Bagi Balázs törzsrőrmester és Sallai Ferenc csendőr egyenként 1.20 P, Kardos József törzsrőrmester és Harmati János csendőr fejenként 4.18 P, Enyedi András és Szabó Imre II. csendőr fejenként 0.92 P tettenéri és feljelentői jutalékban részesültek. A jutalmazott csendőrök a jutalékokat felajánlották a csendőrségi jutalmazási alap javára. A felajánlott összegeket a belügyminiszter elfogadta.

Pénzjutalom. A m. kir. belügyminiszter a szombathelyi III. kerület állományában a közbiztonsági szolgálat önálló ellátása, vezetése és a legénység kiképzése terén felmutatott eredményes tevékenységükért Bódi János, Szabó Lajos II., Füleki József, Kiss Lajos I., Szabó Imre II., Pus-kás Lajos és Németh István XV. alhadnagyokat 55—55 P, Baranyai József, Gallai József, Lugosfalvi István, Aczél György, László István, Ferencz Sándor, Nagy Pál I., Horváth Gyula II., Rózsusi Imre, Nagy Gyula, Menyhárt István, Galambos János, Vörös Ferenc, Horváth József III. tiszthelyetteseket 50—50 P, vitéz Molnár Ferenc II. törzsrőrmestert 50 P, vitéz Váci János és Fegyver Árpád tiszthelyetteseket 45—45 P pénzjutalomban részesítette.

Fegyverhasználat. A felsőiregi örs állományába tartozó Balogh József őrmester szolgálaton kívül március 1-én 18 óra 10 perckor az utcán zajongó, mintegy 15 főből álló csoportot rendreutasította. A rendreutasításra többen azt kiáltották, hogy „üsd le a csendőrt!” Balogh őrmester szétoszlásra szólította fel a csoportot, mire Lakatos József cigányzenész tamburával, Szántó György földműves és Farkas Géza cipész pedig karókkal és kövekkel megtámadták Balogh őrmestert. Az őrmester kardot használt. Ennek következtében Szántó György és Farkas Géza súlyos, míg Lakatos József 8 napon belül gyógyuló sérülést szenvedett. Balogh őrmester is megsérült; sérülése 8 napon belül gyógyul.

Ezrednap és emléktábla-leleplezés. A volt cs. és kir. 4. huszárezred március 20-án Makón ezrednapot tart és leleplezi az ezred hősi halottainak emléktábláját. Az ünnepség sorrendje: a református templomban istentisztelet, utána a református templom falán elhelyezett emléktábla leleplezése.

Országos Ruházati Intézet Rt.

Budapest, V., Eötvös-tér 1. Telefon: 1-848-32, 1-404-10.

Mint a honvéd jóléti alaphoz tartozó vállalat, szállít 12 havi gb. levonás mellett: egyenruhát, polgári ruhát, fehérneműt és minden felszerelést. • Vidéki megbízottak!

ÍRÓGÉP

új és újjáépitett hordozható és nagy irodai írógépek

HUNGÁRIA és RHEINMETALL

hordozható írógépek tökéletes kivitelben, messzemenő jótállással

FORBÁTH és RÉVÉSZ

Budapest, V., Bálvány-u. 26. — Tel.: 1-102-19

A m. kir. csendőrség tagjainak árenredmény és kedvező fizetési feltételek

A két

elválaszthatatlan!

11 órakor a r. kath. templomban szentmise, majd az ott elhelyezett emléktábla, valamint a hősi emlékmű megkoszorúzása. Utána bajtársi ebéd. Ugyanekkor Budapesten a Kerepesi-úti temetőben tiszti küldöttség koszorút helyez Simonyi őbester, továbbá a világháborúban hősi halált halt Szibentisz és Szóts alezredek, dr. Meskovits százados, Egerváry és Blum hadnagyok sírjára. A volt bajtársakat kérjük, hogy teljes számban vegyenek részt e kegyeletes ünnepségen. *Vitéz Pálffy István* ny. tiszthelyettes.

Magyar nyelvvédő könyvet adott ki *Pintér Jenő* munkatársai. Bevezetésében megállapítja, hogy a diák beszéde magyartalan, a hivatalnok homályosan fogalmaz, a tudós bonyolult mondatokat sző, az író nem ismeri a nyelvhelyesség követelményeit. Ha pedig *Pintér Jenőnek* ez a véleménye a szellemi élet vezetőtegeinek a nyelvhasználatáról, akkor szegénykezés nélkül bevallhatjuk mi csendőrök is, hogy sok a javítanivaló nálunk ezen a téren. Mi minden ilyen nyelvművelő és nyelvtisztító munkára felhívjuk olvasóink figyelmét. *Aki világosan, tiszta magyarsággal tud írni, megkettőzi vele munkája eredményét.* Ehhez pedig sem az elemi iskola, sem a próbacsendőr-tanfolyam, sem az örsbeli átlagos kiképzés nem elegendő. Minden csendőrnek érdekében áll, hogy ilyen segítő könyveket szerezzen magának és tanulmányozza is azokat át. Nem úgy kell ezeket elolvasni, mint a regényt szokás, hanem időnként, vagy éppen amikor megakadtunk valamiben, elővesszük őket és megkeressük a helyes szavakat és kifejezési módokat. Aki csak egy kiesít is foglalkozik ezzel, rendkívüli hasznát veszi, mert végre is, a magyar nyelv velünk született s csak egy kis gondosság kell hozzá, hogy a született, de aztán elromlott nyelvkészség tisztává csiszoldódik. Nagyon ajánljuk hát mindenkinek, vegye meg az ilyen könyveket. Valamennyihez igen olcsón hozzájutunk, *voltaképpen tehát nem is a pénz, hanem a közömbösségen múlik, ha valakinek egyetlen ilyen könyve sincsen.* *Pintér Jenő* említett könyve 1 pengőért megkapható a Sárkány nyomdában, Budapest, VI., Horn Ede-u. 9.

A Strypától Budapestig Szibérián át. Ezt a címet adta *Irsay József* alezredes néhány nap előtt megjelent új könyvének.*) Oly érdekesen írja le a kétévi orosz hadifogságának élményeit, kalandos szökését, hogy érdemes ennek a könyvnek a tartalmával bővebben foglalkozni.

1916 májusában *Irsay* főhadnagy honvédjei a Strypa-menti állásukat védik. Az oroszok minden támadása összeomlik. Június 10-én azonban egy kombinált zászlóaljjal más helyen vetik be azzal a parancsal, hogy az utolsó emberig tartsák az állásukat. A legénység ötven százalékát elveszítették; a kiegészítés után is alig maradt több mint 30–40 darab tőlény emberenként. Még így is tartották magukat, azonban a szomszédos hadtestnél az oroszok betörték s állásaikat megkerülvén, hátukban jelentek meg. Percek alatt körül voltak véve, hadifoglyok... Az oroszoknak első dolguk volt teljesen kirabolni őket. *Irsay* főhadnagy titokban jegygyűrűjét, egy régi gyűrűvel együtt lehúzta ujjáról és szájába tette. Egy orosz azonban mégis meglátta, odament hozzá, a kezére és a fejére mutatott és úgy vágta állon, hogy menten kiesett szájából az egyik gyűrű. Azt már nem akarta a szerző bevárni, hogy az orosz piszkos kezével kotorásson a szájában és inkább odaadta a másik gyűrűt.

A hadifogoly-tisztekkel komiszul bántak, a legénységről nem is szólva. Azonban a magyar honvédnek még az orosz tisztelnél is nagy volt a tekintélye, mert midőn a nyilvántartó tiszt kihallgatta őket, — majdnem kifogástalan magyar nyelv-

*) *Irsay József*: „A Strypától—Budapestig Szibérián át”. Kalandok és élmények. Szombathely, Martineum könyvnyomda rt. 1938.

ven — mindjárt kijelentette, ő tudja, hogy a magyar tiszt nem fog elárulni semmit, azért csak formáságból intéz hozzájuk néhány kérdést, amelyre nem is kell felelni. A kihallgatás után a foglyokat három csoportba osztották. Egyik csoportba a magyarok, másikba a csehek, harmadikba az osztrákok kerültek. A tiszti legényeket is elvették. *Irsay* főhadnagy hűségese székely legényétől sirva búcsúzott el. És a derék, egyszerű fiú, aki látta, hogy főhadnagyát az oroszok teljesen kifosztották, a búcsúzásnál odaadta neki megmentett vasóráját, mondván: „Jobban kell az a főhadnagy úrnak, tőlem előbb vagy utóbb úgys elvennék.” A vonaton marhaszállító kocsi-
ban utaztak, igen nagy luxus volt, ha piszkos harmadosztályu kocsikat kaptak.

A magyar tiszteket a Csendes-óceán partjára, Skotovóba irányították. A tiszti tábor mellett volt a legénységi. Ott kiütéses tifusz pusztított s a kétezer főnyi legénységből nem maradt meg egy sem. Csak egy orvos „kezelte” őket, de az első halálesetek után már nem is mert a táborban hosszabb ideig tartózkodni, egyszerűen megszökött. A tiszti táborban volt egy magyar orvosnövendék, egyedül ő járt be a betegekhez. Egy napon ő is megkapta a tifuszt és belehalt. Még az őrség is meg akart szökni. Féltek, az élelmet nem vitték be a foglyokhoz. A mi tisztjeink — ahogy szegénységükből kitelt, keservesen — főztek egy kis húslevest, feketekávé, teát, így tartották a lelket az emberekben.

A városba tulajdonképpen csak szökve járhattak ki a tisztek. Az orosz lakók nagyobb részben száműzöttek leszármazottjai voltak. Többben laktak azonban kínaiak Skotovóban. Nagynehezen kiharcolták a foglyok, hogy elmehettek a tengerbe fürödni. A forró nyár után csak néhány napig tartó kellemes őszi hűvösség következett be, utána viharos esők, majd hirtelen fagy s beköszöntött a szibériai tél. Márc 10-én napra 40–45 fokos volt a hideg, de épp ilyen gyorsan köszöntött be a nyár is, tavasz alig volt. Fűtőanyagot kaptak, de csak éppen annyit, hogy nem kellett épen megfagyni. A folyadék, de még a denaturált szesz is megfagyott a szobában. Érdekes módon írja le a szerző, hogy a Távól-Keleten egy teknővájó, üstfoltzó cigány magyar házaspárral találkozott és egy-egy rajköt a térdükre véve, boldogan beszélgettek Magyarországról.

1917 január 17-én próbálkozott *Irsay* főhadnagy az első szökéssel. Kínai csempész vállalkozott rá, hogy jó pénzért átszöktesse a határon. Persze elárulta őt a kozákoknak a szokásos vérdíj ellenében és visszakísérték a táborba. Az orosz forradalom kitörése után sem javult meg a tisztek helyzete. Egy szeptemberi napon aztán vonatra rakták őket, elszállították új lakóhelyükre, Chabarovskba. Ez a tábor még rosszabb volt, mint a régi. Azonban segítségre akadtak, a svéd vöröskeresztesegylet kirendeltségében. Pénzért mindent behoztak és tisztjeink állandóan kijártak a városba. A város lakosai közül sokan segítettek tisztjeinknek, úgyhogy hamis okmányokat tudtak szerezni s ezek segítségével most már többen megkísérelték a szökést.

Érdekes módon írja le *Irsay* kalandját az ópium-barlangban. Azonban a mennyei élvezetek helyett tisztjeink csak alapos fejfájást, émelygést és gyomorrontást szereztek maguknak.

Chabarovskban is 30–40 fokos volt a tél. A piacon a mérsáros összes felszerelése hatalmas bárd és acélfűrész volt. Úgy fűrészelt a húst, mint az asztalos a deszkát, kést nem tudott használni. A magyar tisztek Chabarovskban egy japán vezérkari századossal is találkoztak. Állítólag az ott élő japánok „védelmének ellenőrzésére” volt kirendelve, a forradalom és bolsevizmus idején. Az oroszok nem szenvedhették őket, de féltek tőlük. A százados többnyire a svéd misszionál tanfolyam és tisztjeink ott sokat beszélgettek vele. Érdekes volt a jós-lata is, mely nagyjában be is következett. Nézete szerint a világháborút nem a fegyverek, hanem a forradalmak fogják

A legnagyobb csendőrségi szolgálati könyv-, nyomtatvány-, írószer- és felszerelési cikkek raktára

PALLADIS RT.

BUDAPEST, V., GÉZA-UTCA 2.

A csendőrséget érdeklő új cikkek forgalombahozatalát külön körlevelekkel hirdetjük.

eldönteni, csak Japán és Amerika fogja megőrizni higgadságát. Sok érdekeset beszélt a japán-kínai viszonyról is. Azt állította, hogy a kínai nép, a birodalom hatalmas kiterjedése, faji sajátossága és az idegen befolyás következtében nem tudja megtartani uralmát. A Mennyei Birodalom szét fog foszlani. A bolsevisták erősen próbálkoztak magyar tiszteket megnyerni a vörös hadsereg számára, kísérletük meddő maradt. Közben a svéd misszió vezetője pénzt szerzett hadifoglyaiknak és ők egyenkint és csoportosan megkezdték a szökést. Az egyik magyar tiszt, egy rutén szakaszvezetőjével szökött meg. A tiszt egy szót sem beszélt oroszul. A szakaszvezető úgy segített a bajon, hogy teljesen bekötözte fejét s mint összelőtt sikert-néma rokon szerepelt. A rutén szakaszvezető orosz ruhában volt a kísérője, azzal a feladattal, hogy a határra kísérje, a rokkant cseregyűjtő álmásra. Persze, mindez hamisított okmányok segítségével sikerült. Egy orosz rendőrtiszt is segítségükre volt tisztjeinknek. Végül március 6-án és 10-én indultak el Irsay és társai. Alighogy Chabarovskot elhagyták, a vörösök kirabolták a svédek, azok derék vezetőjét megölve. Podgranicsnájánál a vörösök és kozákok frontja között sikerült áteszni. A lassan döcögő vonaton, a marhakocsiban való utazás heteken át tartott. Sokszor féltek, hogy felfedezik és egyszerűen kivégzik őket. Egy alkalommal napokon át azt gondolta Irsay, hogy egy velük utazó orosz csoport őket tartja szemmel, míg végre kiszült, hogy az orosz kémek; egy 82-es magyar szakaszvezető és két eszárvadász altiszt volt.

Hosszas, kalandos utazások után végre elérkeztek a vörös Charkovba, ahonnan azonban a német csapatok kiszabadították őket. Charkovban rémes látványban volt részük. Egy éjjel például egy férfit lőttek le és négy vörös véreb az elesett száját rohamkésssel kifejlesztette, gyertyát dugtak a szájába és azt meggyújtották. A művelet után elvonultak a tér sarkán lévő egyik ház mögé. Pár pere múlva egy fiatal férfi ment át a téren. Kíváncsian közeledett a gyertyafény felé. Ekkor eldőrdült négy lövés s a fiatalember hang nélkül rogyott le a másik halott mellé...

A németek Kiev felé irányították a szökevény tiszteket, ott már osztrák-magyar parancsnokság volt; teljes öltözet legénységi ruhát, eszimat, némi pénzt kaptak. Hat napig voltak egészségügyi megfigyelés alatt s akkor indították őket végre útbá Magyarországra felé. A legelső magyar állomáson tartózkodók bámultak azon, hogy Irsay főhadnagy leszállt, ament a vasúti töltésen, felkapott egy marékra való anyaföldet s hosszú ideig mereven nézte. Ez az édes anyaföld, amelyért annyit szenvedtek, amely miatt megszöktek és rövid pihenés után ismét jelentkeztek, hogy most már a déli fronton harcoljanak tovább...

Irsay József műve egyike a leghazafiasabb olvasmányoknak, mert azt látjuk belőle, hogy az igazi magyar honvédtiszt a hadifogságban sem felejtette el soha, ki volt s mivel tartozott hazájának!

A pompás művet Szabó Károly százados hangulatos rajzai díszítik.

Subay Imre.

Csendőrségi Közlöny 5. szám. Személyes ügyek. Miniszteri rendeletek. *Allandó nyugállományba helyeztetett: Gombos János, Bekő Sándor pécsi IV., vitéz nemes Vajay István, Rózsás Pál székesfehérvári II., Borsodi Kálmán szombathelyi III. és Kocsis Zsigmond miskolci VII. kerületbeli tiszthelyet.*

Világhírű Styria, Wonder, Automoto, Darling, Diadal, Vénus kerékpárok és alkatrészek, Órák, ékszerek, ezüstárúk megbízható minőségben. Versenykepes árban. Kedvező feltételek mellett.

DIADAL Kerékpár
Varrógép
SVÁJCI ÓRAHÁZ

Budapest, VII., Thököly-út 26.
(Murányi-utca sarok) T. 14-04-98.
Ezerképes árjegyzék ingyen

ELŐLEG NÉLKÜL KEDVEZŐ RÉSZLETFIZETÉSRE

BÚTOR, SEZLON, MATRAC, SZÖNYEG, PAPLAN, FÜGGÖNY, ÁGYNEMŰ
ÉS FEHÉRNEMŰ ANYAGOK, KÉSZ RUHÁK, KABÁTOK, SZÖVETEK
NAGYVÁLASZTÉKBAN.

SZONDY-BOLT

BUDAPEST, VI.,
SZONDY-U. 25. SZÁM.

tes. — *Névváltoztatások:* dr. Scheffel László Béla m. kir. csendőr főhadnagy családi nevét „Bánki“-ra, Rutich József-Alajos-György m. kir. csendőr őrnagy „Récsey“-re változtatta belügyminiszteri engedéllyel. — Szabályrendeletek: Díszkivonuláson a csapatok tiszteletadás, a rendezésre vonatkozó hatáskörük megállapítása és a tábornagyokat megillető tiszteletadás kiterjesztése. — Alhadnagyi vizsga tananyagának helyesbítése. — Elhelyezési kimutatás helyesbítése. — Csontosillagok rendszeresítése próbacsendőr és csendőr rendfokozatúak részére. — Pályázati hirdetmény Budapest székesfővárosnál megüresedett 63 ideiglenes altiszt állásra.

Ki tud róla? Teleki Zoltán volt alőrmestert keresi Lenti József nyugállományú őrmester (Lenti). Nevezettek Galiciában együtt teljesítettek szolgálatot a háború alatt és ennek az időnek igazolása végett volna szükség Teleki címére.

Ki tud róla? Kiss-Máté János próbacsendőr volt a szekszárdi gy. tanosztálynál, onnan leszerelt. Akik jelenlegi tartózkodási helyét ismerik, közöljék azt a szerkesztőséggel.

Kérjük azokat a bajtársakat, akik az elszakított Pozsony megyei Pozsonypüspökbibe vagy Vereknýre illetékesek, vagy ott születtek, közöljék címüket a szerkesztőséggel. Akiknek hozzátartozói laknak az említett községekben, azok címét is szívesen vesszük.

Nehéz szolgálata után
kellemes meleg fürdő
testét, lelkét felüldíti!

Nincs házában vízvezeték? A megoldás;

lampart fürdőgarnitúra
(kád és kályha)

Vízvezeték nélkül! — Szerelés nélkül!
Bárhol felállítható, azonnal használható.

Részletre is
árusítjuk

Ha egy levelezőlapon nevét és állomáshelyét e hirdetésre való hivatkozással közli, díjtalanul megküldi Önnek fürdőgarnitúra prospektusát a

lampart

GYÁRTMÁNYOK ELADÁSA Kft.
BUDAPEST, VII. ERZSÉBET-KRT 19

Hegyesi István thtts. (berekbőszörményi örs), keresi **Bednarik Kálmánt** és **Szekerka Pált**, akik 1904. évben a Békéscsabai Méntelepről, Elek községben voltak állomáson. 1914. évben pedig a Szerbiából való visszavonulás alkalmával a tréneknél teljesítettek szolgálatot. **Bednarik** valószínűleg valamelyik pestmegyei községben lakik. Nevezett thtts. kéri mindazon bajtársakat, kik nevezettek és lakhelyüket ismerik, hogy azt vele közölni sziveskedjenek. A levelezésből eredő költséget visszatéríti.

Dr. Gerő Ernő: Nótartás címmel könyvet írt. Nem szükséges részletezni, hogy a könyv tárgya mennyire bonyolult kérdésben igyekszik gyakorlati tájékoztatást nyújtani. Megrendelhető a szerzőnél, Budapest, VII., Rottenbiller-utca 27.

Eladó: Családi ház Várpalotán, a piac közelében 2500 pengőért. Bővebbet a helyszínen **Kárász ny. tiszthelyettesnél**, vagy **Tóth-Péli József** alhadnagynál Budapesten, a csendőrfelügyelőségénél.

Eladó egy 6×25 prizmas, kifogástalan állapotban lévő láteső. Érdeklődni lehet **Kovács Gábor** tiszthelyettesnél Budapest, I., Bőszörményi-út 21.

Csendőrségi tollforgót árusít, köt, javít **Várfai (Vlahina) Mihály** ny. szakaltiszt, Budapest, XIV., Újvidékköz 5., fsz. 2. (69-es villamossal Amerikai-útnál leszállani.) **Dél József** ny. thtts. Rákosszentmihály, Matild-utca 11. sz. **Fekete Imre** ny. törzsőrmester, Új-Hatvan, Toldi-utca 2. Árak és munkadíjak: szép, új dísztoll, válogatott tollból 10 P, szolgálati tollforgó nagyság szerint 5-6 P, régi toll átkötése 1 P, pótlással 2 P, beküldött új toll vágása és megkötése pótlás nélkül 3 P, pótlással 3 P 50 fillér. A postaköltséget a megrendelő viseli. — **Papp Ferenc** ny. törzsőrmester (Hajdúböszörmény, Szilágyi Erzsébet-körút 35.) kappanfarokból különleges gondallal készült tollforgókat 30, 25 és 20 P-ért árusít. Megtekintésre vételkötelezettség nélkül küld tollforgót, az esetleges visszaküldés postai költségét azonban az érdeklődőknek kell viselniük.

Melléklet. Lapunk mai számához csatoltuk a Tribon ruházati rt. (VIII., Üllői-út 14.) árjegyzék-mellékletét.

SZEMÉLYI HIREK.

Új szakaszparancsnok: **Lugosfalvi István** szombathelyi III. kerületbeli tiszthelyettes.

Új őrsparancsnokok: a szombathelyi III. kerületben: **Sólyom Jenő**, **Kenesei Ferenc**, **Rákos János**, **Ilécsdéli Ferenc**, **Dános Ferenc** és **Balázs József** II. törzsőrmester v-ak; a szegedi V. kerületben: **Kovács Károly** II. tiszthelyettes; a debreceni VI. kerületben: **Hegedűs István** I. törzsőrmester v.

Házasságot kötöttek: a székesfehérvári II. kerületben: **Solyom Dezső** tiszthelyettes **Thüllé Erzsébet**tel Lébény községben; a szombathelyi III. kerületben: **Sipos Imre** I. törzsőrmester **Szalai Etelle** Aszár községben, **Péterhidai Ferenc** törzsőrmester **Somogyi Lenkével** Nagyberényben; a szegedi V. kerületben: **Turós István** törzsőrmester **Páger Gizellával** Csanádapácán, **Bódi Ferenc** törzsőrmester v. **Szöllösi Jullannával** Szarvason, **Nagy Lajos** törzsőrmester **Baráth Rozáliával** Jászfelsőszentgyörgyön, **Nagy Ernő** törzsőrmester **Varga Teréziával** Szentesen, **Bartalus László** törzsőrmester **Szita Rózával** Orosházán.

Halálozás. **Fülöp József** alhadnagy, a budapesti I. szakasz parancsnoka március 5-én elhalt. Igen derék tagja volt testületünknek, budapesti bajtársai közül is többen megjelentek a temetésén. Özvegye gyászolja. Március 8-án 16 órakor helyezték örök nyugalomra a csépai református temetőben.

Családi hírek. **Született:** A budapesti I. kerületben: **Ferenzi Gábor** törzsőrmesternek **Gabriella-Eva-Mária** leánya, **Koncz István** tiszthelyettesnek **Erzsébet-Sára** leánya, **Sebő**

János törzsőrmester v-nak **Zoltán** fia; a szombathelyi III. kerületben: **Molnár István** I. tiszthelyettesnek **Matild-Klára** leánya, **Szabados-Molnár Lajos** tiszthelyettesnek **Ibolya-Sára** leánya, **Pataki István** II. törzsőrmesternek **Eva-Judit** leánya; a szegedi V. kerületben: **Rácz János** tiszthelyettesnek **Géza-Zoltán** fia, **Tóth István** III. tiszthelyettesnek **Edit** leánya, **Csatai József** törzsőrmesternek v-nak **József** fia, **Horváth Lajos** II. törzsőrmester v-nak **Lajos-Tibor** fia; a miskolci VII. kerületben: **Pocsai Elek** törzsőrmesternek **Julianna** leánya és **Pópai József** törzsőrmester v-nak **Piroska-Julianna** leánya. — **Meghalt:** **Timár Gergely** szegedi V. kerületbeli őrmester felesége, szül. **Sócó Erzsébet**, **Mészáros János** III. törzsőrmester **János** fia, **Pocsai Elek** miskolci VII. kerületbeli törzsőrmester **Julianna** leánya és **Bagoly János** törzsőrmester v. felesége, szül. **Pálya Erzsébet**.

Olvassa el, mielőtt ír nekünk!

Közleményt nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk, de tizenöt gép- vagy kéziratos hasábnál hosszabbat csak előzetes megegyezés után. A közlemények fogalmazási átesiszolásának és ha szükséges, tartalmi módosításának, valamint a törlés és kiegészítés jogát fenntartjuk magunknak. Aki azt akarja, hogy közleményét változtatás nélkül közöljük, írja rá a kézirat oldalára piros írónnal: „Szószzerinti közlését kérem!” A kéziratot kérjük a papírnak csak egyik oldalára, félhasábosan, írógéppel, kettes sortávolságra, kézírással pedig jól, olvashatóan és nem túlsűrű sorokban írni. Olvashatatlan kéziratot nem foglalkozunk. A kéziratokban semmiféle rövidítést nem szabad használni. Kéziratot csak akkor küldünk vissza, ha a szerző megcímzett és válasz-bélyeggel ellátott borítékot mellékel. Kéziratok sorsáról szerkesztői üzenetben adunk választ. Fényképfelvételek beküldése alkalmával csatolni kell a felvétel készítőjének írásbeli nyilatkozatát, hogy a felvételnek a szokásos tiszteletdíj ellenében való közléséhez hozzájárul. A megjelent közleményeket tiszteletdíjban részesítjük, de tulajdonjogunkat fenntartjuk, azokat tehát belegegyezésünk nélkül nem szabad másutt közölni, sem pedig utánnyomatni. A nyomdai korrektúrát mi végezzük, korrektúralevonatot csak kivételes esetben adunk. Szerzőink különnyomataikat közvetlenül a Súdium-nyomda igazgató-ságától (Budapest, V., Honvéd-utca 10.) sziveskedjenek megrendelni, amely azt velünk kötött szerződésének árszabása szerint köteles elkészíteni. Minden hozzánk intézett levélre válaszolunk, de csak szerkesztői üzenetekben; magánleveleket akkor sem trunk, ha a beküldő válaszbélyegget mellékel. Minden

SZÓLÓ OLVÁNYOK!

Kaphatók: **GYŐRI JENŐ** ny. III. csendőrfelügyelőség, Kunhevesy. Mindennemű csemege- és bortafok. M. thász-féle újdonságok, nagy választékban, 1 éves rtp. Portálisz és berlandiéri Teleki B. 8. alanyon. Válaszok lapra válaszok. Kívánatra árjegyzéket küldök. Áraim olcsók. Bajtársi bizalommal.

Kerékpár

a kitűnően bevált, legnagyobb strapát is kibíró „Turán” gépünket gyári garanciával 12 havi részletre szállítjuk a csendőrség tagjainak. **PANNONIA, VI., HAJÓS-UTCA 15.**

MEGJELENT 1938. ÉVI FŐÁRJEGYZÉKÜNK
KÉRJE INGYEN ÉS BÉRMENTVE
MEGNYÍLT ÚJ FIÓKÜZLETÜNK BAROSS-TÉR 16.
A KELETI PÁLYAUDVAR INDULÁSI OLDALÁNÁL

MAUTHNER ÖDÖN MAGTERMELO ÉS MAGKERESKEDELMI R.T.
BUDAPEST, VII., ROTTENBILLER-UTCA 33. SZ.

levelet teljes névvel és rendfokozattal alá kell írni és az állomáshelyet is fel kell tüntetni. Névtelen levélre nem válaszolunk. Hozzánk intézett levelet szolgálati útra nem terelünk, azok tartalma vagy beküldők kitéle felől senkinek sem annak felvilágosítást. Jellegűleg legelőszerebb kisebb helység nevével vagy öljegyű számot választani. Annak, aki jeligét nem jelöl meg, nevének kezdőbetűi és állomáshelye alatt válaszolunk. Közérdekű kérdésekre nem szerkesztői üzenetben, hanem a „Csendőrszék” rovatban válaszolunk. Előfizetést csak a csendőrség, honvédség és az állami rendőrség, továbbá a bíróságok, igazságügyi és közigazgatási hatóságok tényleges és nyugállományú tagjaitól fogadunk el, mástól nem. A csendőrség tényleges és nyugállományú legénységi egyénei az előfizetési díj felét fizetik. Legkisebb előfizetési idő: félév. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert felszólítást nem küldünk. A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Csendőrségi Lapok 25.342. számú postatakarékpénztári csekk-számlájára befizetni. Címünk: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest, I., Böszörményi-út 21. szám”

B. J. thts. Somogyi. Az 1932. évi 22. számunkból nincs tartalékpéldányunk.

Sárcipő. Az 1937. évi csendőrségi zsebkönyv 392. oldalán megírtuk a sárcipő viselési lehetőségeit. Hőcipőt nem lehet viselni.

Hadiárva. A volt 18-as honvéd gyalogezred iratait a soproni népgondozó kirendeltségnél őrzik. A háborús emlékérem megszerzésére útmutatást talál az 1936/7. és 1936/9. Csendőrségi Lapok szerkesztői üzeneteiben és pedig az előbbi számban „Két testvér”, utóbbiban „Emlék” jeligére adott üzenetünkben.

Békés 15. Lexikonban felelünk.

45.555. 1. Ha a táncmulatságon valaki beléptidő nélkül van jelen, azt a rendezőknek kell elintézni. Szó sem lehet a járőr közbelépéséről még akkor sem, ha a rendezők nem éppen merészek. A járőr feladata a rend fenntartása, nem pedig az, hogy az üzletbe beavatkozzék. Mert tekintse csak az ügyet üzletnek: aki odamegy, fizet, ennek fejében részt vehet a mulatságban. 2. Ez a kérdés az előbbinek éppen ellentéte, tudniillik azt kérdezi: joga van-e járőrnek a táncmulatságot feloszlatni, ha a táncterembe egyesek, előző rendzavarás után, karókkal jönnek be? Kérdezzük: tisztában van-e járőr kötelességével, szolgálati feladataival, egész rendeltetésével, ha ily pillanatokban se tudja, mit csináljon? Hát mire vár még? Arra, hogy fejbevégyék s talán akkor határozza el magát, hogy... igaz is, mintha itt valami készülne?... 3. Itt meg azt kérdezi: járőr a tánchelyiségbe beléphet-e, ha rendzava-

rás van? Beléphet-e inkább, ha nincs rendzavarás? Azt kell feltételeznünk, hogy tréfál. Hát mondja, mért volna ott a járőr, ha nem azért, hogy rendzavarásnál közbelépjen? Előző rosszul végzi a szolgálatot, ha a helyzetet rendzavarásig engedi fejlődni, de egészen rosszul, ha azon gondolkodik, hogy közbelépjen-e vagy sem zavar esetén! Más dolog viszont az, amikor nincs semmi baj a mulatságon és a járőr mégis megjelenik a tánchelyiségben. Mert mit mond az utasítás. Végezze feltűnés nélkül a szolgálatát a csendőr, ha tehát nem kell, nincs rá ok, ne avatkozzék a mulatozó emberek dolgába azzal sem, hogy megmutatja magát előttük. Nyugodt lehet, ha az udvaron vagy az épület előtt sétál (megjelenik), úgyszint tudtuladja jelenlétét. Felesleges még ottlétét azzal is hangsúlyozni, hogy bemegy közéjük. 5. Az eddig elmondottakból láthatja, hogy semmi szüksége nincs a tánchelyiségben huzamos ideig tartózkodni. 6. E kérdését ismétljük: ha valaki nem fizet belépti díjat, illetve nem igazolja, hogy fizetett-e vagy sem, elfoghatja-e a járőr s ha nem engedelmeskedik az elfogásnak, használhat-e ellene fegyvert? Ön azt sem tudja, kit foghat el? Azt se, ki ellen használhat fegyvert? Pedig a szolgálati utasítás tisztán megmondja. Megmondja az új csendőrségi Btk., megmondja lapunk sok cikke, lexikon válasza, szerkesztői üzenete. Olyan esetet, amit ön kérdez, nem fog találni. Valaszt csak ennyiben adunk, teljes mértékben pedig akkor fogja betölteni csendőri hivatását, ha az előbb elsoroltakat olvasgatja, tanulgatja, sőt megtanulja.

55.666. Levélben nem írunk senkinek. A válaszbélyeget lapunk javára felhasználjuk. A gyermek törvényesítésénél tudnivalók: Az anyakönyvi utasítás (80.000/1906. B. M. rend.) 95. §-a szerint a törvénytelen gyermeknek természetes atyja által való elismerése csak akkor jegyezhető be a születési anyakönyvbe, ha ezen elismerést maga a természetes atya az anyakönyvvezető előtt személyesen jelenti ki vagy ha az elismerés közokiratba van foglalva. Az élőszóval való elismerés más anyakönyvvezető előtt is történhetik, mint aki a gyermek születési esetét nyilvántartja.

B. M. Somlóvár. Az 1934. január 1-e előtt állandó nyugállományba helyezett csendőr legénységi egyéneknek hazaszállításhoz nőülési engedélyre szükségük nincsen. Ön tehát így nősülhet. Családi pótlékot kap, de elhalálása esetén feleségének özvegyi nyugellátásra nincs igénye.

Sz. L. ny. th. Karcag. A városnál kell kérnie az elbírálást, mi leveléből azt sem tudja, hogy mint ideiglenesen alkalmazottnak volt-e nyugdíjigénye, azt véljük, hogy nem. Annál kevésbé, mert 18 hónap után került a város szolgálatába. A kapott felvilágosítást — ha óhajtja — közölje velünk ellenőrzés céljából.

Völegény. Bizonyos, hogy minden völegény türelmetlen, még akkor is, ha csendőr léte tudja, hogy a korlátozásoknak elengedhetetlen szolgálati stb. okai vannak. Azt a hírt, amit Ön 1. kérdésében említ, mi nem hallottuk, utánajárva

P é c s :

vásároljon a

Pécsi Takarékpénztár

útján, mert így előleg nélkül vásárolhat 66 előkelő, megbízható pécsi cégnél 6-7½ havi hitelre s havonta

csak 1x1 helyre

kell fizetnie. Központi iroda: DUNÁNTÚLI BANK R.-T.-nél, PÉCSETT

MERCEDES ÍRÓGÉPEK

LERAKATA. TELEFON: 27-33.

Elismerten megbízható szaküzlet. ALKATRÉSZEK, KELLEK, JAVÍTÁS, KARBANTARTÁS

A csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

PÉCS

DEÁK-U. 2.

PÉCSI ASZTALOSMESTEREK BUTORCSARNOK SZÖVETKEZETE

mint az Iparosok Országos Közp. Szöv. Tagja.

PÉCS, RÁKÓCZI-ÚT 29. SZÁM.

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételek.

TELEFON: 10-70

Pártoljuk a magyar kisiparosokat!

PEGYVEREK, LŐSZEREK, RÁDIÓ, CSILLÁR. SPORTCIKKEK, KEREKPÁR és ALKATRÉSZEK

SZALAY JAKAB

cégnél, PÉCS, Majorossy I. u. 9. Tel.: 28-66

SZAKSZERŰ JAVÍTÓÜZEM. Kedvező fizetési feltételek

KERÉKPÁROK

állandó raktára

ALKATRÉSZEK

KISASZONDY LAJOS

JAVÍTÁS

műszerész

PÉCS, MÁRIA-UTCA 32. SZ.

Telefon: 22-79. • Legkedvezőbb fizetési feltételek.

ellenben megállapítottuk annak alaptalanságát. 2. Kérheti át-helyezését. 3. Erre a nősülési szabályzat 53. pontja ad Önnek felvilágosítást és azt hisszük, örvendetes felvilágosítást. 4. Nincs kizárva a csere, de csak elméletben. Gyakorlatilag a mai viszonyok között hiába próbálkozik vele.

Érdeklődő. A cselekmény nem polgári peres útra tartozik, hanem sikkasztás vétsége. Közös háztartásban élőknek ugyanis nincsen közös tulajdona; mindkét fél külön-külön megtartja a tulajdonjogát azokra a vagyontárgyakra, amelyek azelőtt is az ő tulajdonát képezték, vagy amelyeket a közös háztartásban élés ideje alatt szerzett. Szerzeményi közösség csak házastársak között és a házasság idejére keletkezik, közös háztartásban élők között nem. 2. Lőfegyvernok engedély nélkül tartása a Kbtk. 34. §. 2. bekezdésébe ütköző „állam elleni kihágás”. Rendészeti kihágás nincsen, csak „közrend” elleni kihágás. Ide tartoznak pl. a Kbtk. 74–80., 85. és 86. §-ába ütköző kihágások.

Budapest 36. 1. A cseléd helyett a szolgálatadó nem jogosult indítványtételre. Ha tehát — magánindítványra üldözendő büncselekmény esetében — a cseléd nem kívánja az eljárás megindítását, közömbös, hogy a szolgálatadó kívánja-e vagy sem. Az is mindegy, hogy a sértett és a gyanúsított ugyanannak a szolgálatadónak a szolgálatában áll-e? 2. A magánindítványra vonatkozó szabályokon nem változtat, hogy a magánindítványra jogosult Magyarország területén tartózkodik-e vagy sem. Ha tehát az erdei kihágást cseh megszállott területen lakó sértett sérelmére követték is el, a magánindítványt a sértettnek kell aláírnia. Az 1935:IV. t.-c. 284. §-a szerint a magánindítványra jogosított helyett és ennek meghatalmazása nélkül csak az erdőmérnök tehet magánindítványt, az erdőőr nem.

Szentes. Ha a járőrtárs által felügyelt egyének sem elfogva, sem őrizetbe véve nem voltak, hanem, csak mint tanu a kikérdezésükre várakoztak, az egyikük által elkövetett öngyilkosságért a járőrtárs nem tehető felelőssé. A járőrtárs valószínűleg csak azzal volt megbízva, hogy a várakozók társalgását megakadályozza, egyébként a várakozók nem állottak a járőrtárs őrizete alatt. Az öngyilkosnak esetleg csak úgy lehetett volna elejét venni, ha a csendőr az illetőtől a zsebkését elvette volna; erre azonban sem joga sem indoka nem volt, mert az illető még csak tanuként szerepelt s mint ilyen nem lehetett sem elfogva, sem őrizetbe véve.

Balaton. Nem tette fel elég világosan a kérdést. Ki volt az az egyén, aki a fát vitte és ki volt a másik kettő, aki azt tőle elvette? A tulajdonosok voltak-e vagy idegenek? Miért vették el tőle a fát? Ezt szükséges tudnunk, hogy választ adhassunk. Ismétlje meg az egész kérdést a fentiek szerint kiegészítve.

Szászvár. Tényleges állományú legénységi honvédegyén ellen, aki szabadsága alatt engedély nélkül polgári ruhát visel, „fegyelmi kihágás” címén kell feljelentést tenni. A feljelentést az illetékes ezred- (önálló zászlóalj- vagy osztály-) parancsnoksághoz kell címezni és a szárnyparancsnokság útján keil felterjeszteni. A feljelentettet egyidejűen utasítani kell, hogy öltözzék egyenruhába.

Nándorhegy. Olvassa el a multévi 1. számunk 23. oldalán közölt 1. lekszikonválaszunkat.

Vitatkozók. A cselekmény a házi fegyelmi jog körébe tartozik s mint ilyen nem büntethető, de a feljelentést azért meg kell tenni. Olvassa el a csendőrségi Btk. 510. oldalán írt magyarázatot.

Segédlet. Engedély nélkül nem terjeszthető. Az éneklőmadarak felsorolása a többi pályzatnál sokkal bővebb. Köszönjük a szép munkát. A 20 fillér bélyeget lapunk javára fordítjuk.

Köszeg. Türelemet kérünk, utánajárunk.

28.826. Mai lexikon-rovatunkban válaszolunk.

Rokkant. A belügyminiszter úrtól (VI. c. osztály) kérje sérülési pótdíjának odaítélése céljából újbóli felülvizsgálatát.

1890. V. 11. Régi magyar nemesség elismerése iránt beadott kérvényre annyiszor 2 P-s okmánybélyeg kell, ahány személy (apa, gyermek) kéri az elismerést. A mellékletekre 30 filléres bélyeg kell, az anyakönyvi kivonatra, ha azt magyar anyakönyvi hivatal állította ki, bélyeg nem kell, de ha ezt az utóállamok valamelyikében állították ki, 1 P-s bélyeget kell ragasztani.

Cserba. A hévizi gyógyháza kérheti beutalását. A vonatkozó rendelet a közeli hetekben jelenik meg, az őrsön megmutatják.

Szalag alatti előterjesztés. 1. A szabályzat szerint (Csüsz.) *összegyűjtött* jelentéseket, kimutatásokat, okmányokat stb. terjesztünk fel szalag alatt. Ez tehát kizárna, hogy egyes ügydarabokat így terjesszünk fel. De ha így rendelték, akkor a szalagon a benn küldött ügydarabok számát, mint mellékletet tüntetjük fel. Ha ennek az iratnak melléklete van, azt nem a szalagon, de az iraton tüntetjük fel. 2. 27/kt. 1938. szám. 3 x.

Vámospércs M. Gy. Az egyenruhával lehető visszaélések elkerülése érdekében nem adható meg a nyugállományú legénységnek az a jog. Azt Ön is belátja, hogy a csendőr egyenruhája mitsem ér oldalfegyver nélkül? És mit ér ünnepnapokon — ahogyan Ön gondolja — az egyenruha csendőrkalap nélkül? Se csendőr, se más, aki felveszi. Már pedig oldalfegy-

Szombathely:

Nagykanizsa:

Elsőrendű
bel- és külföldi

KERÉKPÁROK-at,
ALKATRÉSZEK-et és KELLÉKEK-et
a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett vásároljunk
KIRMER GYULA szakképzett műszerésznél
Szombathely, gr. Széchenyi-u. 2. (Premontrei-rendház)

PONTOS
JAVÍTÓ
ÜZEMI

Elismerten megbízható minőségű és kivitelű
BÚTOR- és KÁRPITOSÁRUK,

reklamier, fotelok, paplan-és gyermekakocsi-szükségletünket szerezzük be
Braun Zsigmond cégnél,
Szombathely, Erzsébet királyné-u. 17.
LEGKEDVEZŐBB FIZETÉSI FELTÉTELEK. A csendőrök kedvelt bevásárlási helye.

IRÓGÉP

(WANDERER — CONTINENTAL)
ALKATRÉSZ, KELLÉK, TÖLTŐTOLL, IMA-
KÖNYV SZÜKSÉGLETÜNKET SZEREZZÜK BE
DUKESZ PAPIRKERESKEDÉSBEN
cégt. ZALÁN FERENC
SZOMBATHELY FŐTÉR

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel!

A legjobb márkás STEYR, CSEPEL, KÜHNE

KERÉKPÁR és alkatrész

IRÓGÉP legolcsóbb árban, Kedvező
részletfizetésre beszerezhető

SZABÓ ANTAL

sportüzletében, NAGYKANIZSA, FŐ-ÚT 5. SZ.

ÓRA, ÉKSZER,

LÁTSZERÉSZETI CIKKEK megbízható

arany, ezüst ajándék-
tárgyak, óvőeszközök, bevásárlási ferrása

RABINEK DEZSŐ cég

NAGYKANIZSA, ERZSÉBET-TÉR 1. (Piac-tér)
LEGKEDVEZŐBB FIZETÉSI FELTÉTELEK. — JAVÍTÁS.

VÁSÁROLJUNK
bútor
VÁSÁROLJUNK

megbízható minőségben és kivi-
telben a legkedvezőbb fizetési
feltételek mellett.
VAJDA BÜTORCSARNOKBAN
NAGYKANIZSA
ERZSÉBET-TÉR (PIAC-TÉR)
Ügyeljünk a címre!

21

ver viselésére ismét nem lehet jogot adni természetes okok miatt és kérdezzük: mit tenne Ön, ha a templomból jövet egy bűncselekményt látna? Abba beavatkozna? Ugy-e, nem lenne rá joga? Nem bizony. És a kárvallott, a sértett, a tanuk ezután mit mondanának? Azt: erre ment egy csendőr és nem védett meg engem, minket, hát akkor minek teszi fel a tollas kalapot?! Eredmény: több kár a testületre, mint haszon az egyénre, a nyugállományú bajtársra. Szíve vágya nem teljesülhet, de szíve vágya megmondja nekünk, hogy Ön igen derék, hűséges embere a testületnek most is. Ennélfogva értékes bajtárs és magyar testvér is. Isten segítse!

Kolozsvár. Az áthelyezett csendőr a Szut. 244. pontja szerint illetékes átköltözködési szabadságát úgy veheti igénybe, amint azt az 1934. ápr. 15.-i Cs. K.-ben közzétett 15.180/eln. VII. c. 1934. számú körrendeletben meghatározott esetek és feltételek lehetővé teszik. Ez a rendelet állapotja meg azt is, hogy a szabadságolási igazolványt a menetlevél pótolja. A celldömölki ügyére vonatkozó átiratot megkaptuk, utána járunk.

Ipolymtyi 38. Amilyen kevés a helyünk, hogy a pályázati hirdetményeknél — amelyek igen kevés nyugállományú bajtársat érdekelnek — sokkal szükségesebb dolgokat sem tudunk tárgyalni, közölni.

O. L. ny. tiszth. Az OTL-nál kell fizetnie a járulékokat, Ön is jobban jár, mert ha többet is vonnak ott le, ellenszolgáltatás is több. Jelentse be alkalmaztatását a központi illetményhivatalhoz, hogy Cserba levonásait beszüntessék.

Türelmetlen. Olvassa el a folyó évi 2. számunkban megjelent vonatkozó közlemény 2. bekezdését.

KÉZIRATOK. — FÉNYKÉPEK.

Cz. I. Tessék elismerni, hogy a képekről csak az tudja, hogy céllövészetet akarnak ábrázolni, akinek ezt tudtára adták, vagy aki készítette. Egy kép volna megfelelő ily felvilágosítás nélkül, annál meg az a baj, hogy a célbalövők a kép háttérében vannak, szinte elvesznek. Kár pedig, mert a gép kiváló s aki a felvételeket készítette, jól kezeli azt. Őszinte örömmel üdvözlőnk ezért lapunk fényképező gárdájában, de tessék jobban érzékeltetett témát küldeni.

Pandur őrm. Csendőrnapi képe elkésett. A többiből egyet közlünk. Mások is szívesen látjuk, reméljük már jó magyar névvel.

Meglepő szakaszszemle. Meglepő, hogy őrmester létére néhány sorban ennyi íráshibát mutat. Még egy-kettő miatt nem volna baj, de akinek ily sok van, az addig ne foglalkozzék cikkírással, amíg hibáit el nem tüntette. Mi nem tennénk helyesen, ha cikkét — e tekintetben javítva — közölnénk, tudnillik Ön és más is azt hinné, hogy kifogástalanul ír. Az pedig Önnek csak kárára lenne.

Remény. Derék dolog, hogy nem takarja a hibát, a túbarátságos elintézés miatt azonban nem közölhetjük.

Nyiregyháza:

RÁDIÓ és KERÉKPÁR

a kátrészek, javítás.
Kedvező fizetési feltételek.
a **STEYR-WAFFENRAD**
körzetképviselője,
BICZÁK,
NYIREGYHÁZA, Bethlen-u 27

Bodnár György

NYIREGYHÁZA, Kiss Ernő-utca 12.
Csendőrségi egyenruhaszállító szabómester
Egyesületi és baltársi egyenruhát mérsékelt áron, a legobb
kivételben készítek. Frontharcosoknak 5% engedményt adok.

Gy. T. A. A régi óra c. versét nem közölhetjük. Versanyagot tessék talán hozzánk közelebb eső világból venni, ha közlését kívánja, mert különben a megírása ellen — már egyszer üzentük — semmi kifogásunk.

Gomba. Rossz elképzelésű felvételeit nem közölhetjük. Hogyan gondolja: a behavazott fészület mellett apró gyermeknek térdelnek, előtte viszont az őrmester úr könyököl a korlátton és néz a fészületre?... A másik jó volna, ha egy járőrt állítana a szép emlékmű elé, amint éppen tisztelegve halad el ott vagy olvassa az elesettek névsorát. Ez azonban közeli felvétel kell, hogy legyen, ezért nem könnyű!

Megemlékezés. Szépen írja le búcsúzását anyjától, a falutól, a fővárosba érkező ember ámulatát és zavarodottságát, szép szavai vannak az első csendőrrel, aki élete irányítója lett, olvasson idejéhez mérten, hogy simábbak legyenek a mondatai. Ezt még nem közölhetjük, de írását mindig szívesen látjuk.

Szatmár. Nem a nyilvánosság elé tartozó dolgok ezek. Enyhébbek még igen. Egyebekben igaza van s nem kételkedünk benne, hogy amit leírt, annak a maga örsén nyomatékot is ad.

Golgota. Szívvel kívánjuk, hogy sikerüljön, de ismételnünk kell: ennyire egy lapra feltenni az életet nem szabad. Ilyen fiatalok felhevülések idősebb korban már csak emlékek, amiken lehet el-elmosolyodni és szomorkodni is talán, de aztán többet nem. Húsvéti írása majdnem közölhető.

B. B. törm., Besenyszög. Derék dolog, hogy erről írt és így írt, de ez már ismételtetés lenne, ha minden ilyen írást közölnénk.

Öreg csendőr. Hulló falevél: Sorozatot közöltünk nemrégiben ilyen tanulságokból. Nincs célja most ugyanazt elbeszélésre nyujtva ismételni. — *Hát ez már mégis csak sok:* A dísznótorok esete ugyanaz volt. Nem ismételtünk még a hihetőleg remek túros palacsinta kedvéért sem. — *A dalmát bor:* Ha minden borhamisításról ilyen hosszú történetet közölnénk, csak ezzel lenne tele a lap. Válogassa meg a témáit, mert elbeszélni aztán tud zamatosan, de a legelső mégis az, hogy maga a mondanivaló legyen érdekes.

Székesfehérvár:

Összes szükségleteiket

gond nélkül szerezhetik be a lap olvasói a székesfehérvári „GONDÚZÓ”

bevásárlási rendszerével!

45 üzletben nyújt vásárlási lehetőséget ● 1 helyen jelent fizetési kötelezettséget ● Az állandó, havonta megújuló továbbvásárolhatóságával ● Szerezze meg a „GONDÚZÓ” vásárlási igazolványát, díjta anul borsátja rendel. ezésére a központi iroda.

**Székesfehérvár,
Kossuth-utca 8. sz.**

Ha órára, ékszerre, alpakka evőkészletre van szüksége, kérjen költségmentes bemutatást. Óráimért, ékszerimért legmesszebbmenő jótállást vállalok.

Alapított:
1875.

NEUBART SÁNDOR

órás és ékszerész. Oklevéllel kitüntetett órásmester

SZÉKESFEHÉRVÁR/NÁDOR-U. 23.

L. A. ny. alhadnagy, Szeged. Inkább a hosszú szolgálata gyakorlati tapasztalataiból, megfigyeléseiből, érdekességeiből, tanulságos eseményeiből keressen írnivalót. A beküldött cikket nem közölhetjük, mert az ilyen alapvető elméleti témák folytonos fejtegetéseinek nem volna sok haszna. Ennek más a módja, amit mi a szerkesztés eszközeivel igyekszünk megtalálni.

Arató Andor. A kívánt megoldásnak semmi akadály.

B. L. Ücsöd. Sorra kerülnek. Üdvözet!

Virágzó tavasz. Pontosan erről szolt az egyik régebbi pályázatunk. Akkor kellett volna beküldenie egyébként szépen megírt munkáját.

M.—T. Gy. ny. alez. Csak olyan kéziratokat közlünk, melyek másutt nem jelentek meg.

Sz. I. törm. v. Dusnok. Átdolgozásra eltettük.

A jó fogás. Régi csendőrtrefa ez, annakidején a csendőrhistoria-sorozatban közöltük is. Nem elegendő magva igényesebb írásfajtanak: a novellának.

Csendőrség. Megtisztelő az elismerés nekünk és a szeretet a csendőrség iránt, köszönjük. Egyebekben méltóztassék tárgyilagosan figyelni a verseinket: bizony válogatóság vagyunk ebben s így a beküldöttet sem közölhetjük.

Hajrá! A magyar csendőr jobban a szívünkhöz nőtt s így természetesen szívesebben látjuk versben is. Tessék ezzel a világgal próbálkozni.

Jászberény. Klisén elmosódott volna a kép.

Balassagyarmat. Későn érkezett.

Kraszna. Ilyen hosszú beszámolókat nem közölhetünk. Becsületben megszolgált pihenőjét töltsé jóegészségben.

Kaposvár:

CSABAI
(CSICSKÓ)
és GERICS

polgári és egyenruha-szabók. Mindennemű katonai cikkek raktáron. Kiténtve: Miniszteri elismeréssel, ezüstéremmel és aranyoklevéllel. KAPOSVÁR, FŐUTCA 33. szám. Pontos, megbízható kiszolgálás. Méltónyos árak. Kedvező fizetési feltételek. A m. kir. csendőrség szerz. szállítói.

ROGEP

CONTINENTAL, ERIKA képviselő.
Javítás, karbantartás, kellekek. Töltőtöl/ak.

SOÓS VENCEL
KAPOSVÁR, FŐ UTCA

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fiz. feltételek.

Vásároljunk

BÚTORT,

rekamlert, fotelokat megbízható minőségben és kivitelben, a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett

KÁRPELESZ LÁSZLÓ bútornagy-
raktárában
KAPOSVÁR, GRÓF TISZA ISTVÁN-Ú. 1/a.

ÓRÁK,

ÉKSZEREK, EVŐESZKÖZÖK, AJÁNDÉKTÁRGYAK MEGBÍZHATÓ MINŐSÉGBEN. — KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK MELLETT

KÓTA JÓZSEF CRÁS ÉS
ÉKSZÉSZMÉL
KAPOSVÁR, DEÁK-TÉR 4. SZÁM

JAVÍTÓMŰHELY

Kerékpár, rádió

BOSKOVITZ LÁSZLÓ

és alkat- részletre is be-
részek szerezhetőek. KAPOSVÁR, FŐ U. 8.

Zúg az erdő.

(Regény.)

(16)

Írta: NYÁRY ANDOR.

— Tépd le róla a ruhát!

— Tépd!

— Szakítsd!

— Mi az?

— Egy levél!

Mária felkapta fejét... A szíve megdobbant... Maga előtt látta, amint a motozó román kikapta kebléből Szimeon levelét és diadalmasan feltartotta:

— Egy levél! — És nézték, betűzték, olvasták.

Mária azt gondolta:

— Szegény Szimeon, te is lesheted, hogy a szigeti pap meghagyja apádat az árendában!

Megint leült.

A folyosón lábak dobogása hallatszott. Mária felütötte fejét:

— Értem jönnek! — A lépések elhaladtak a cella ajtaja előtt s a kopogás elhalt az udvar földjén. Mária csalódottan sóhajtott, aztán büszkén hátraszegte a nyakát:

— Nyomorultak!

A napsugár bekukkantott a rácsos ablakon, odaszállt Mária homlokára és remegett, mintha fázott volna a rideg börtön-szobában...

XLIII.

Istráte Pável hosszú lépésekkel sietett végig a község-háza udvarán, sötét arcán kajánul izzott a bosszú. A mindenes gyerek a kocsin ült, rettegve pislogott az előtte strázsáló katonára s mozdulatlan sápadtsággal kuporgott, mint a sarokba szorított kis állat, amely az életét félti.

Istráte Pável szeme megakadt a gyermekén. Megállt, mondani akart valamit, de a szót elharapta, a szeme lobot vetett, hirtelen gondolata támadt. Odament a kocsihoz s mintha mit sem tudott volna a reggel történetéről, rámutatott a mindenesre.

— Ki ez a gyerek?

A strázsza vállatvont:

— Azt mondták, hogy kém.

— Ez a gyerek?

— Én nem tudom... Reggel hozták be egy leánnyal. Azt mondták, őrizzem, hátha szükség lesz rá a kihallgatásnál.

Istráte Pável elnevette magát:

— Ostoba beszéd!... Nincs szükség semmiféle tanura.

Intett a mindenesnek:

— Elmehetsz, fiam! — A mindenesgyerek arca felragyogott, leszállt a kocsirol, lassan ment, mintha attól félt volna, hogy észreveszik és visszahívják s mikor kiért a kapun, futásra szedte lábait és rohant, ahogyan csak a tüdeje bírta, egyenesen Takácsék felé. Istráte Pável utána nézett és elmosolyodott:

— Legalább megviszi a hírt a gazdájának. Megfordult és bement az istállóba:

— Szimeon!... Itt vagy? — Szimeon előmászott a szalmából.

— Van-e még pálinkád?

— Nincs.

— Akarsz keresni ma is egy litert? — Szimeon bólintott.

— Mit kell tennem?

Istráte Pável szemöldöke összehúzódott:

— Ha valaki kérdezni találja tőled a levelet... a tegnapit... amelyiket Jász Suba Gáspárnak adtál az árenda végett... tudod iszen!

— Tudom.

Belenézett a hajcsár szemébe:

— Arról a levélről nem tudsz semmit!... Megértetted?

Értem.

— Most menj a helyedre és ne szólj senkinek arról, hogy velem beszéltem.

Szímeon vigyorgott, jelentős pillantást vetett a kémre és ledobta magát a szalmára.

A parancsnok nagy robajjal rontott az irodába:

— Istráte Pável!

Itt vagyok!

— Hol van a lázadók vezére?

Istráte Pável kizárta íróasztala fiókját, elővette a Máriától elvett levelet:

— Itt van!

A parancsnok elkapta a levelet és mohón olvasta. Minél tovább olvasta, az arca annál jobban elnyult, aztán az asztalra esapta:

— Óriási!... Ennek a levélnek az alapján elindulunk. Pár nap múlva lakat alatt lesznek a vezetők.

A kém felé fordult:

— Hol vetted ezt a levelet?

— A küldöncöt elfogtam...

— Vezesd elém!

Istráte Pável kikiáltott az ajtón:

— Vezessétek be a leányt!

A parancsnok visszadöbrent:

— Leány?

Istráte Pável sötétben bólintott:

— Igen!

XLIV.

Jász Suba Gáspár villára szúrta a szalmacsomót, a szalmát bevitte az istállóba, elterítette a lovak alján, aztán kiállt az istálló elé, nekitámaszkodott az ajtószárfának és gondolkodott.... Eddig már Szigeten van. Elővette az óráját és ránézett:

— Tíz óra! — A szíve hevesen dobogott, lelkileg átélte Mária minden lépését. Büszke önérzet feszítette a mellét, mintha már zsebében volna a parancs, amellyel rövid pár nap alatt pozdorjává zúzzák a románok uralmát. Mélyeségs sóhaj szakadt kebléből. A kapu ajtaja kicsapódott. Jász Suba Gáspár megtántorodott. A szeméhez nyúlt, megtörölte. Talán nem jól lát? Talán a szeme káprázik, talán a gonoszok játszanak vele!...

De mégis!... Ő az!... senki más... A mindenés gyerekek... Szalad... Már a szavát is hallja, amint kétségbeesetten kiabál:

— Gáspár bácsi!... A Mária...

Jász Suba Gáspár testén vad ijedelem tombolt a név halatára, elődult az ajtó elől s mint a magas égből leeső sas, megragadta a ziháló mindenés karját:

— Hol van Mária?

Szavában rettenetes erő zúgott s a hirtelen támadt gyanú a bolondulásig feszítette agyvelejét. A mindenés lihegett s a gyors futástól kimerülve, akadozva beszélt:

— A románok elfogták. Mindjárt, ahogy a falu végére értünk.

Jász Suba András megrettent:

— Miért fogták el?

— Nem tudom, — beszélt a mindenés gyerekek. — Mikor a falu végére értünk, két román katona előlépett. Leszállított bennünket a kocsirol és bekísértek a község házára.

Jász Suba Gáspár nagyot lélezett, mintha a falu minden levegőjét a tüdejébe akarta volna szívni, aztán a mindenés gyerekek felé fordult.

— Mária a község házában van?

— Ott kell lennie, — válaszolt a mindenés gyerekek. — Nem láttam, hogy elvitték volna.

Jász Suba Gáspár nem kérdezett többet, futásnak eredt és rohant, hogy kalapja leesett a fejről, nem törődött vele. Csak szaladt. Kabátja kibombolódzott, két szárnya szélesen lobogott oldalán, a haja lobogott, a szeme zavaros volt. A mindenés gyerekek rémülten néztek utána, nem tudta, mit csináljon, Gáspár után fusson-e, vagy otthon maradjon.

Mária megállt a szobában. Körülhordozta tekintetét, végigmérte a mellette álló két szuronyos őrt, aztán fölvetette fejét s a parancsnokra nézett:

— Mit akarnak velem?

A parancsnok elnevette magát:

— Hogy hívnak?

— Inkább azt mondják meg, miért fogtak el s ha már elfogtak, miért tartanak fogva?

— Kíváncsi vagy rá?

— Mindenki kíváncsi a maga sorsára.

A parancsnok elfojtotta lázadózó indulatát, hivatalos komolyságot erőltetett arcára:

— Mégegyszer kérdezem: Hogy hívnak?

— Takács Mária.

— Figyelmeztetek, hogy az igazságot mondd, a töredelmes vallomás enyhítő körülmény.

Takács Mária félyállról nézett rá. Amaz méregbe jött, de türtöztette magát. Várt egy pillanatig s amikor indulatát kissé lecsillapultak, feltette a kérdést:

— Ma hajnalban, amikor elfogtak, hova indultál a kocsival?

— Mármároszigetre, a vásárra.

— Mi keresnivalód volt neked a vásáron?

— Kukoricát vittem a kereskedőnek... Amit még az ősszel megvett.

— Miért vitted te a kukoricát és miért nem apád? Tudtommal az adás-vétel a gazda dolga, nem a lányé.

Takács Mária nem felelt, vállatvont. A parancsnok dúlt-fült, nem tudta, mit csináljon, bántotta a lány büszkesége, szolgáláshoz szokott zsarnoksága lázadva hajtotta, hogy megragadja s korbácsával véresre verje az arcát, azt a keményvágású ajkat, amelynek összeszorított némaságáról mindent túlkialtva zúgott a magyar faj nemes tisztasága, törhetetlen akaratereje, acélnál erősebb hite s az az arcpirító fölényesség, amellyel beszél, amellyel tanúságot tesz, hogy ez a nemes faj meghal, de román járomba nem hajtja a fejét soha. Felnezzett... Sötét gondolat villant át agyán s metsző gúny esengett szavában, amikor hirtelen megszólalt:

— Apádat elfogattam! — Mária megdöbrent.

A parancsnok mohó örömmel látta a leány megdöbbenését, várt egy ideig, s mikor gondolta, hogy az ijedelem már eléggé átjárta a leány szívét, megszólalt:

— Ahány szót tagadsz, annyi botot üttetek rá.

Ráordított a leányra:

— Megértetted?

Mária lassan lehajtotta fejét.

A román mosolygott:

— Most megmutathatom, hogyan szeretik az apjukat a magyar lányok. — Rettentő gúnyjal ejtette ki az utolsó szót s mint a győztes hadvezér, diadalmasan körülnézett. Az ajtó nyitva volt. A szomszéd szobából vigyorgó román kofák lesték a történendőket.

Jász Suba Gáspár belépett az irodába. Senki sem vette észre. Minden szem Máriára tapadt, mindenki leste, mit fog szólni a leány. Jász Suba Gáspár megállt a katonák mögött. Mély esend volt. A mély esendben szomorúan, mint bánatos fuvola szava, esendült Mária hangja:

— Mindenre felelek.

ELŐLEGNELKÜLI RÉSZLETTFIZETESRE

SEZLONOK TAKARÓVAL P 65-től

EBEDLŐSZÖNYEGEK P 28-tól

Fotelágyak, paplanok, vasbútorok, futászőnyegek, fehérművészeknek, ruhaszövedetek. „Barom” Szőnyeg- és Kárpitosüzlet

Budapest, VIII., Baross-utca 74. sz.

A m. kir. csendőrség tagjainak árengedmény!

BÚTOR- ÉS TEXTILKERESKEDELMI RT.

BUDAPEST, VI. KER., LISZT FERENC-TÉR 5. SZ.

EGY HELYEN — EGY SZÁMLÁN

teljes lakberendezések, egyes bútorok,

kárpitozott bútorok, szőnyegek, kelenyék,

6-tól 24 hónapig terjedő részletfizetés.

ÁRJEGYZÉKET DÍJTALANUL KÜLDÜNK.

44 éve a világot uraló eredeti angol The Champion kerékpárokat havi P. 20.— és saját készítésű kitűnő Royal Star kerékpárokat 180.—P-érthavi 16.—P. részletre, kerékpáralkatrészeket NAGYBANI GYÁRI ÁRBAN. LÁNG JAKAB ÉS FIA kerékpárnagykereskedés, Budapest, VIII., József-körút 41. Képes árjegyzék ingyen. Alapítva 1869.

Jász Suba Gáspár felkapta a fejét, a szíve megdobbant. Be akart rohanni a szobába, ahonnét Mária hangját hallotta, de valami visszatartotta, a lába megnehezedett, mintha ólommal varázsolták volna és zsibbadt tagjait nem bírta megmozdítani. Nekidőlt a falnak és várt.

A parancsnok Mária elé tartotta Szimeon levelét:

- Ismered ezt a levelet?
- Ismerem.
- Ezt a levelet a motozásokor nálad találták.
- Igen.
- Nem tagadod?
- Nem.

Jász Suba Gáspár gondokba borult arca felderült. Minden szót hallott s amit hallott, az elég volt, hogy aggodalmas szívét megnyugtassa. Éles eszével megértette a helyzetet... Valaki meglátta, mikor Szimeon átadta neki a levelet, jelentést tett a parancsnoknak s a parancsnok elfogatta Máriát, mert azt hitte, hogy a levél, Isten tudja, miről szól. Gúnyos mosoly futott át arcán, a románok gyávaságára gondolt, akik rettegnek mindentől, még a saját emberük levelében is összeesküvést gyanítanak.

— Rongyosok! — sziszegte gyűlölettel s kurjantani szeretett volna arra a gondolatra, hogy mekkorát néz majd a parancsnok, amikor megtudja, hogy hogyan került a levél Máriához.

A parancsnok ismét megszólalt:

— Hova akartad vinni ezt a levelet?

Mária bátran felelt:

— Szigetre...

— Kinek?

— A papnak.

(Folytatjuk.)

Ki tud többet Lengyelországról?

— Versenyfeladat. —

A velünk szomszédos országokról, azután Németországról, Angliáról, Olaszországról és általában Európáról, sőt mint egy régebbi pályázatunkból láttuk, még Abessziniáról is valami világos fogalma van a földrajzban nem nagyon járatos magyar embernek is, a *Kormányzó Úr Ó Főméltóságát* nemrégiben vendégül látó Lengyelországról azonban általában keveset tudunk. A hagyományos magyar-lengyel barátságot mindenki ismeri és emlegeti, de hogy ez miben áll és melyek a két ország közös életérdekei, azt nem sokan tudják.

Irják meg hát a versenyben résztvevők, amit Lengyelországról tudnak. Egészen röviden érintsék a történelmét, annak magyar vonatkozásait, de részletesebben Lengyelország mai helyzetével és a velünk közös érdekeivel kell foglalkozni. A dolgozat három gépirásos oldalnál hosszabb nem lehet.

Dolgozatot csak a csendőrségi köréből fogadunk el. Határidő: április 15. az eredményt a május 1-i számunkban fogjuk közzélni. A legjobb dolgozatot értékes asztali órával jutalmazzuk.

MERCEDES IROGEP

megbízhatósága vitán felül áll. A m. kir. csendőrség tagjainak kedvező fizetési feltételekkel.

Vezérképviselőt:

Bemutató terem:

V., Nádor-utca 15.

IROGEP BEHOZATALI RT.
Budapest, V., Nádor-u. 24.

A „Steyr-Wallenrad“ Puch „Everest“ világhírű **KERÉKPÁROK** csendőrségi használatra kiválóan alkalmasak 10.-, 15.-, 20.- pengős havi részletre. A védjegyzett „Everest“ tura kerékpár már P. 135.-től részletre megrendelhető.

Szigeti Károly
Budapest, V., Visegrádi-utca 12.
Kérjen díjtalan árjegyzéket.

Ki tudja megmondani?

versenyfeladatunkra — melyet a f. évi 3. számunkban közöltünk — a legjobban **Maros György** tatai gy. tanalosztálybeli törzsőrmeister felelt meg. Mind a nyolc kérdésre helyes, nem túl rövid és nem túl hosszú választ adott s különösen az éneklőmadarak részletes felsorolásával végzett szép munkát.

Helyesen oldották meg a kérdéseket a következő bajtársak is: *Bardócz Árpád* eső. (Hódmezővásárhely-Központ), *Benedek Lajos* thts. (Kemeese), *Bérczes János* törm. v. (Szajol), *Cser Károly* eső. (Karád), *Csonka János* törm. (Pesthidegkút), *Erdei István* eső. (Nagykátá), *Ignéczy Károly* thts. (Debrecen), *Karácsony Bertalan* eső. (Bánréve), *Kovács Károly* eső. (Egyházaskróda), *Könczöl István* törm. v. (Bia), *Kövesdi Illés* eső. (Bia), *Marosi Lajos* es. (Baja), *Mázsi Mihály* eső. (Méhkerék), *Nagy János I.* törm. v. (Hajdusoboszló), *Németh Sándor II.* törm. (Andocs), *Szabó Ágoston* törm. (Bia), *Szabó Dénes* eső. (Perkátá), *Szabó Gyula I.* eső. (Pesthidegkút), *Székely Ferenc II.* eső. (Budapest), *Tóth János II.* es. (Dombrád), *Varjasi János* eső. (Kemeese), *Vass Ferenc* eső. (Csolnok-Angusztatelep), *Végső Mihály* thts. (Pácin), *Vida Sándor* eső. (Felsőgalla), *Záhonyi József* eső. (Nagykátá).

Hogyan portyázzunk?

címmel a múlt évi 24. számunkban hirdetett pályázatunkra igen értékes és érdekes pályamunkákat kaptunk. Az így birtokunkba jutott anyagot nem tekintjük cikkanyagnak, nem is az volt a célunk, hanem más módon hasznosítjuk ezeket a hozzászólásokat.

A legjobb munkát **Mészáros József I.** alhadnagy, bonyhádi szakasparancsnok küldötte be. A második díj nyertese: **Nagy József III.** tiszthelyettes — **Szombathely**, a harmadik díj nyertese: **Rákos törzsőrmeister v.** — **Igal**. Kiemelkedő pályamunkát küldött be **vitéz Farkas István** alhadnagy — **Budapest** és **Vincze György** törzsőrmeister — **Páka**. Megdicsérrjük még a következők pályázatát: **Egri Nagy József** eső. (Jánoshalma), **Fazekas János** törm. (Zsáka), **Füleki József** alhadnagy (Toponár), **Herczeg István** thts. (Deveceser), **Szabó Lajos V.** törm. (Budapest), **Török Antal** törm. (Gara).

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
MOHÁCSY LAJOS százados.

Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest, V., Honvéd-utca 10. — Felelős: Györy Aladár igazgató.

MEGBÍZHATÓ! KÉNYELMES! ELŐNYÖSI
A

„TAKARÉKOSSÁG“
R.-T. DEBRECEN

BEVÁSÁRLÁSI RENDSZERE

110 fizetben nyújt vásárlási lehetőséget, 1 helyen jelent fizetési kötelezettséget, a havonta megülő továbbvásárlás, ogával!

FELVILÁGOSÍTÁS, VÁSÁRLÁSIUTALVANYOKAT KÉSZSÉGGEL NYUJTA KÖZPONTI IRODA DEBRECEN, DEÁK FERENC-U. 6.